

HET VERHAAL VAN VLUCHTELINGEN & MIGRANTEN IN NEDERLAND & BELGIË *

- 1. Europa
- 2. Afrika
- 3. Azië
- 4. Midden-Oosten & Turkije
- 5. Latijns Amerika & Noord-Amerika
- 6. Overigen
- 7. Verzamelbundels
- 8. Secundaire literatuur

Samengesteld door Erik van den Bergh, 2022

* In dit overzicht zijn publicaties – vanaf 1990 - vermeld waarbij het verhaal van vluchtelingen & migranten (eerste & tweede generatie) vanuit een persoonlijk en / of familie-perspectief wordt verteld. Daarbij gaat het zowel om autobiografieën, dagboeken, literaire non-fictie als om autobiografisch geïnspireerde romans & verhalenbundels. Van auteurs die veel publiceren of over wie veel gepubliceerd wordt is een selectie vermeld.

Noten bij het zoeken:

Het verhaal van een Afghaanse vluchteling in Nederland vind je onder Azië, Afghanistan.

Bij veel **vetgedrukte titels** is een link opgenomen naar www.bibliotheek.nl (de link wordt zichtbaar als je je muis erop plaatst).

Zie voor meer publicaties:

Beeld van Nederland

Nederland door de ogen van buitenlanders & Nederlanders.
Mei 2021. 21 blz.

Bladen, blogs & websites over vluchtelingen & migranten

November 2021. 56 blz.

Publicaties over Syrië & vluchtelingen uit Syrië

Januari 2022. 157 blz.

Vluchtelingen, migranten, de multiculturele samenleving & de politiek

Publicaties over asiel, migratie- & integratiebeleid in Nederland.
Oktober 2020. 60 blz.

In dit overzicht worden (auto-)biografische en politiek-maatschappelijke publicaties vermeld van eerste en tweede generatie vluchtelingen en migranten die actief zijn of waren in de Nederlandse politiek. Ook publicaties van politici & bestuurders die betrokken zijn (geweest) bij de ontwikkeling van of verzet tegen het migratiebeleid en multicultureel Nederland komen aan bod. Daarnaast worden rapporten aangeduid

van politieke partijen over etnische minderheden, integratie & de multiculturele samenleving

Literatuur van & over vluchtelingen, migranten & etnische minderheden in multicultureel Amsterdam

Juli 2021. 157 blz.

Literatuur van & over vluchtelingen & migranten in Utrecht

September 2021. 25 blz.

Vluchtelingen & migranten in lokaal perspectief

Februari 2022. 203 blz.

1. EUROPA

Albanië

- Bleri Lleshilnaya, **Brief aan mijn kind**

Berchem: Epo. 2017. 211 blz.

Brief van een Belgische vader van Albanese komaf aan zijn nog ongebooren dochter, waarin hij schrijft over de soms harde wereld die haar te wachten staat.

België

- Jan Juffermans, **Frans de Geetere**

Een opvallende passant in de Utrechtse kunstwereld.

Utrecht: Stichting Stichtse Publicaties Kunst en Cultuur. 2006. 88 blz.

De Geetere (1895 - 1968) raakte in 1914 als vluchteling/dienstweigeraar in Utrecht verzeild.

- Ida Simons, **In memoriam Mizzi**

Novelle.

Met een nawoord van Eva Cossée

Amsterdam: Cossee. 2015. 59 blz.

Het nawoord biedt een korte biografische schets van de schrijfster Simons.

- Mieke Tillema, **Ida Simons**

Pianiste, schrijfster, overlevende.

Amsterdam: Cossee. 2021. 415 blz.

Biografie van de op vele terreinen getalenteerde Joodse Ida Simons (1911-1960) die tijdens de Eerste Wereldoorlog met haar ouders naar Nederland kwam.

Bulgarije

- Maria Genova, **Dansen op de Muur**

Mijn leven in Oost en West.

Meppel: Just Publishers. 2014. 159, 32 blz.

Maria Genova (1973) werd geboren in Bulgarije en groeide op in Plovdiv. Op haar negentiende volgde ze haar vakantieliefde naar Nederland.

- Julia Stoilova, **Een knipoog van de koningin**

Roman.

Amsterdam / Antwerpen: Uitgeverij Contact. 2002. 368 blz.

Autobiografisch getint relaas van de ontwikkeling van een intellectuele vrouw, eerst in communistisch Bulgarije, vervolgens als allochtoon in Nederland.

Stoilova (1948-2015) studeerde Duits & Engelse taal- en letterkunde in Bulgarije. Zij promoveerde aan de Universiteit van Amsterdam.

- Milena Tzankova, **Leven onder de rode ster**

Leeuwarden: Elikser uitgeverij. 2015. 200 blz.

- Milena Tzankova, **Littekens**

Leeuwarden: Elikser uitgeverij. Oktober 2020. 385 blz.

Een persoonlijk relaas van migratie, opvang in Nederland en moeilijkheden in het geboorteland Bulgarije, ook na de val van het communisme. Tzankova is afgestudeerd aan de Kunstacademie in Sofia in 1986 en wijdde zich aan schilderen en fotografie. Sinds 1992 woont en werkt zij in Nederland.

Denemarken

- Tim Dekkers, **Het kan niet waar zijn**

Voetballegende Kristen Nygaard.

Gouda: Voetbal International. 2013. 341 blz.

Biografie van de Deense voetballer, die van 1973 tot 1982 met veel succes speelde voor AZ'67.

Duitsland

A. Joden

Elisabeth Augustin

- Elisabeth Augustin, **Het patroon**

Herinneringen.

Amsterdam: De Arbeiderspers. 1990. 216 blz.

Autobiografie van de in Berlijn geboren schrijfster (1903-2001) die in 1933 naar Nederland kwam.

Kurt Baschwitz

- Jaap van Ginneken, **Kurt Baschwitz**

Peetvader van journalistiek en communicatie.

Diemen: AMB. 2018. 267 blz.

- Jaap van Ginneken, **Kurt Baschwitz**
Pioneer of Communication Studies and Social Psychology.
Amsterdam: Amsterdam University Press. 2018. 354 p.

Biografie van de Duitse journalist, massapsycholoog en mediadeskundige (1886-1968) met een overzicht van zijn baanbrekende werk.

Helga Becker-Leeser

- Helga Becker-Leeser, '**Von allem etwas ...**'
Meine jüdische Kindheit in Dülmen und Rotterdam, 1928-1945.
Dülmen: Geschichts-AG der Hermann Leeser-Schule. Mai 2015. 95 p.

Else Berg

- Betty van Garrel, **De trommel van Else Berg**
Amsterdam: Lubberhuizen. 2012. 63 blz.

Portret van de Duitse kunstschilderes (1877-1942).

- Linda Horn, **Else Berg en Mommie Schwarz**
Kunstenaarspaar in Amsterdam 1910-1942.
Wezep: Uitgeverij De Kunst. 2012. 191 blz.
Met vermelding van primaire bronnen, tentoonstellingen, literatuur en overzicht van het werk.

Werner Bloch

- Werner Bloch, **Confrontatie met het noodlot**
Hooghalen: Herinneringscentrum Kamp Westerbork. 2001. 77 blz.

Belevenissen van een Duits-joodse vluchteling die eerst als vluchteling en later als gevangene in Kamp Westerbork verbleef tot aan zijn deportatie naar Theresienstadt in september 1944.

Marion Blumenthal Lazan

- Marion Blumenthal Lazan, **Vier gelijke stenen**
Op de vlucht voor de holocaust.
Laren: Verbum. 2006. 101 blz.

Het verhaal van een Duits-joods meisje dat met haar familie tijdens de Tweede Wereldoorlog eerst in Westerbork en later in Bergen-Belsen terecht kwam, de oorlog overleefde en naar de Verenigde Staten emigreerde.

Irene Butter

- Irene Butter, **Reni's reis**
Gelukkig in Berlijn, gevlucht naar Amsterdam, gevangen in Bergen-Belsen, geland in New York.

Oorspr. titel: Shores beyond shores : from Holocaust to hope, my true story.
Vert. Maaïke Post & Arjen Mulder
Amsterdam: Uitgeverij Balans. 2020. 318 blz.

Na verhuizing naar Amsterdam in 1938 kwam zij in 1943 in Westerbork terecht en begin 1944 in Bergen-Belsen. Door een uitruil van gevangenen in januari 1945 komt ze vrij, terwijl haar vader sterft.

Adje Cohen

- Jaap Sanders, **Adje Cohen**
Een leven in verzet.
Amsterdam: Uitgeverij Van Praag. 2021. 299 blz.

Biografie van de van origine Duitse jood (1910-2000) die zich tijdens en na de Tweede Wereldoorlog inzette voor het orthodox-joodse leven in Nederland.

H.W. von der Dunk

- H.W. von der Dunk, **Terugblik bij strijklicht**
Jeugdherinneringen.
Amsterdam: Bert Bakker. 2008. 316 blz.

- H.W. von der Dunk, **Voordat de voegen kraakten**
Student in de jaren vijftig.
Amsterdam: Prometheus / Bert Bakker. Oktober 2013. 239 blz.

Herinneringen van de Nederlandse historicus (1928-2018) van joods-Duitse afkomst, tegen de achtergrond van jodenvervolgning, de Duitse bezetting en de bevrijding.

G.L. Durlacher

- G.L. Durlacher, **Quarantaine**
Amsterdam: Meulenhoff. 1993. 110 blz.

Durlacher (Baden-Baden, 1928 –1996) ontving voor Quarantaine in 1994 de AKO Literatuurprijs. Het verbindend element in de verhalenbundel is Kamp Westerbork.

- G.L. Durlacher, **Verzameld werk**
Amsterdam: Meulenhoff. 1997. 590 blz.

Bevat o.a.: Strepen aan de hemel ; Drenkeling ; De zoektocht ; Quarantaine ; Niet verstaan.

- G.L. Durlacher, **Met haat valt niet te leven**
Gesprekken met Adriaan van Dis, Cherry Duyns, Wim Kayzer en anderen.
Krantenstukken
Amsterdam: Meulenhoff. 1998. 199 blz.

Vraaggesprekken met de joods-Nederlandse schrijver (1928-1996) over zijn ervaringen met de jodenvervolgning tijdens de Tweede Wereldoorlog.

- S. Dresden, **Gerhard Leopold Durlacher**
Baden-Baden (Duitsland) 10 juli 1928 - Haarlem 2 juli 1996.

In: Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde 1998.
Leiden: Maatschappij der Nederlandse Letterkunde. 1998. blz. 94-102.

Jessica Durlacher

- Jessica Durlacher, **Arthuro d'Alberti**
Amsterdam: Uitgeverij 521. 2006. 107 blz.

Herinneringen van de Nederlandse schrijfster (1961) aan haar jeugd, waarin de kampervaringen van haar vader een grote rol speelden, en reconstructie van de zangcarrière van haar grootvader.

Harry Fields

- Harry Fields, **Turbulente tijden**
De odyssee van een Joodse vluchteling.
Laren: Verbum. 2007. 158 blz.

Memoires van een Duitse jood die voor de Tweede Wereldoorlog naar Nederland vluchtte, de oorlog overleefde en naar de VS emigreerde.

Anne & Otto Frank (Selectie)

- David Barnouw, **Het fenomeen Anne Frank**
Amsterdam: Bakker. 2012. 177 blz.

Speurtocht naar de redenen waarom Anne Frank met haar dagboek en andere geschriften zo bekend is geworden, waarbij ook wordt gekeken naar de toneelstukken en films over haar leven.

- Theo Coster, **Klasgenoten van Anne Frank**
Amsterdam: Carrera. 2009. 223 blz.

Herinneringen aan Anne Frank en de Tweede Wereldoorlog van oud-klasgenoten van het Joods Lyceum in Amsterdam in 1941-1942.

- Anne Frank, **Verzameld werk**
Amsterdam: Prometheus. 2013. 709 blz.

In deze bundel staan naast twee versies van het dagboek van Anne Frank (1929-1945) ook verhaaltjes, een aanzet tot een roman, gedichtjes en brieven. Verder geeft dit boek achtergrondinformatie over Anne, haar familie, de bezettingstijd in Amsterdam en de geschiedenis van haar dagboek.

- Carol Ann Lee, **Anne Frank**
1929-1945.
Amsterdam: Balans. 2009. 335 blz.

Deze biografie bevat niet eerder gepubliceerde brieven, documenten, fotomateriaal en informatie over het leven van de Franks voor de oorlog, in het Achterhuis en in de kampen, waaronder onlangs ontdekte brieven van Otto Frank over de pogingen om Amsterdam te ontvluchten.

- Carol Ann Lee, **The hidden life of Otto Frank**
New York: Morrow. 2003. XVIII, 411 p.
Nederlandse editie: **Het verborgen leven van Otto Frank**
De biografie.
Amsterdam: Balans. April 2014. 408 blz.

- Melissa Müller, **Anne Frank**
De biografie.
Amsterdam: Bakker. 2013. 486 blz.

- Menno Metselaar, **Anne Frank**
Dromen, denken, schrijven.
Amsterdam: Anne Frank Stichting. 2016. 208 blz.

- Marion Siems, **Anne Frank Tagebuch**
Erläuterungen und Dokumente.
Stuttgart: P. Reclam. 2003. 131 p.

- Gerrold van der Stroom (Red.), **De vele gezichten van Anne Frank**
Visies op een fenomeen.
Amsterdam / Antwerpen: De Prom. 2003. 288 blz.
Met bijdragen van o.a. Ian Buruma, Hans Goedkoop, Guus Kuijer, Patricia de Martelaere, Harry Mulisch & Nelleke Noordervliet.

(De andere) Familie Frank

- Gordon F. Sander, **De familie Frank die de oorlog overleefde**
Het verhaal van een in Den Haag ondergedoken gezin dat de Tweede Wereldoorlog wel overleefde.
Amsterdam: Bakker. 2006. 363 blz.

Verhalen over de belevenissen van de Duits-joodse familie Frank (niet de familie van Anne Frank) die tijdens de Tweede Wereldoorlog onderdook in Nederland en op miraculeuze wijze wist te overleven.

Saskia Goldschmidt

- Saskia Goldschmidt, **Verplicht gelukkig**
Portret van een familie.
Amsterdam: Cossee. 2011. 285 blz.

Verslag door de theaterdocente en actrice van haar speurtocht naar de joodse familie van haar vader.

Hannelore Grünberg-Klein

- Hannelore Grünberg-Klein, **Zolang er nog tranen zijn**
Nawoord: Arnon Grunberg.
Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar. 2015. 172 blz.

Een van oorsprong Duitse, geëmigreerde joodse vrouw (1927-2015) beschrijft haar ervaringen tijdens de jodenvervolging in de Tweede Wereldoorlog.

Adele & Wilhelm Halberstam

- Irmtrud Wojak & Lore Hepner (Eds.), **Geliebte Kinder**
Briefe aus dem Amsterdamer Exil in die Neue Welt, 1939-1943.
Essen: Klartext. 1995. 262 p.

A collection of letters written between 1939-43 by Adele and Wilhelm Halberstam to their children and grandchildren who had emigrated to Chile. The parents left Berlin for Amsterdam in 1939, where they remained until their deportation to Westerbork

Albert Heymans

- Albert Heymans, **Jood zonder ster**
Westervoort: Van Gruting. 1999. 127 blz.
Herziene uitgave: 2004.

Heymans (1922-2010) beschrijft zijn jeugd in Duitsland, zijn zionistische opvoeding, de vlucht van zijn familie naar Groenlo en zijn onderduiken.

Rose Jakobs

- Rose Jakobs, **De roos die nooit bloeide**
Dagboek van een onderduikster, 1942-1944.
Bezorgd en ingeleid door Edith Samuel-Jacobs.
Amsterdam: De Arbeiderspers. 1999. 137 blz.

Dagboek van een joods meisje dat in 1942 op 17-jarige leeftijd moest onderduiken, eerst in Nijmegen, daarna in Beek. Met haar familie was zij in 1938 Duitsland ontvlucht.

Herbert Kalmann

- Herbert Kalmann, **Overpeinzingen voor mijn nakomelingen**
Een overlevingsbericht.
Bunschoten: ABEM.1993. 246 blz.

Autobiografie van een Duits-joodse man (1921-1992) die in 1934 als jongen naar Nederland komt, waarna hij in 1941 naar Zwitserland vlucht.

Hanna Kalter Weiss

- Hanna Kalter Weiss, **Scuds**
A teenage Jewish refugee in Nazi-occupied Holland.
Jerusalem: Devora Publishing. 2006. 396 p.

Oorlogsherinneringen van Joodse vrouw (1922).

Hans Keilson

- Hans Keilson, **Daar staat mijn huis**
Herinneringen.
Oorspr. titel: Da steht mein Haus. Frankfurt am Main: Fischer, 2011.
Vert. Piet de Moor.
Amsterdam: Van Gennep. 2011. 103 blz.

Herinneringen van de Duitse psycholoog en schrijver (1909-2011) aan zijn jeugd in Freienwalde.

- Hans Keilson, **Liever Holland dan heimwee**
Gedachten en herinneringen.
Oorspr. titel: Gedichte und Essays. Frankfurt am Main: Fischer, 2005. (Werke in zwei Bänden ; Bd. 2)
Vert. uit het Duits en ingeleid door Piet de Moor.
Amsterdam: Van Gennep. 2012. 263 blz.

Autobiografische notities, beschouwingen over het antisemitisme, de psychotherapie en kunst en literatuur van de Duitse psychotherapeut en schrijver.

- Hans Keilson, **Dagboek 1944**
Oorspr. titel: Tagebuch 1944 und 46 Sonette. Frankfurt am Main: S. Fischer Verlag GmbH, 2014.
Vert: Hans Driessen.
Amsterdam: Van Gennep. 2014. 175 blz.

Dagboek van de van oorsprong Duitse schrijver, dichter en arts (1909-2011) die in 1944 in Delft was ondergedoken vanwege zijn jood-zijn.

Pieter Kohnstam

- Pieter Kohnstam, **Vlucht naar de vrijheid**
Een hachelijk avontuur in bezet Europa.
Laren (N.H.): Verbum. 2008. 192 blz.

Herinneringen aan de vlucht die een joods-Duits, in Amsterdam-Zuid wonend gezin met een zoontje van zes in juli 1942 ondernam om via België, Frankrijk en Spanje te ontsnappen aan de jodenvervolging.

Philip & Max Kohnstamm

- Max Kohnstamm & Ph. Kohnstamm, **'Nog is er geen oorlog'**

Briefwisseling tussen Max en Philip Kohnstamm 1938-1939.
Amsterdam: Vossiuspers UvA. 2001. 93 blz.

Briefwisseling tussen de Amsterdamse hoogleraar Philip Kohnstamm en zijn zoon Max tijdens diens studiereis door de Verenigde Staten.

- Max Kohnstamm, **Brieven uit 'Hitlers Herrengefängnis'**
Amsterdam: De Bezige Bij. 2005. 205 blz.

Brieven van de Nederlandse politicus (1914-2010) uit de interneringskampen Haaren en St. Michielsgestel uit de periode 1942-1944.

- Anjo G. Harryvan & Jan van der Harst, **Max Kohnstamm**
Leven en werk van een Europeaan.
Utrecht: Spectrum. 2008. 268 blz.

Biografie van de Nederlandse bewindsman (1914) - zoon van een joodse vader - die een belangrijke rol speelde bij de totstandkoming van de Europese samenwerking in de jaren vijftig.

Ernst Laqueur

- Peter Jan Knegtman, **Geld, ijdelheid en hormonen**
Ernst Laqueur (1880-1947).
Amsterdam: Boom. 2014. 356 blz.

Biografie van de Duits-joodse medicus, grondlegger van de endocrinologie en mede-oprichter van Organon in Oss.

Renate Laqueur

- Renate Laqueur, **Schreiben im KZ**
Tagebücher 1940-1945.
Bearbeitet von Martina Dreisbach und mit einem Geleitwort von Rolf Wernstedt.
Hannover: Niedersächsische Landeszentrale für Politische Bildung. 1991. 168 p.

Kurt Lewin

- Lisette Lewin, **Herfstreis naar Dantzig**
Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar. 1997. 181 blz.

Relaas van de Nederlandse schrijfster over het leven van haar joodse vader in Dantzig en Nederland.

Gert Lilienthal

- Gert Lilienthal, **Polizei! Aufmachen!**
Herinneringen aan de Nazi-terreur en de Duitse bezetting.
Mechelen: A Editions. 1993. 90 blz.

Getuigenis van een uit Duitsland naar Antwerpen gevluchte joodse jongeman.

Konrad Merz

- Konrad Merz, **Berliner, Amsterdammer und ach - Jude auch**
Memoiren aus neunzig Jahren.
Bocholt / Bredevoort: Achterland Verlanscompagnie. April 1998. 192 p.

Merz (pseudoniem van Kurt Lehmann) (Berlijn, 1908 - Purmerend, 1999) was een Duits schrijver en een Joods-Duitse emigrant in Nederland. Hij moest in 1933 zijn studie afbreken vanwege zijn joodse afkomst. In 1934 emigreerde hij naar Nederland, waar hij de kost verdiende als tuinman en boerenknecht.

- W.B. van der Grijn Santen, **Kurt Lehmann oder auch Konrad Merz**
Die Korrespondenz.
Würzburg: Köningshausen & Neumann. 2014. 397 p.

Miriam Merzbacher-Blumenthal

- Miriam Merzbacher-Blumenthal, **Een meisje uit Berlijn**
Vert. Anne Stoffel.
Amsterdam: De wilde Tomaat. 2016. 49 blz.

De teksten van Merzbacher-Blumenthal (1927) voeren de lezer van Berlijn naar Amsterdam, dan naar Westerbork en Theresienstadt, vervolgens terug naar Nederland en ten slotte naar de VS.

Hayo G. Meyer

- Hayo G. Meyer, **Briefe eines Flüchtlings 1939-1945**
Ein jüdischer Junge im holländischen Exil.
Berlin: Frank & Timme. 2014. 311 p.

Hans Joachim (Hajo) Meyer (Bielefeld, 1924 – 2014) was een Nederlandse natuurkundige en politiek activist van Duitse komaf.

Felix Nussbaum

- Mark Schaevers, **Orgelman**
Felix Nussbaum. Een schildersleven
Amsterdam: De Bezige Bij. 2014. 455 blz.

Overzicht in woord en beeld van leven en werk van de Joods-Duitse schilder (1904-1944), die vanaf 1933 in ballingschap leefde.

Gerda Oestreicher-Laqueur

- Gerda Oestreicher-Laqueur, **Gerdas Tagebücher**
Deutsch-jüdisch-niederländische Familiengeschichte 1918-1939.
Konstanz: Hartung-Gorre. 2010. 316 p.

Een selectie uit de dagboeken van Gerda Oestreicher-Laqueur (1906-1945), geredigeerd en van commentaar voorzien door de in 2009 overleden dochter van de auteur, Maria Goudsblom-Oestreicher. Gerda Laqueur groeide op als oudste dochter in een Duits-joods gezin. In 1922 verhuisde Gerda naar Amsterdam, waar haar vader hoogleraar was geworden.

Helmuth Plessner

- Corola Dietze, **De eigen wetenschap getrouw**
Helmuth Plessner in Nederlandse ballingschap.
In: Tijdschrift voor geschiedenis, (126)3. 2013. blz. 344-361.

Helmuth Karl Otto Gustav Bernhard Plessner (1892 –1985) was een Duitse filosoof en socioloog. Vanwege zijn joodse vader mocht hij niet meer doceren en emigreerde hij in 1933-34 naar Groningen. In 1964 ontving hij een eredoctoraat van de Rijksuniversiteit Groningen.

Sjoerd Post

- Sjoerd Post, **Jood tegen wil en dank**
Van vluchten uit nazi-Duitsland naar werken bij politie Amsterdam.
Soest: Boekscout. Juli 2018. 190 blz.

Ilse Rennefeld

- Peter Selg, **Ilse Rennefeld**
Eine anthroposophische Ärztin jüdischer Herkunft im niederländischen Exil (1939 – 1942).
Arlesheim: Ita Wegman Institut. 2017. 240 p.

Renate Rubinstein

- Renate Rubinstein, **Mijn beter ik**
Amsterdam: Meulenhoff. 1995. 812 blz.

Nagelaten en verspreid proza.

- Renate Rubinstein, **Bange mensen stellen geen vragen**
Samengesteld & ingeleid door Ronit Palache.
Amsterdam: Uitgeverij De Arbeiderspers. 2020. 510 blz.

Bloemlezing uit de columns en brieven van Renate Ida Rubinstein (Berlijn, 1929-Amsterdam, 1990), schrijfster, journaliste en columnist. Het gezin vluchtte in 1935/36 voor de nazi's naar Londen. In 1938 ging het gezin naar Amsterdam omdat haar vader met zijn textielbedrijf in Londen onvoldoende inkomen kon verwerven.

Debbie Saul

- Debbie Saul & Nop Maas, **An meine Kinder**
Inleiding: Ben Bos.
Fotografie: Michèle Baudet.
Haarlem: 99 Uitgevers / Publishers. April 2010. 240 blz.

Over de flamboyante sfeer van de Golden Twenties in Berlijn, het netwerk van Exil-joden in Amsterdam, het drama van de jodenvervolging en het uiteenvallen van een familie. Indringend relaas over de steeds weer veranderende omstandigheden, waarin Reinier Saul terecht kwam, over de tragiek van het verlies van de eigen identiteit, eindigend met de late zelfmoord als gevolg van een oorlogstrauma.

Klaus Siegel

- Klaus Siegel, **De nieuwe engel**
Westervoort: Van Gruting, 2003. 575 blz.

*Een Duitse jood probeert in het kamp Westerbork trouw te blijven aan de filosoof Walter Benjamin.
Siegel (1934-2019) was als zoon van een joodse Duitser zijn leven in het vooroorlogse Düsseldorf niet langer zeker. In 1939 reist hij zijn ouders achterna naar Nederland. Het grootste deel van de oorlog verblijft hij in Westerbork.*

Paul Siegel

- Paul

Siegel, **Locomotieven trekken wagons : 1933-1945**
Vert. uit het Ivriet: Dafna Hoexter.
Westervoort: Van Gruting. 2000. 223 blz.

Levensverhaal en oorlogservaringen in Nederland, Frankrijk, Spanje en Palestina van de Duits-joodse auteur (1924).

Werner Stertzenbach

- Sophie Molema, **Beroep: gevangene**
De lotgevallen van de Duitse jood en communist Werner Stertzenbach in de jaren 1909 tot 1945.
Arnhem: Uitgeverij De Duivelsberg. 2012. 182 blz.

Werner Stertzenbach (1909-2002) vluchtte in 1933 naar Nederland.

Gertrude van Tijn

- Bernard Wasserstein, **Gertrude van Tijn en het lot van de Nederlandse Joden**
Amsterdam: Uitgeverij Nieuw Amsterdam. 2013. 317 blz.

Leven en werk van een van oorsprong Duitse vrouw (1891-1974) die zich voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog inzette om joden te laten emigreren.

Grete Weil

- Grete Weil, **Leb ich denn, wenn andere leben**
Zürich: Nagel & Kimche. 1998. 254 p.

Autobiografie van de Duitse auteur en vertaalster (1906-1999) die in 1934 naar Amsterdam verhuisde en daar de oorlog overleefde.

Herman Wolf

- Paul Scheffer, **Alles doet mee aan de werkelijkheid**

Herman Wolf (1893-1942).

Amsterdam: Uitgeverij De Bezige Bij. November 2013. 240 blz.

Als vijfjarige jongen emigreerde Wolf met zijn ouders naar Amsterdam. Mede op basis van zijn niet eerder gepubliceerde correspondentie met Thomas Mann en Stefan Zweig ontstaat een indringend beeld van een generatie die wordt overvallen door de opkomst van Hitler. Zijn levensverhaal werd opgetekend door zijn kleinzoon.

B. Vorsten

Prins Bernhard

- Gerard Aalders, **Niets was wat het leek**

Prins Bernhard.

Amsterdam: Boom. 2014. 463 blz.

Biografie van prins Bernhard (1911-2004), waarbij de volle aandacht valt op de affaires waar de prins (waarschijnlijk) bij betrokken was en onder meer zijn reputatie als verzetsheld en natuurvriend wordt ondergraven.

- Cees Fasseur, **Juliana & Bernhard**

De jaren 1936-1956.

Amsterdam: Balans. 2008. 496 blz.

Aan de hand van niet eerder geconsulteerde bronnen uit het Koninklijk Huisarchief worden van binnenuit de eerste twee decennia uit het huwelijk van koningin Juliana en prins Bernhard beschreven, inclusief de Greet Hofmansaffaire.

- Annejet van der Zijl, **Bernhard**

Een verborgen geschiedenis

Amsterdam: Querido. 2010. 458 blz.

Kritische biografie van prins Bernhard (1911-2004) vanaf zijn vroege jeugd tot aan 1936, toen hij in contact kwam met prinses Juliana.

Prins Claus

- Ed van Westerloo, **Prins Claus**

1926-2002.

Hilversum: NOS. 2002. 144 blz.

Het officiële gedenkboek over prins Claus.

- **Prins Claus**

Een talent voor vriendschap.
Amsterdam: Van Genneep. 2003. 127 blz.

Een zevental beschouwingen - in de vorm van een gedicht, interview, beschrijving - van mensen die goed bevriend waren met prins Claus (1926-2002); voorafgegaan door een biografisch portret.

Winterkoning Frederik V

- S. Groenveld, **De Winterkoning**
Balling aan het Haagse hof.
Den Haag: Haags Historisch Museum. 2003. 79 blz.

Frederik V was paltsgraaf en keurvorst van de Palts, een vorstendom in het huidige Duitsland. In 1619 werd hij tevens koning van Bohemen. In 1620 werd hij verdreven en moest hij uitwijken naar de Republiek der Nederlanden. Zijn bijnaam kreeg hij omdat hij slechts één winter koning was.

Prins Willem van Oranje

- Aron Brouwer & Marthijn Wouters, **Willem van Oranje**
De opportunistische Vader des Vaderlands.
Amsterdam: Nieuw Amsterdam Uitgevers. 2017. 240 blz.

Chronologisch levensverhaal van Willem van Oranje (1533-1584), waarin vooral zijn opportunisme en machtswellust centraal staan.

- J.G. Kikkert, **Willem van Oranje**
Soesterberg: Aspekt. 2006. 192 blz.

Kritische politieke biografie van Willem I van Oranje (1533-1584).

- Jan J.B. Kuipers, **Willem van Oranje**
Prins in opstand.
Zutphen: Walburg Pers. 2018. 175 blz.

Biografie van prins Willem van Oranje (bijgenaamd De Zwijger, 1533-1584).

- René Van Stipriaan, **De zwijger**
Het leven van Willem van Oranje.
Amsterdam: Uitgeverij Querido. November 2021. 936 blz.

Koningin Sophie

- Dianne Hamer, **Sophie, koningin der Nederlanden**
Hilversum: Verloren. 2011. 277 blz.

Biografie op basis van brieven en dagboeken van Sophie van Württemberg (1818-1877) 27 jaar lang koningin van Nederland als echtgenote van Willem III.

Keizer Wilhelm II

- Christopher Clark, **Wilhelm II**
De laatste Duitse keizer.
Oorspr. titel: Kaiser Wilhelm II: A life in power. Londen: Penguin Books, 2000, 2009.
Vert. Huub Stegeman.
Amsterdam: De Bezige Bij. 2017. 429 blz.

- Willibald Gutsche, **Ein Kaiser im Exil**
Der letzte deutsche Kaiser Wilhelm II. in Holland.
Marburg: Hitzeroth. 1991. 277 p.

- Sigurd von Ilsemann, **Wilhelm II in Nederland 1918-1941**
Dagboekfragmenten.
Bezorgd door Jacco Pekelder en Wendy Landewé; m.m.v. Bobby Baudoin, Michael Bremmers, Daan Cremer, Meike Flöss, Anouk Heeres, Pieter de Jonge, Wouter van Leeuwen, Tim van der Meulen, Maarten Schellens, Joram Schollaardt, Bram Speekenbrink, Sophie ter Vrugt, Wisanne van 't Zelfde en Felix Zielinski.
Vert. uit Duits.
Soesterberg: Aspekt Huis Doorn. 2015. XLVIII, 551 blz.

- Perry Pierik & Henk Pors, **De verlaten monarch**
Keizer Wilhelm II in Nederland.
Soesterberg: Aspekt. 1999. 230 blz.

- Henk Pors, **De lange weg van Potsdam naar Doorn**
Eerste deel: De keizer en de keizerin van Duitsland in ballingschap in Nederland.
Capelle aan den IJssel: 1995. 122 blz.

C. Overigen

Max Beckmann

- **Max Beckmann**
Brieven. 3 dln. (1899-1925; 1925-1937; 1937-1950)
München / Zürich: Piper. 1993-1994. 525 p.; 485 p.; 580 p.

- U.M. Schneede, **Max Beckmann**
München: C. H. Beck, September 2011. 128 p.

- Peter Selz, **Max Beckmann**
New York: Abbeville Press. 1996. 127 p.

- Dagmar Walden-Awodu, **"Geburt" und "Tod"**
Max Beckmann im Amsterdamer Exil.
Eine Untersuchung zur Entstehungsgeschichte des Spätwerks.
Worms: Wernersche Verlagsgesellschaft. 1996. 180 p.

Max Beckmann

Exile in Amsterdam.
Ed. by the Pinakothek der Moderne, Munich.
Ostfildern: Hatje Cantz. 2007. 437 p.
[Catalogus ter gelegenheid van de tentoonstelling 'Max Beckmann in Amsterdam' in het Van Gogh Museum, Amsterdam van 6 april t/m 19 augustus 2007 en in de Pinakothek der Moderne, München, van 13 september 2007 t/m 6 januari 2008]

Overzicht van werken die de Duitse schilder (1884-1950), gevlucht voor de nazi's, in de periode 1937-1947 in Amsterdam voortgebracht heeft. Ook historische omstandigheden en biografische details uit die tien jaar komen aan bod.

Herman Bokern

- Frank Bokern, **Hoeden en petten en dameskorsetten**
Opkomst en ondergang van een middenstandsfamilie.
Amsterdam: Van Oorschot. 2019. 236 blz.

De familiegeschiedenis van Herman Bokern en zijn nazaten in de periode 1870-1945. Herman Bokern kwam in 1870 als Westfaalse textielondernemer naar Leiden.

Rolf A. Döhrn

- Rolf A. Döhrn, **Mijn bizarre leven als roze Duitser**
Mijnsheerenland: Aristos. 2009. 405 blz.

Memoires van een homoseksuele man van Duitse afkomst (1927-2009), die vanaf 1934 met zijn ongehuwde moeder naar Nederland kwam en zowel voor, tijdens als na de oorlog aan alle kanten met discriminatie kreeg te maken.

Herbert Fiedler

- Beatrice von Bormann & Marijke van der Glas, **Herbert Fiedler (1891-1962)**
Berlijn - Parijs – Amsterdam.
Zwolle: Waanders. 2001. 152 blz.

Monografie van de schilder, die een groot deel van zijn leven in ballingschap in Nederland doorbracht.

Lena Gronski

- Agnes van Menen-van Lienen, **Lena**
Een Duitse dienstbode op landgoed Nijenburg.
2011, 36 blz.

Levensbeschrijving van Lena Gronski, een Duitse dienstbode die in de eerste helft van de twintigste eeuw werkte op landgoed Nijenburg in Heiloo.

Wilhelm Hibbeln

- J.G. Hibbeln, **Wilhelm Hibbeln, de glasmof**
Hoe een Duitse emigrant in de vorige eeuw vanuit Amsterdam-Oost een zakenimperium stichtte.
Utrecht: Van Arkel. 1995. 90 blz.

Peter Wilhelm Janssen

- W.P. Holthuis, **Peter Wilhelm Janssen**
Van immigrant tot bekende Nederlander.
Groningen: Rijksuniversiteit Groningen. Faculteit der Letteren. Masterscriptie. 2011. 112 blz.

Peter Wilhelm Janssen (Wangerooze, 1821 - Amsterdam, 1903) was ondernemer en filantroop. Hij was een van de oprichters van de Deli Maatschappij.

Erich Kuttner

- Maximilian Ingenthron, **'Falls nur die Sache siegt'**

Erich Kuttner (1887 - 1942). Publizist und Politiker.

Mannheim: Palatium-Verlag. Mannheimer Historische Forschungen, 18. 2000. 538 p.

Fritz H. Landshoff

- Fritz H. Landshoff, **Querido Verlag**

Amsterdam, Keizersgracht 333.

Erinnerungen eines Verlegers.

Berlin: Aufbau-Verlag. 1991. 559 p.

Herinneringen van de Duitse uitgever (1910-1988), met name over de periode waarin hij voor uitgeverij Querido een fonds van voor Hitler gevluchte Duitse auteurs opzette.

- Hans-Albert Walter, **Fritz H. Landshoff und der Querido-Verlag : 1933 - 1950**

Ausstellung des Vereins "Jeanette-Schocken-Preis - Bremerhavener Bürgerpreis für Literatur e.V." und des Kulturamts der Stadt Bremerhaven in der Kunsthalle

Bremerhaven vom 3. Mai bis 7. Juni 1997 und im Literaturhaus Berlin vom 15. Juni bis 20. Juli 1997.

Marbach am Neckar: Dt. Schillerges. 1997. 285 p.

Gertrud Leistikow

- Jacobien de Boer, **Dans voluit, dat is leven**

Gertrud Leistikow (1885-1948), pionier van de moderne dans.

Wezep: Uitgeverij De Kunst. Juni 2014. 320 blz.

- Karin Ehrich, **Die Ausdruckstänzerin Gertrud Leistikow (1885-1948)**

In: Karin Ehrich en Christiane Schröder (Ed.), *Geschichte Schaumburger Frauen.*

Bielefeld, 2001. p.198-206.

Max Liebermann

(Selectie)

- **Max Liebermann en zijn Nederlandse kunstenaarsvrienden**

Hannover: Niedersächsisches Landesmuseum. 2006. 160 p.

- **Max Liebermann**

Een zomers impressionist.

Den Haag: Gemeentemuseum Den Haag. 2018. 214 blz.

Nederlands / Engels.

Geïllustreerde catalogus met werken van de Duitse kunstenaar Max Liebermann (1847-1935) en zes gespecialiseerde essays over zijn werk.

Klaus Mann

(Selectie)

- Klaus Mann, **Opgejaagd, gedoemd, verloren**

Dagboek 1933-1949.

Gesecteerd, geannoteerd, vertaald en van een voorwoord voorzien door W. Hansen.
Amsterdam / Antwerpen: De Arbeiderspers. Privé-domein. Nr. 205. Februari 1996.
372 blz.

- Wiebke Amthor & Irmela von der Lühe (Hrsg.), **Auf der Suche nach einem Weg**
Neue Forschungen zu Leben und Werk Klaus Manns.

Frankfurt am Main: Lang. Berliner Beiträge zur Literatur- und Kulturgeschichte. 2008.
199 p.

- Margreet den Buurman, **Erika en Klaus Mann**

Leven langs de Bühne.

Soesterberg: Aspekt. 2013. 304 blz.

- Rindert Kromhout, **Een Mann**

Amsterdam: Leopold. 2016. 378 blz.

- Tilmann Lahme, **De familie Mann**

Geschiedenis van een gezin.

Amsterdam: Uitgeverij De Arbeiderspers. 2017. 476 blz.

- Bodo Plachta, **Das Amsterdam des Klaus Mann**

Berlin: Edition A.B.Fischer. 2011. 48 p.

- Nicole Schaenzler, **Klaus Mann**

Eine Biographie.

Frankfurt: Campus. 1999. 464, 12 p.

- Adrian Stahlecker, **De Tvenaarszoon**

Het bizarre leven van Klaus Mann.

Haren: Geldermalsen Publications. Mei 2018. 240 blz.

Klaus Heinrich Thomas Mann (München, 1906 - Cannes, 1949) vluchtte toen de Nazi's aan de macht kwamen naar het buitenland, aanvankelijk Amsterdam.

Willem Mengelberg

- Martin van Amerongen & Philo Bregstein, **Willem Mengelberg tussen licht en donker**

Baarn: De Prom. 2001. 155 blz.

Friederike Nekeul

- Friederike Nekeul, **Van Duitsland naar België**
Gedachten en herinneringen. Het leven na de Tweede Wereldoorlog.
Soest: Boekscout. December 2016. 188 blz.

Lili & Manfred Pollatz

- Isobel Wijnberg & Anja Hollaender, **Er wacht nog een kind ...**
De quakers Lili en Manfred Pollatz, hun school en kindertehuis in Haarlem
1934-1945.
Diemen: Uitgeverij AMB. 2014. 146 blz.

Over Duitse quakers die in 1934 naar Haarlem verhuisden en daar joodse vluchtelingen opvingen.

Fam. Schlegel

- Bob van Zijderveld, **Een Duitse familie in Nederland (1804-1913)**
Carrierisme en netwerken van Hermann Schlegel en zijn zonen Gustav en Leander.
Heerlen, 2014. 425 blz.

Proefschrift Open Universiteit.

Laura Starink

- Laura Starink, **Duitse wortels**
Mijn familie, de oorlog en Silezië.
Amsterdam: Augustus. 2013. 318 blz.

De dochter van een Duitse vrouw uit Silezië reconstrueert het leven van haar moeder, vooral tijdens en vlak na de Tweede Wereldoorlog.

Albert Vigoleis Thelen

- Albert Vigoleis Thelen, **De zwarte heer Bazetub**
Oorspr. titel: Der schwarze Herr Bahssetup.
Vert. Wil Boesten.
Amsterdam: Cossee. 2018. 654 blz.

- Albert Vigoleis Thelen, **Meine Heimat bin ich selbst**
Briefe 1929-1953.
Hrsg. und mit einem Vorwort von Ulrich Faure und Jürgen Pütz.
Köln: DuMont. 2010. 504 p

Thelen (1903-1989) was een bohémien die in 1931 in Amsterdam arriveerde, waar zijn Zwitserse geliefde Beatrice Bruckner werkte als gouvernante. Vanaf 1936 waren beiden op de vlucht voor de aanhangers van dictator Franco. Na de oorlog keerden ze vanuit Portugal terug naar Amsterdam, waar ze tot 1954 woonden.

- Heinz Eickmans, **Albert Vigoleis Thelen**
Mittler zwischen Sprachen und Kulturen.
Münster: Waxmann. Niederlande-Studien ; 38. 2005. 199 p.
Duits / Nederlands / Engels.

- Raphaela Orth, **Albert Vigoleis Thelen (1903-1989)**
Eine interkulturelle Biographie.
München: Grin Publishing. 2011. 72 p.

Annemie en Helmuth Wolff

- Simon B. Kool, **Annemie en Helmuth Wolff**
Leven en werk van twee vergeten exil-fotografen.
Eindhoven: Lecturis. 2017. 240 blz.
Met DVD.

De Duitse immigranten Annemie en Helmuth Wolff zijn in de jaren dertig van grote betekenis geweest voor de ontwikkeling van de fotografie in Nederland.

Engeland

- James Boswell, **Ik voel me welgemoed**
Boswell in Utrecht.
Keuze, vertaling en commentaar: Ed van Eeden.
Utrecht: Van der Galie. 1990. 24 blz.

Brieven van Boswell aan William Johnson Temple, John Johnston of Grange en Belle van Zuylen geschreven tijdens zijn studiejaar Romeins recht te Utrecht (1763-1764)

Estland

- Sana Valiulina, **Winterse buien**
Of ben ik wel geïntegreerd genoeg.
Amsterdam: Prometheus. 2016. 312 blz.

Essays en verhalen van sinds 1989 in Nederland wonende, uit Estland afkomstige schrijfster Valiulina (1964).

- Sana Valiulina, **Wortel & tak**
Amsterdam: Prometheus. 2021. 43 blz.

De schrijfster reconstrueert het leven van haar vader, die tijdens de Tweede Wereldoorlog in het Rode Leger diende, door de Duitsers werd krijgsgevangen gemaakt en gedwongen te werk gesteld in Frankrijk, en na de oorlog als 'verrader' tien jaar doorbracht in een werkkamp in de Oeral.

Finland

- Jari Litmanen, **Litmanen 10**
Utrecht: Voetbal International. 2016. 383 blz.

Autobiografie van Jari Litmanen, die in de jaren negentig een van de populairste voetballers van Ajax was.

Frankrijk / Huguenoten

- Elisabeth Barillé, **Een Parisienne in Amsterdam**
Vert. uit Frans (2002).
Amsterdam / Antwerpen: De Arbeiderspers. 2004. 125 blz.

- Michael Green, **The huguenot Jean Rou (1638-1711)**
Scholar, educator, civil servant.
Paris: Honoré Champion. 2015. 480 p.

Proefschrift Rijksuniversiteit Groningen, 2013.

- Michael Green, **A French Huguenot in The Hague**
Jean Rou (1638-1711), his life in exile and his remarkable career.
In: Tijdschrift voor Biografie. (5)3. Najaar 2016. p.12-23.

- Els Wenink-Treiture, **Een naam die ik altijd moest spellen**
Jacques Treiture, Hugenoot, vlucht naar Amsterdam.
Kampen: Uitgeverij Van Warven. November 2018. 123 blz.

- Wim Willemsen, **Van vluchteling tot Nederlander**
De geschiedenis van de Hugenotenfamilie le Pair.
Bergschenhoek: Willemsen. 2000. 498 blz.

Griekenland

- Dimitra Sideri, **Vaderlanden**
Verhaal van een Griekse in Nederland.
Groningen: STYX. 1992. 199 blz.

Levensbeschrijving van een Griekse vrouw (1923) en haar uit Rusland afkomstige man die sinds de jaren vijftig in Nederland wonen.

Hongarije

- Marion Beckers & Elisabeth Moortgat, **Eva Besnyö 1910-2003**
Fotografin : Budapest, Berlin, Amsterdam.
München: Hirmer, 2011. 248 p.
Teksten in Duits & Engels.
Publicatie n.a.v. de tentoonstelling Eva Besnyö 1910-2003 door Das Verborgene Museum te Berlijn (Berlinischen Galerie) van 28 okt. 2011 tot 27 febr. 2012.

- Iki Freud, **Mijn naam is Freud, Iki Freud**
Bekentenissen van een psychoanalytica.
Amsterdam: Meulenhoff. 2004. 287 blz.

- Iki Freud, **Over leven**
Een poging tot zelfanalyse.
Voorburg: U2pi. 2015. 354 blz.

Autobiografie van de Nederlandse psychoanalytica (1937) van Hongaars-joodse afkomst.

- Barbara Honigmann, **Een hoofdstuk uit mijn leven**
Amsterdam: Contact. 2006. 143 blz.

De auteur vertelt over een raadselachtige periode uit het leven van haar van oorsprong joods-Hongaarse moeder, toen deze in de jaren dertig van de 20e eeuw kortstondig gehuwd was met de Britse dubbelspion Kim Philby.

- Vera Illés, **Kind van een andere tijd**
Het verhaal van een Hongaarse vluchteling.
Amsterdam: Prometheus. 2006. 175 blz.

Illés (1945) kwam als tienjarige naar Nederland en werd journalist.

- Olga Majeau, **Een schitterend isolement**
Een familiegeschiedenis.
Amsterdam: Em. Querido's Uitgeverij BV. 2015. 339 blz.

Aan de hand van familiepapieren en herinneringen beschrijft de auteur (een achterkleindochter) de geschiedenis van haar adellijke Hongaarse en Duitse voorouders.

- Elisabeth van Mullekom Cserép, **Ik trouwde een ondernemer**
2006. 292 blz.

De autobiografie van Elisabeth van Mullekom Cserép.

- Frans Tervoort (Red.), **De vluchteling**
Zijn camera werd een wapen tegen onrecht.
Met bijdragen van Aan van den Heuvel, Bart Nijpels, Cees Overgaauw, Fons de Poel, Pieter Varenkamp & Ton Verlind.
Soesterberg: Aspekt. 2012. 224 blz.

Biografie van de Hongaarse cameraman Lajos Kalános (1932), die onder het communistisch bewind jarenlang gevangen zat, later naar Nederland vluchtte en zich onderscheidde door zijn betrokken journalistieke werk.

- Maria Kozelka, **Echo's in de nacht**
Een Hongaars-Nederlands relaas.
Muiderberg: Lorelax Productions. 2000. 103 blz.

Het levensverhaal van een Hongaars-Nederlandse vrouw (1910-2012).

- Thérèse Major, **Huisje, boompje, beetje voor de vluchteling**
Een waargebeurd verhaal samengesteld op basis van oude brieven.
Z. pl.: M.Boox. 2016. 223 blz.

Over het leven van een 'displaced person' die zonder papieren in 1945 een nieuwe identiteit opbouwt in Nederland.

- Annabell Van den Berghe, **De man die niemand kon begraven**
Antwerpen: Manteau. 2021. 199 blz.

Schets van de twintigste-eeuwse geschiedenis van Hongarije aan de hand van het levensverhaal van de Hongaarse grootvader van de auteur, die na de opstand van 1956 naar België vluchtte, maar later terugkeerde naar Boedapest.

Italië

- Rudie Kagie, **Marco!**

De zanger, zijn lied en zijn leven.

Amsterdam: Uitgeverij Jan Mets. 1997. 125 blz.

Biografie van de Nederlandse zanger Marco Borsato (1966).

Joegoslavië

- Senada Alagić, **Spiegel van de oorlog**

Dagboek van een vluchteling uit Sarajevo.

Vert. uit Servo-Kroatisch: Reina Dokter.

Nijmegen: Lâle i.s.m. Ellesy. 1994. 112 blz.

Alagić (1953) groeide op in Sarajevo en arriveerde met haar zoon in 1992 als vluchteling in Nederland.

- Zlatko Alajbegovic, **Wij leven nog**

Van Mostar naar de Amsterdamse Pijp.

Amsterdam: Koersvast BV. Juni 2008. 86 blz.

De Bosnische journalist Alajbegovic (1954) overleefde het concentratiekamp Dretelj en kwam in 1993 als vluchteling naar Nederland.

- Alfred van Cleef, **De verloren wereld van de familie Berberović**

Amsterdam: Meulenhoff. 1994. 303 blz.

- Alfred van Cleef, **Verloren wereld**

Een Bosnische familiegeschiedenis.

Amsterdam: Cossee. 2014. 302 blz.

Geschiedenis van een Bosnische moslimfamilie die door de oorlog uit elkaar wordt gedreven, aangevuld met hun ervaringen twintig jaar later.

- Seka Dobric, **Vlucht naar mijn droom**

Noorderwijk: Willems Uitgevers. 2020. 148 blz.

Een fragiel meisje uit het getto in voormalig Joegoslavië ontdekt na een familietragedie de wereld van het Westen. Ze zag haar land uit elkaar vallen en besloot de nog te prille liefde naar België te volgen.

- Lamija Džigal-Bektešević, **Mijn integratie**

Van een Nederlandse tulp naar een Bosnische lelie.

Eindhoven: Lamija Džigal-Bektešević. 2017. 122 blz.

Persoonlijk verslag over haar integratie door een van oorsprong Bosnische vrouw die al jong (in de jaren negentig) naar Nederland is gekomen.

- Nada Golic, **Hoop doet leven**

Autobiografie van een vluchteling uit Bosnië.
Soest: Uitgeverij Boekscout. Juni 2018. 132 blz.

Golic is in 1959 geboren in Zenica, een stad in het centrum van Bosnië. In 1993 is zij naar Nederland gevlucht.

- Sanije Halili, **Vrijgevochten**

Het waargebeurde verhaal van een Kosovaarse vluchteling.
Opgetekend door Diane Broeckhoven.
Antwerpen: Vrijdag. 2011. 160 blz.

Halili groeit op in gemengd katholiek-islamitisch gezin in Kosovo. Haar zus, moeder en echtgenoot worden vermoord door het Servische leger. Zij vlucht met haar dochters en vader en belandt in Vlaanderen.

- Izet Kalkan, **Uit de hel, in de hel**

Dagboek van een vluchteling.
Sarajevo, Nederland.
Vert. uit het Servokroatisch: Marijana Stjepanovic & P. de Jong.
Sassenheim: SAIK. 2000. 350 blz.

Autobiografie van de journalist Kalkan die zijn eerste hel in het belegerde Sarajevo beleefde en zijn tweede in Nederland, als oorlogsvluchteling.

- Dragan Klaic, **Thuis is waar je vrienden zijn**

Ballingschap tussen internet en Ikea-tafel.
Oorspr. titel: Exercises in Exile.
Vert. Ria Loohuizen.
Amsterdam: Cossee. 2004. 176 blz.

Dragan Klaic (1950-2011) was hoogleraar en dramaturg in Belgrado en woonde sinds 1991 in Amsterdam. Hij was van 1992 tot 2001 directeur van het Theater Instituut Nederland en hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam.

- Baukje Lieman, **Exit**

Het vluchtverhaal van Ibro Mensuri.
Amsterdam: In de Knipscheer. 1993. 155 blz.

Een Bosnische Moslim vertelt over zijn ervaringen in gevangenenkampen in het voormalige Joegoslavië.

- Samir Maglajlic, **Nederland door de ogen van een vluchteling**

Deventer: Corps 9 publishers. December 2015. 80 blz.

Maglajlic (Banja Luka, 1966) vluchtte in 1995 naar Nederland.

- Chris de Stoop, **Haal de was maar binnen**

Aziza of een verhaal van deportatie in Europa.
Amsterdam: De Bezige Bij. 1996. 376 blz.

Over Aziza Mandova, een jonge zigeunervrouw uit Joegoslavië.

- Dubravka Ugrešić, **Museum van onvoorwaardelijke overgave**

Oorspr. titel: Muzej bezuvjetne predaje.

Vert. uit het Kroatisch: Roel Schuyt.

Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar. 1997. 293 blz.

Autobiografische teksten over het voormalige Joegoslavië en politieke ballingen in Berlijn.

- Dubravka Ugrešić, **Amsterdam, Amsterdam**

Vert. uit het Kroatisch: Roel Schuyt.

Breda: De Geus. 2002. 109 blz.

- Dubravka Ugrešić, **Ministerie van pijn**

Oorspr. titel: Ministarstvo boli. Zagreb: 90 Stupnjeva, 2004.

Vert. uit het Kroatisch: Roel Schuyt.

Breda: De Geus. 2005. 287 blz.

Een uit Joegoslavië gevluchte docente voelt zich in Amsterdam ontheemd. Ugrešić (Kutina, 1949) is een internationaal bekende schrijfster, essayiste en letterkundige van Kroatische afkomst. Zij woont sinds 1996 in Amsterdam.

- Antonije Žalica, **Gele sneeuw**

Oorspr. titel: Trag zmajevе šape. (1995)

Vert. uit het Servokroatisch: Reina Dokter.

Amsterdam: Meulenhoff. 2001. 199 blz.

- Antonije Nino Žalica, **Een korte geschiedenis van de angst**

Confessies van een vluchteling.

Smashwords. April 2016.

[Ebook]

Litouwen

- Philo Bregstein, **Terug naar Litouwen**

Sporen van een joodse familie.

Amsterdam: Van Gennep. 1995. 154 blz.

[Gedeeltelijk eerder verschenen in: de Groene Amsterdammer]

- Philo Bregstein, **De gestolen tijd**

Op zoek naar mijn Joodse familie.

Amsterdam: Boom. September 2018. 376 blz.

Verslag van de zoektocht die de cineast en publicist (1932) ondernam naar zijn joodse familie die sinds de Tweede Wereldoorlog over de hele wereld is uitgezworven.

- Rudi van Dantzig, **Herinneringen aan Sonia Gaskell**

Amsterdam: De Arbeiderspers. 2013. 360 blz.

- Rudi van Dantzig, **Een eeuwig opnieuw beginnen**

Zutphen: Walburgers. 2017. 416 blz.

Bewerking door Arjan Peters van: Herinneringen aan Sonja Gaskell. (2013)

Gaskell (Vilkaviškis (Litouwen), 1904 – Parijs, 1974) was een Nederlandse balletdanseres, pedagoog en choreograaf van Joods-Russische afkomst. Zij was de initiatiefneemster en stuwende kracht van Het Nationale Ballet.

Macedonië

- Herman Sandman, **Mangup Milko**
Voetbalbiografie over Milko Djurovski.
Groningen: Uitgeverij Passage. November 2016. 216 blz.

Oekraïne

- Marga Claus, **Oxzana's vlucht**
Amsterdam: Van Gennep. 2005. 316 blz.

Op ware gebeurtenissen gebaseerd relaas van de ervaringen van een Oekraïense asielzoekster die na de dood van haar Afghaanse man in een moeilijke positie komt in Afghanistan. Met haar kinderen komt ze in een asielzoekerscentrum in Friesland terecht.

- Rosine De Dijn, **De vlucht van Yudka Kalman, 1941-1950**
Antwerpen: Icarus. 1995. 189 blz.

Het relaas van een overlevende van de jodenvervolgung die vanuit de Oekraïne naar België wist te komen.

- Anoush Elman & Edward van de Vendel, **De gelukvinder**
Amsterdam: Em. Querido's Uitgeverij. 2008. 335 blz.

De Afghaanse Hamayun (16) is naar Nederland gevlucht en zit nu in havo 4. Hij wil filmer worden, maar schrijft eerst een toneelstuk over zijn eigen verleden. Gebaseerd op een waargebeurd verhaal.

- Maria Genova, **'Man is stoer, vrouw is hoer'**
Twaalf jaar getrouwd met een loverboy.
Schoorl: Conserve. 2010. 179 blz.

Het levensverhaal van een Oekraïense vrouw die in Nederland het slachtoffer wordt van mensenhandelaren en later trouwt met een Turkse man die een loverboy blijkt te zijn.

- Iris Koppe, **Lev**
Amsterdam: Thomas Rap. 2015. 266 blz.

Biografie van profvoetballer Evgeniy Levchenko (1978).

- Willy Lindwer, **Wolf en Ryfka**
Kroniek van een Joodse familie.
Amsterdam: Prometheus. 2019. 290 blz.

Geschiedenis van een joodse familie uit Galicië, waarvan enkele leden in de jaren voor de Tweede Wereldoorlog naar Nederland zijn gevlucht.

- Sara Roudman-Podgajets, **Sara**
Mijn oorspronkelijke naam.
Nawoord Rabbijn Awraham Soetendorp.
Den Haag: Uitgeverij Gabriël. 2003. 198 blz.

Geschiedenis van de Russische Revolutie tot de aankomst in Nederland van een joodse familie uit de Oekraïne die telkens in grote problemen kwam door oorlog en antisemitisme.

- Lisa Weeda, **Aleksandra**
Amsterdam: De Bezige Bij. 2021. 351 blz.

Lisa Weeda (1989) is een Nederlands-Oekraïense schrijver, literair programma-maker, scenarist, audiofan en virtualrealityregisseur. Aleksandra is haar debuutroman.

Oostenrijk

- Judith Fanto, **Viktor**
Amsterdam: Ambo / Anthos. Maart 2020. 392 blz.

Judith Fanto is het pseudoniem van Geertje Judith van den Heuvel.(1969). Zij is jurist & publicist. Viktor is gebaseerd op de familiegeschiedenis van Fanto's joodse grootouders van moederszijde die in Wenen opgroeiden en in 1939 naar België zijn gevlucht.

- Paul Hellmann, **Irene, mijn grootmoeder**
De neergang van een Weens-joodse familie.
Amsterdam: Uitgeverij Atlas Contact. 2015. 192 blz.

- Dan Kampelmacher, **Gevecht om te overleven**
Mijn diaspora na de Anschluss.
Laren (NH): Verbum. 2008. 238 blz.

Memoires van een joodse man (1920-2011) over zijn jeugd in Wenen, zijn vlucht naar Nederland in 1938 en zijn leven in bezet Nederland en de periode erna. Hij promoveerde in 1954 en werd hoogleraar in Wageningen.

Joseph Roth

- Joseph Roth, **Hotelmens**
Reportages en brieven.
Vert. Els Snick.
Amsterdam: Uitgeverij Bas Lubberhuizen. 2014. 124 blz.

Reportages en brieven van de Oostenrijkse schrijver (1894-1939).

- Theo Bijvoet & Madeleine Rietra, **Aber das Leben marschiert weiter und nimmt uns mit**

Der Briefwechsel zwischen Joseph Roth und dem Verlag De Gemeenschap 1936-1939.

Köln: Kiepenheuer & Witsch. 1991. 329 p.

- Michael Hofmann (Ed), **Joseph Roth**

A life in Letters.

New York / London: W.W. Norton & Company. 2012. 558 p.

- Madeleine Rietra, **Geschäft ist Geschäft**

Seien Sie mir privat nicht böse, ich brauche Geld.

Der Briefwechsel zwischen Joseph Roth und den Exilverlagen Allert de Lange und Querido 1933-1939.

Köln: Kiepenheuer & Witsch. 2005. 580 p.

- Madeleine Rietra & Rainer Joachim Siegel (Eds.) '**Jede Freundschaft mit mir ist verderblich**'

Joseph Roth und Stefan Zweig: Briefwechsel 1927-1938.

Mit einem Nachwort von Heinz Lunzer.

Göttingen: Wallstein. 2011. 624 p.

- Joseph Roth & Stefan Zweig, **Elke vriendschap met mij is verderfelijk**

Brieven 1927-1938.

Vert. Els Snick; nawoord Heinz Lunzer.

Amsterdam / Antwerpen: Uitgeverij De Arbeiderspers. Januari 2019. 419 blz.

- Rainer-Joachim Siegel, **Joseph Roth-Bibliographie**

Morsum/Sylt: Cicero Presse. 1995. 551 p.

- Els Snick, **Waar het me slecht gaat is mijn vaderland**

Joseph Roth in Nederland en België.

Amsterdam: Lubberhuizen. 2013. 160 blz.

- Wilhelm von Sternburg, **Joseph Roth**

Eine Biographie.

Köln: Kiepenheuer & Witsch. 2009. 559 p.

- Erik Schumacher, **Mau en Gerty**

Een Joodse liefdesgeschiedenis tussen volksverhuizingen en wereldoorlogen.

Amsterdam / Antwerpen: Em. Querido's Uitgeverij BV. 2016. 398 blz.

De lotgevallen van een joods echtpaar en hun dochtertje tijdens de turbulente periode in Europa voorafgaand aan en tijdens de Tweede Wereldoorlog, die werd beheerst door antisemitisme, migratie en jodenvervolging. Zij belanden in o.a. Hongarije, Litouwen, Londen, Parijs, Amsterdam, Westerbork & Bergen-Belsen.

- Fred Schwarz, **Treinen op dood spoor**

Westerbork, Theresienstadt, Auschwitz, Meuselwitz.

Hilversum: Uitgeverij Verbum. 2019. 462 blz.

Oorspronkelijke uitgave: Amsterdam: De Bataafsche Leeuw, 1994.

Verslag van de ervaringen van een joodse, uit Wenen afkomstige, vluchteling tijdens de Tweede Wereldoorlog in Amsterdam, in Eindhoven, in het kamp Westerbork en in Duitse concentratiekampen en fabrieken.

Polen

- Milo Anstadt, **Kruis of munt**
Autobiografie 1920-1945.
Amsterdam: Contact. 2000. 479 blz.

Autobiografie de Pools-Nederlandse schrijver en televisiemaker (1920-2011).

- Alain Berenboom, **Mr. Optimist**
Oorspr. titel: Monsieur Optimist.
Vert. Katrien Vandenberghe.
Antwerpen: De Bezige Bij Antwerpen. 2014. 221 blz.

De Brusselse advocaat en schrijver Alain Berenboom zoekt in Mr. Optimist naar zijn Joodse roots.

- Bronia Davidson, **Vlucht naar het oosten**
Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar. April 2012. 320 blz.

Familiegeschiedenis van een in 1937 in Polen geboren joodse vrouw, die tijdens de Tweede Wereldoorlog met haar familie naar Rusland vluchtte en na veel omzwervingen terecht kwam in Nederland.

- Rosine De Dijn, **Zeg nooit dat je Rachmil heet**
Een joodse jongen overleeft de oorlog in een Vlaams gezin.
Oorspr. titel: Du darfst nie sagen, dass du Rachmil heisst : die Geschichte der Laja Menen und ihren Sohn Rudi.
Leuven: Van Halewyck. 2005. 256 blz.

Levensverhaal van een in Auschwitz omgekomen joodse vrouw en haar zoon voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog in Oost-Europa en België.

- Dore van Duivenbode, **Mijn Poolse huis**
Vakanties naar Auschwitz.
Amsterdam: De Geus. 2018. 220 blz.

Ervaringen van de Nederlandse schrijfster die van haar Poolse moeder een huis in Auschwitz erfde, haar (vakantie)belevissen daar en de omgang van de huidige bewoners van Auschwitz met het oorlogsverleden.

- Paula Gruber, **Pijn die blijft**
Herinneringen aan mijn leven in Polen.
Amsterdam: Balans. 2001. 291 blz.
Ook verschenen in Poolse editie: Pozostał Ból: Wspomnienia o moim życiu w Polsce (2007) & Engelse editie: Lasting Pain, Memories of my Life in Poland. (2014)

Autobiografie van een Pools-joodse vrouw die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Auschwitz verbleef en in 1969 naar Nederland kwam.

- Miriam Guensberg, **Poolse tranen**
Roman.
Amsterdam: De Kring. 2013. 239 blz.

Vlak na de Tweede Wereldoorlog vestigt een Poolse arts zich in Nederland om er een nieuw bestaan op te bouwen. Zijn dochter (1950) verdiept zich in de tragische familiegeschiedenis.

- Miriam Guensberg, **Held zonder vaderland**
Mijn vader: Pools, Joods en bevrijder.
Amsterdam: De Kring. 2019. 189 blz.

Biografie van Dolek Guensberg (1908-1990), de vader van de schrijfster, die als Poolse legerarts deelnam aan de bevrijding van West-Europa in 1944-1945.

- Sasza Malko, **Het verlangen naar waardigheid**
Utrecht: SIM. 2006. 59 blz.

Malko vluchtte in 2003 vanuit Polen naar Nederland.

- Pieter van Os, **Liever dier dan mens**
Een overlevingsverhaal.
Amsterdam: Prometheus. Oktober 2019. 368 blz.

Biografie van een joodse vrouw (1926) uit Warschau, die de Tweede Wereldoorlog overleefde door zich voor te doen als Volksduitse en werd geadopteerd door een familie met een fanatieke nationaalsocialistische overtuiging.

- Salomon Silber, **Een joods gezin in onderduik**
Dagboek.
Kampen: Kok. 1997. 192 blz.

Dagboek van een Pools-joodse jongen die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Zuid-Nederland ondergedoken zat.

- Henk van Gelder, **Abraham Tuschinski**
Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar. 1996. 179 blz.

Biografie van Abraham Tuschinski (1886-1942) tegen de achtergrond van de opkomst van het Nederlandse bioscoopbedrijf en het opkomende antisemitisme.

- Nelleke Manneke & Arie van der Schoor, **Het grootste van het grootste**
Leven en werk van Abraham Tuschinski (1886-1942).
Capelle aan den IJssel: Voet. Historische publicaties Rotterdam, nr. 114.
1997. 127 blz.

- André van der Velden, **Vijftien jaar van het leven van Abraham Tuschinski (1886-1942)**
Tekst en context van een zogenaamde autobiografie.
In: Tijdschrift voor Sociale & Economische Geschiedenis. 2004. blz. 82-102.

- Elise van de Weitgraven, **De Theaterkoning**
Een verfilming in romanvorm.
Soesterberg: Aspekt. 2019. 332 blz.

Het levensverhaal van Abraham Tuschinski, die in 1904 vanuit Polen naar Nederland kwam, een theaterimperium opbouwde, maar in 1942 gedwongen terugkeerde in Polen, waar hij in Auschwitz werd vermoord.

- Igor Cornelissen, **Opkomst en ondergang van een onweerstaanbare oplichter**
Siegfried Wreszynski.
Amsterdam / Antwerpen: De Arbeiderspers. 1993. 204 blz.

Wreszynski werd in 1893 geboren in het Poolse plaatsje Griezno en was joods. In de jaren dertig reisde hij naar Nederland. In 1934 lichtte hij de Amsterdamsche Bank op voor 20 miljoen gulden, nog steeds de grootste bankoplichting uit de Nederlandse geschiedenis.

Portugal

Fernando Lameirinhas

- Frank van Herk, **Fernando Lameirinhas**
Een fado voor mijn vader.
Amsterdam: J.M. Meulenhoff. 2016. 189 blz.

Van Portugese migrant tot wereldberoemd muzikant.

Eli d'Oliveira

- Jaap Cohen, **De onontkoombare afkomst van Eli d'Oliveira**
Een Portugees-joodse familiegeschiedenis.
Amsterdam: Em. Querido's Uitgeverij BV. 2015. 726 blz.

Proefschrift Universiteit van Amsterdam.

José Rentes de Carvalho

- J. Rentes de Carvalho, **Het miljoen**
Herinneringen en andere verzinsels.
Oorspr. titel: O milhão: recordações e outras fantasias. (1991)
Amsterdam: De Arbeiderspers. 1991. 218 blz.

- J. Rentes de Carvalho, **Tussenjaar**
Dagboek mei 1994 tot mei 1995.
Amsterdam: Singel Uitgevers. 1996. 336 blz.

- J. Rentes de Carvalho, **Er is hier niemand**
Dagboek mei 1999 tot mei 2000.
Amsterdam: Atlas. Maart 2005. 256 blz.

- J. Rentes de Carvalho, **Gods toorn over Nederland**
Getuigenis van een have eeuw: 1956-2006.

Oorspr. titel: A ira de Deus sobre a Holanda : testemunho de um meio século 1956-2006.

Vert. Arie Pos.

Amsterdam: Atlas. 2008. 221 blz.

José Rentes de Carvalho (1930) is een Portugese schrijver, die in 1956 naar Amsterdam verhuisde.

Benedictus de Spinoza

(Selectie)

- Pierre Bayle, **Over Spinoza**

Vert. van lemma Spinoza uit: Dictionaire historique et critique. 5e éd. Amsterdam (1740)

Vert. Henri Krop & Louis Hoffman.

Budel: Damon. Marginalia reeks. 2006. 209 blz.

- Rebecca Goldstein, **Betraying Spinoza**

The renegade jew who gave us modernity.

New York: Schocken. May 2006. 287 p.

- Jan Knol, **Spinoza's intuïtie**

Amsterdam: Wereldbibliotheek. 2009. 143 blz.

- Jan Knol, **Spinoza in 107 vragen en antwoorden**

Amsterdam: Wereldbibliotheek. Mei 2015. 144 blz.

- Goce Smilevski, **Het web van Spinoza**

Oorspr. titel: Razgovor so Spinoza.

Vert. Roel Schuyt.

Amsterdam: Anthos. 2014. 165 blz.

- Roger Scruton, **Spinoza**

Vert. uit het Engels: Hessel Daalder.

Rotterdam: Lemniscaat. Kopstukken filosofie. 2000. 143 blz.

Inleiding tot leven en werk van de Nederlandse filosoof (1632-1677).

J.J. Vaz Dias

- J.J. Vaz Dias, **De rode draad**

Een familiegeschiedenis 1492-1945.

Oorspr. Titel: Huṭ hašani : toledot mišpaḥah 1492-1945. Raānanah: Tene Publishing, 1991.

Schoorl: Pirola. 2002. 191 blz.

Onderzoek naar de geschiedenis van de Portugees-joodse familie Vaz Dias.

Roemenië

Leven onder de blauwe ster

Levensverhaal van een Roemeense Nederlander.

Waalre: Uitgeverij Farcas. 2020. 201 blz.

- Josi Farcas,

Het verhaal van een vluchteling uit Roemenië beheerst door Ceaușescu.

- Mira Feticu, **Lief kind van mij**

Amsterdam: Uitgeverij De Geus. Maart 2012. 224 blz.

Feticu (1973) werkte in Roemenië als radiomaker en publicist. Sinds 2008 schrijft zij in het Nederlands. In 2010 promoveerde Feticu op een proefschrift over de Roemeense dichteres Gabriela Negreanu.

- Barbara Bulten & Baruch Kojocar, **De oorlog in mij**

Een bijzonder levensverhaal.

Amsterdam: Ambo|Anthos. 2019. 157 blz.

Autobiografie van een in Roemenië geboren en sinds 1970 in Nederland wonende Joodse man, die de Tweede Wereldoorlog overleefde.

- Stephan Lang, **De Transsylvanische bruiloft**

Breda: De Geus. 1997. 174 blz.

- Stephan Lang, **De mollenjager**

Breda: De Geus. 2001. 156 blz.

Lang, afkomstig uit Transsylvanië en behorend tot de Hongaarse minderheid in Roemenië, vluchtte in 1975 via Hongarije naar Nederland.

- Nausicaa Marbe, **Wachten op het Westen**

Amsterdam: Prometheus. Januari 2022. 224 blz.

Marbe (Boekarest, 1963) is een Nederlandse schrijfster, columnist en journalist van Roemeense komaf. Ze studeerde politicologie aan de VU.

- Monica Săvulescu-Voudouris, **Vader, wij zijn slaapwandelaars**

Amsterdam: VITA.1994. 176 blz.

Autobiografisch relaas van het leven van een sinds 1986 in Nederland woonachtige Roemeense schrijfster.

Rusland

- J.W. Bezemer, **Bruno Becker**

Een Russische wereldburger.

In: J. Goudsbloem e.a.(Red.), In de zevende.

De eerste lichting hoogleraren aan de Politiek-Sociale Faculteit te Amsterdam.

Amsterdam. 1998. blz. 38-48.

Bruno Oscar Becker (Sint-Petersburg, 1885 - Amsterdam, 1968) was historicus, slavist en hoogleraar. Hij werd geboren als de zoon van Duits-Russische ouders. In 1913 ging hij voor twee jaar naar Nederland en in 1922 emigreerde hij met zijn vrouw en dochter naar Nederland.

- Aleksandra Boltovskaja, **Hoe ik het plan van mijn moeder saboteerde en trouwde met een Belg**

Een Russin over ons land.

Vert. uit Russisch.

Gent: Borgerhoff & Lamberigts. 2021. 195 blz.

- Jan Brokken, **In het huis van de dichter**

Roman.

Amsterdam: Uitgeverij Atlas Contact. 2018. 381 blz.

Het levensverhaal van de Russische, naar Nederland gevluchte klassieke pianist Yuri Egorov (1954-1988).

- Bart Hetebrij, **De gruwel van staatloosheid**

Dmitri P. Nedbailoff: spion, avonturier of staatloze verschoppeling?

Soest: Uitgeverij Boekscout. 2018. 102 blz.

Nedbailoff (Kiev, 1906) was strijder in het Witruussische leger, vluchtte naar China en verbleef in Tibet, India, Pakistan, Australië, Indonesië, Nieuw Guinea, Singapore, Verenigde Staten, Nederland, Tanzania, Congo, Zwitserland.

- Wim Coudenys, **Voor vorst, voor vrijheid en voor recht**

Kolonel Andrej Prezjbano, een Rus aan het IJzerfront.

Kalmthout: Polis. 2017. 373 blz.

Schets van de Belgisch-Russische betrekkingen rond de Eerste Wereldoorlog op basis van het levensverhaal van de Russische militair attaché Prezjbano (1885-1963).

- Toon Tellegen, **De trein naar Pavlovsk en Oostvoorne**

Verhalen en een gedicht. Amsterdam: Querido. 2000. 188 blz.

Een jongen krijgt van zijn grootvader, een Russische emigrant, de wonderlijkste verhalen te horen.

- Reinold Vallinga & Svetlana Bolshakova, **Svetlana**

Springen voor het leven.

Antwerpen: Vrijdag. 2011. 319 blz.

Autobiografie van de Belgische atlete van Russische komaf die tijdens het EK in Barcelona in 2010 een bronzen medaille won.

Tsjetsjenië

- Albert Magomedov, **De wet van de betekenis der dingen**

Wat als je niemand bent in een vreemd land?

Vert. en literaire bewerking Stefan Roumen.

Bree: Vertelpunt. 2012. 261 blz.

Tsjetsjeense arts/schrijver die wordt vermorzeld en vernederd in de Belgische asielzoekersprocedure.

Slovenië

- Milena Mulders, **Met de buik het brood achterna**
Mijn Sloveense geschiedenis.
Amsterdam: Aksant. 2009. 240 blz.

De geschiedenis sinds het begin van de 20e eeuw van de Sloveense immigranten in Limburg, onder meer aan de hand van de familiegeschiedenis van de schrijfster (1975).

Slowakije

- Klaudia Raczova & Raf Liekens, **Het meisje zonder identiteit**
Twaalf jaar als kind overleven in Belgische asielcentra.
Antwerpen: Manteau. 2013. 221 blz.

Klaudia vertelt hoe ze haar jeugd doorbrengt in asielzoekerscentra in België, een land dat haar niet wil hebben en met een stiefvader die haar mishandelt.

Spanje

- Karel Michiels, **Juan Lozano**
De biografie.
Antwerpen: Houtekiet. 2005. 158 blz.

Biografie van de Spaans-Belgische voetballer (1955), wiens ouders in de jaren vijftig naar Antwerpen kwamen.

- Kirmen Uribe, **Wat beweegt de wereld?**
Oorspr. titel: Lo que mueve el mundo. Barcelona: Seix Barral, 2013. (Biblioteca Breve). Oorspr. titel: Mussche. Zarautz: Susa, 2012
Vert. uit het Spaans naar het oorspronkelijke Baskisch: Kathelijne Bonne
Groningen: Uitgeverij De Blauwe Tijger. 2019. 187 blz.

Over een achtjarig Baskisch meisje, gevlucht na het bombardement op Guernica in 1937 opgevangen in het gezin van de Gentse dichter, journalist, vertaler en verzetsman Robert Mussche (1912-1945).

Tsjechoslowakije

Jana Beranová

- Jana Beranová, **Nu delen we een geheim**
Fragmenten.
Baarn: Ambo. 1992. 123 blz.

Beranová is Tsjechische van geboorte; zij moest na 1948 met haar ouders vluchten en kwam in Nederland terecht.

Jan Amos Comenius

- J.A. Comenius, **Het labrynt van de wereld en het paradijs van het hart**
ofwel: een heldere beschrijving van hoe er in deze wereld en al haar
aangelegenheden niets is dan verwarring en dwaling, gedraai en geploeter,
begoocheling en bedrog, ellende en droefheid en tenslotte beuheid van alles en
wanhoop: maar wie zich thuis, in zijn hart gezeten, enkel met de Here God opsluit,
bereikt volwaardige en volledige voldoening en vreugde van de geest.

Vert. uit Tsjechisch: Kees Mercks.

Nijmegen / Leusden: Vantilt / Comenius Leergangen. Maart 2016. 244 blz.

- Vladimir Hobrlant, **De Gouden Eeuw in de Nederlanden en Johannes Amos Comenius**

Naarden: Hobrlant. 2001. 76 blz.

- H.E.S. Woldring, **Jan Amos Comenius**

Zijn leven, missie en erfenis.

Eindhoven: Uitgeverij Damon VOF. 2014. 192 blz.

- **Comenius Naarden 1592-1992**

Tussen Vecht en Eem. (10)2. Mei 1992. Blz. 50-95.

Jan Amos Komenský (gelatiniseerd als Comenius) (Moravië, 1592 – Amsterdam, 1670) was een Moravische theoloog, filosoof, hervormer, pansofist en pedagoog.

Bronja Prazdny

- Bronja Prazdny, **Verloren taal**

Een zoektocht naar mijn familie.

Amsterdam: Nieuw Amsterdam Uitgevers. 2016. 287 blz.

De ouders van Prazdny (1971) verlieten hun geboorteland Tsjechoslowakije eind jaren zestig en ontmoetten elkaar in Bilthoven op een cursus Nederlands voor anderstaligen. Ook haar grootouders ontvluchtten de nazi's, haar opa vluchtte later opnieuw, nu voor de communisten.

Martin Simek

- Martin Simek, **De vuurvliegjes achterna**

Een vlucht naar de vrijheid.

Amsterdam: De Bezige Bij. 2009. 174 blz.

Autobiografisch verslag over de vlucht uit Tsjechoslowakije in 1978 van de negentienjarige Simek.

2. AFRIKA

Algerije

- Juan Belkhir & Marjolijn de Cocq, **Cut the crap**
Amsterdam: Lev. 2015. 183 blz.

Levensverhaal van de van oorsprong Algerijnse Juan Belkhir die na een leven van alcoholmisbruik en cocaïnegebruik het roer omgooit en zijn leven betert.

- Jef Lambrecht, **Yasmine Kherbache**

Van Algerije tot de Wetstraat.

Leuven: Van Halewyck. 2014. 176 blz.

De amper bekende kabinetschef van premier Di Rupo werd het nieuwe gezicht van de Antwerpse socialisten.

- Abdelkader Zahnoun, **De taal van Berbers heeft geen woord voor grenzen**

Berchem: EPO. 2014. 130 blz.

Familiegeschiedenis van de Algerijns-Belgische auteur (1957).

- Sytze van der Zee, **Stempeldag**

Het leven van een vluchteling.

Amsterdam: De Bezige Bij. 1999. 291 blz.

Reconstructie van het leven en de dood door een politiekogel van de naar Nederland gevluchte Samir Laifa.

Benin

- Rob Zijlstra, **Het drama van Baflo**

Een reconstructie.

Amsterdam: Fosfor. 2014. 53 blz.

In oktober 2001 meldt een tiener zich bij het azc in Dordrecht. Alasam S. is gevlucht uit Nigeria. Oorspronkelijk komt hij uit Benin. In 2011 dreigt hij als uitgeprocedeerde asielzoeker te worden uitgezet. Een dag later brengt Alasam op gruwelijke wijze zijn vriendin om het leven en daarna schiet hij een politieman dood. Een reconstructie van de aanloop, de fatale dag en de nasleep van het drama van Baflo.

Burundi

- Gaël Faye, **Klein land**

Oorspr. titel: Petit pays.

Vert. Liesbeth Van Nes

Amsterdam: Hollands Diep. 2017. 206 blz.

Een 10-jarige Frans-Afrikaanse jongen, blanke Franse vader, zwarte Tutsi moeder, ziet zijn gelukkige kindertijd in Burundi veranderen door de burgeroorlog.

Congo - Zaire

- Kiza Magendane, **Met Nederland in therapie**

Amsterdam: Prometheus. 2021. 240 blz.

Magendane (1992) kwam in 2007 als vluchteling naar Nederland. Hij studeerde politicologie in Amsterdam & Antwerpen. In zijn boek beschrijft hij de 'reis van vluchteling naar burger'.

- Emmanuel Mbolela, **Mijn reis van Congo naar Nederland**

Tussen verzet, vlucht en ballingschap.

Vert. uit Frans.

Amsterdam: Uitgeverij Van Gennep. 2016. 224 blz.

- Nadia Nsayi, **Dochter van de dekolonisatie**

Berchem: EPO. 2020. 220 blz.

Politiek-historische verhandeling over de kolonisatie en dekolonisatie van Belgisch Congo (Zaire) over de periode 1920-2020 door de Congolees-Belgische auteur en politicologe (1984), mede aan de hand van haar persoonlijke ervaringen.

Eritrea

- Ambasajir Fiseha & Ynte Hetteema, **Amba**

Niemand weet hoe het voelt als je vluchteling bent.

Uitgave in eigen beheer. Oktober 2020. 136 blz.

- Ambasajir Fiseha & Ynte Hetteema, **Amba**

In Nederland ben ik opnieuw geboren.

Uitgave in eigen beheer. 2021.

Amba kwam als veertienjarige vluchteling uit Eritrea in 2015 naar Nederland.

- Layla Fahad & Jacqueline Hoefnagels, **Het boek Layla**

Amsterdam: Boekerij. 2011. 223 blz.

Als Layla dertien jaar is moet ze vanwege de burgeroorlog samen met haar familie Eritrea ontvluchten en na vele omzwervingen komt het gezin terecht in Leeuwarden. Na drie mislukte huwelijken slaagt ze erin om een stabiel bestaan op te bouwen als werkende, alleenstaande moeder van drie kinderen.

- Tsegezab Gebregergis, **An account of an Eritrean political exile on his visit to liberated Eritrea & some of his life-experiences in the Netherlands**

Amsterdam: Liberation books. 1993. 115 p.

- Dawit Amanuel Goitom, **Mijn vlucht uit Eritrea**

Een persoonlijk verslag.

Uitgave in eigen beheer. 2017. 70 blz.

- Harriet Marseille, **Tadese**

Eritrese nieuwkomers verdienen onze warme steun.

Leidschendam: Lelievita. 2021. 111 blz.

Levensverhaal van een vluchteling uit Eritrea, gecombineerd met de ervaringen van een hulpverlenster met Eritrese vluchtelingen in Nederland.

- Gebre Zemichael & Gerda Croiset, **De ijssalon van meneer Mebrat**
Rotterdam: Ad Donker. 2020. 223 blz.

Beschrijving van zes jaar durende vlucht van Gebre (16) en zijn neef Hayat (13) van Eritrea naar Amsterdam.

Ghana

- Rudy Asibey, **Ik hoop**
Opgroeien als zwarte vrouw in Nederland.
Amsterdam: Spectrum. December 2020. 112 blz.

De ouders van Asibey zijn uit Ghana gekomen, Amsterdam is haar thuis. Ze werkt als freelance marketeer, pr-agent en oprichter van het Alkebulan Project en de talkshow Late Night Talks.

- Memphis Depay & Simon Zwartkruis, **Heart of a lion**
Amsterdam: Vip. 2019. 239 blz.

Autobiografie van de Ghanees-Nederlandse voetballer Memphis Depay (1994).

- Michel van Egmond, **King**
De vele wederopstandingen van Chris Gyan.
Amsterdam: Voetbal Inside. 2017. 139 blz.

Biografie van de Ghanese voetballer Chris Gyan (1978).

- Stephan Kobby Nketiah, **Geboren om te falen, leven om te winnen**
Borgerhout: Uitgeverij Bubbel. 2019. 175 blz.

Nketiah groeide op in België. Afwisselend in rijkdom en in armoede, in huiselijke warmte, in ziekenhuizen, in een drugsvilla tussen criminelen, in een opvangtehuis en in een kelder. Zijn Belgische moeder bleek een psychopaat. Zijn Ghanese vader was dood, of zo was hem verteld.

- Mirjam Oldenhave, **Weet ik veel**
Belevenissen van een pleegmoeder.
Amsterdam: Ambo|Anthos. 2019. 159 blz.

Persoonlijke ervaringen van de schrijfster als pleegmoeder van een meisje uit Ghana.

Guinee

- Diaryatou Bah & Sylvia Tabet, **Mijn jeugd hield op in Rotterdam**
Een schokkende levensgeschiedenis.
Oorspr. titel: On M'A Vole Mon Enfance.
Vert. uit Frans: Judith Wesselingh.
Amsterdam: Arena. 2007. 240 blz.

Op haar veertiende wordt Bah (1985) uitgehuwelijkt aan een dertig jaar oudere man die haar meeneemt naar Rotterdam. De man blijkt zeer gewelddadig.

- Mohamed Koroma, **Alla Niké**
Het levensverhaal van een Afrikaan in Europa.
Zoetermeer: Free Musketiers. 2011. 181 blz.

Autobiografie van een vluchteling uit het Afrikaanse Guinee, die in Nederland asiel kreeg.

Kaapverdië

- Guilherme Mendes da Silva, **De humeuren van meneer Utac**
Roman.
Amsterdam: Nieuw Amsterdam. 2011. 427 blz.

*Na vijftien jaar in Nederland te hebben gewoond, keert meneer Utac terug naar zijn geboorte-eiland Santiago om te laten zien dat hij in het leven is geslaagd.
Guilherme Mendes da Silva, in 1935 geboren in Kaapverdië, was kapitein op de grote vaart. De humeuren van meneer Utac is zijn eerste roman.*

- Guilherme Mendes da Silva, **De Mozes van Rotterdam**
Constantino Delgado en de Kaapverdise immigratie in de grootste haven van Europa.
Oorspr.titel: Constantino Delgado, o novo Moisés em Roterdão: a imigração cabo-verdiana no maior porto da Europa.(2016)
Vert. uit Portugees: Arie Pos.
Rotterdam: Geschiedenislab. Project Storia de Nhas Pais van Stichting Rotterdam
Vertelt. 2016. 92 blz.

Liberia

- Clarice Gargard, **Drakendochter**
Op zoek naar mijn vader, rechterhand van de Liberiaanse dictator Charles Taylor.
Amsterdam: De Arbeiderspers. Oktober 2019. 252 blz.

Clarice M.D. Gargard (1988) is een Amerikaans-Liberiaans- Nederlands journalist, schrijver, programmamaker en presentator. De documentaire over de zoektocht naar het verleden van haar vader die ze co-regisseerde, Daddy and the Warlord / De waarheid over mijn vader won een Gouden Kalf.

- Vamba Sherif, **Ongekende liefde**
Amsterdam: De Geus. 2021. 252 blz.

*Vamba Omar Sherif (1973) is een Liberiaans-Nederlandse schrijver.
Tijdens de Golfoorlog van 1990-1991 vluchtte zijn familie in 1991 via Syrië naar Nederland, waar de familie zich in 1993 vestigde.*

Marokko

A. Cultuur

Asis Aynan

- Asis Aynan, **Veldslag en andere herinneringen**

Amsterdam: Atlas. November 2007. 157 blz.

- Asis Aynan, **Gebed zonder eind**

Amsterdam: Uitgeverij Jurgen Maas. 2014. 155 blz.

Asis Aynan, **Eén erwt maakt nog geen snert**

Het Rifgebergte, de dubbele nationaliteit en andere misverstanden.

Amsterdam: Uitgeverij G.A. van Oorschot. December 2020. 72 blz.

Aynan (Haarlem, 1980) is een Nederlandse schrijver van Berberse afkomst.

Abdelkader Benali

- Abdelkader Benali, **De stem van mijn moeder**

Amsterdam / Antwerpen: Uitgeverij De Arbeiderspers. 2009. 243 blz.

- Abdelkader Benali, **Brief aan mijn dochter**

Amsterdam: Uitgeverij De Arbeiderspers. 2016. 172 blz.

Abdelkader Benali (Ighazzazen, 1975) is een Marokkaans-Nederlandse schrijver en tv-presentator. Hij kwam op vierjarige leeftijd naar Nederland.

Salaheddine Benchikhi

- Salaheddine Benchikhi, **Salaheddine punt NL**

Kom maar op met Nederland.

Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar. 2016. 239 blz.

Benchickhi (1980) verhuisde als baby vanuit Marokko naar Nederland en werd schrijver, tv- & theatermaker.

Beschrijving van de jaren op de middelbare school van een Marokkaanse jongen in Zwijndrecht.

Mohammed Benzakour

- Mohammed Benzakour, **Yemma**

Stilleven van een Marokkaanse moeder.

Amsterdam: De Geus. 2013. 248 blz.

Benzakour (Nador, 1972) is socioloog, schrijver, columnist, imker, visser en dichter van Marokkaans-Berberse afkomst.

Naima El Bezaz

- Naima El Bezaz, **Vinexvrouwen**

Amsterdam / Antwerpen: Querido. 2011. 190 blz.

In 1978 emigreerde El Bezaz (Meknes, 1974 – 2020) vanuit Marokko naar Alphen aan den Rijn. Haar vader was het gezin voorgegaan en werkte in een fabriek.

Als volwassene woonde ze in een vinexwijk in Zaandam.

Hafid Bouazza

- Hafid Bouazza, **Een beer in bontjas**
Autobiografische beschouwingen.
Amsterdam: CPNB. 2001. 63 blz.

Bouazza (1970-2021) werd geboren in Marokko maar verhuisde in 1977 naar Nederland.

Said El Haji

- Said El Haji, **De dagen van Sjaitan**
Amsterdam: Vassallucci. 2000. 172 blz.

- Said El Haji, **Sta op en leef, vader**
Amsterdam: Uitgeverij Jurgen Maas. 2013. 159 blz.

El Haji (Marokko, 1976) is schrijver, publicist, schrijfdocent en geeft Nederlands aan anderstaligen.

Hans Sahar

(Pseudoniem van Farid Boukakar)

- Hans Sahar, **Hoezo bloedmooi**
Amsterdam: De Arbeiderspers. 1995. 126 blz.

Een 18-jarige tweede generatie Marokkaan in Den Haag vertelt van de dubieuze manieren waarop hij aan geld komt.

- Hans Sahar, **De heimweekaravaan**
Amsterdam: De Arbeiderspers. 2000. 116 blz.

Verhalen over jonge Marokkaanse migranten in Nederland.

- Hans Sahar, **De gebroeders Boetkaboet**
Een Berbers familiedrama in de Hofstad.
Amsterdam: De Arbeiderspers. 2008. 182 blz.

Marokkaanse jongeren in de Haagse Schilderswijk dreigen te radicaliseren.

Abderazak Sbaïti

- Abderazak Sbaïti, **Spiegelingen van Tingis**
Amsterdam: El Hizjra. 2000. 48, 48 blz.

Gedichten in het Arabisch met Nederlandse vertaling over het leven van een Marokkaanse migrant in Nederland.

Kariem Tiés

- Kariem Tiés, **Een dag in de herfst**
Gedichten.
Amsterdam: El Hizjra. 1996. 52 blz.

Gedichten van een Marokkaans-Nederlandse dichter over het immigrant-zijn.

B. Politiek

Ahmed Aboutaleb

- Elisa Hermanides & Ruben Koops, **Ahmed Aboutaleb**

Overal de eerste.

Amsterdam: De Bezige Bij. 2019. 304 blz.

Ahmed Aboutaleb (Beni Sidel, 1961) is een bestuurder en politicus van Marokkaanse afkomst van de PvdA. Sinds 2009 is hij burgemeester van Rotterdam.

Khadija Arib

- Khadija Arib, **Couscous op zondag**

Een familiegeschiedenis.

Amsterdam: Uitgeverij Balans. 2009. 246 blz.

Arib (Hedami (Marokko), 1960) is een Nederlands politica van Marokkaanse afkomst. In 1998 werd zij namens de Partij van de Arbeid (PvdA) kamerlid. Van januari 2016 tot april 2021 was Arib voorzitter van de Tweede Kamer.

Samira Bouchibti

- Samira Bouchibti, **De islam, de moslims en ik**

Amsterdam: Van Praag. 2012. 198 blz.

Bouchibti (1970) werd geboren in het Marokkaanse Fez, groeide op in Haarlem en maakte onder de naam Samira Abbos carrière als journalist, columnist, programma-maker en debatleider. Van 2006 tot 2010 was ze Tweede Kamerlid voor de PvdA.

Tofik Dibi

- Tofik Dibi, **Djinn**

Amsterdam: Uitgeverij Prometheus. Oktober 2015. 158 blz.

Tovek (Tofik) Dibi (Vlissingen, 1980) is een Marokkaans-Nederlands ex-politicus. Namens GroenLinks was hij van 2006 tot 2012 lid van de Tweede Kamer.

Ahmed Marcouch

- Ahmed Marcouch, **Mijn Hollandse Droom**

Amsterdam: Atlas Contact. November 2010. 200 blz.

- Paul Andersson Toussaint, **Ahmed Marcouch**

Een politieke biografie.

Amsterdam: Uitgeverij Fosfor. December 2014. 276 blz.

Ahmed Marcouch (Beni-Boughafer, 1969) is een politicus van Marokkaanse afkomst en lid van de Partij van de Arbeid. Sinds 2017 is hij burgemeester van Arnhem.

Mohamed Rabbae

- Theo van Rijn, **Mohamed Rabbae**

Strijd voor rechtvaardigheid.

Leidschendam: LetterRijn. 2016. 92 blz.

Bijdragen van Miriyam Aouragh, Ina Brouwer, René Danen, Corina Duijndam, Bas de Gaay Fortman, Anja Meulenbelt, Rinus Penninx & Ties Prakken.

Rabbae (Berrechid (Marokko, 1941) is een Nederlands politicus en activist van Marokkaanse afkomst. Hij was lid van de Tweede Kamer van 1994-2002.

C. Sport

Badr Hari

- Jens Olde Kalte, **Badr**

De harde werkelijkheid achter Badr Hari.

Amsterdam: Prometheus. 2013. 274 blz.

Biografie van de Nederlands-Marokkaanse kickbokser (1984).

- Maarten Bax, **Badr Hari**

Mijn verhaal.

Utrecht: Kosmos Uitgevers. 2014. 207 blz.

Biografie van de Nederlands-Marokkaanse kickbokser Badr Hari (Amsterdam, 1984).

Abdelhak Nouri

- Khalid Kasem, **Abdelhak Nouri**

Een on vervulde droom.

Amsterdam: Lebowski Publishers. 2020. 223 blz.

Familie en vrienden vertellen het verhaal van Abdelhak als voetballer en als mens.

- Henk Spaan, **Nouri**

De belofte.

Amsterdam: Ambo|Anthos. 2018. 231 blz.

Het verhaal van de twintigjarige Abdelhak Nouri (1997), toptalent van Ajax, die op 8 juli 2017 tijdens een oefenwedstrijd tegen Weder Bremen in Oostenrijk in elkaar zakt.

Hakim Ziyech

- **Hakim Ziyech**

Simply the best.

Amsterdam: Ambo|Anthos. 2018. 126 blz.

D. Overigen

- Mustafa Aboustif, **Khaouda**

Een autobiografisch verhaal.

Vert. uit het Frans door Stella Tinn.
Den Haag: Amrit. 1994. 110 blz.

Persoonlijke herinneringen van een naar Nederland geëmigreerde Marokkaan.

- Samira Ahale, **De spirituele allochtoon & het Kusjeshuis**
Groningen: Palmstag. Oktober 2019. 130 blz.

Autobiografisch verslag van een vrouw uit een Marokkaanse milieu in Antwerpen, die haar eigen keuzes maakt.

- Rachida Aziz, **Niemand zal hier slapen vannacht**
Berchem: EPO. 2017. 263 blz.

Persoonlijk relaas van een Belgische vrouw van Marokkaanse afkomst over racisme en discriminatie in de westerse samenlevingen.

- Mohamed el Bachiri & David Van Reybrouck, **Een jihad van liefde**
Amsterdam: De Bezige Bij. 2017. 93 blz.

Overdenkingen in proza en poëzie van een Belgisch-Marokkaanse man die zijn echtgenote verloor bij de aanslag in Brussel in maart 2016.

- Frank van Gemert, **Straat krediet**
Biografie van Said Bensellam.
Meppel: Just Publishers. 2015. 256 blz.

Biografie van een Marokkaanse man die zich ontwikkelt van voortijdige schoolverlater tot succesvol jongerenwerker en rolmodel.

- Rachid Benzine, **Ainsi parlait ma mère**
Roman.
Paris: Seuil, 2020. 90 p.

Over Marokkaanse moeder-zoon relatie in België.

- Saida Boujdaine & Tom Naegels, **Het boek Saida**
Amsterdam / Antwerpen: Meulenhoff / Manteau. 2005. 159 blz.

Autobiografie van een Marokkaanse vrouw die in 1979 op vierjarige leeftijd met haar familie naar België emigreerde.

- Bachir Boumaâza, **Mijn egotrip**
Antwerpen: Uitgeverij Manteau. 2002. 175 blz.

Bachir "Chiren" Boumaâza (Antwerpen, 1980) is een Belgische onlinegamer en filantroop die onder zijn pseudoniem "Athene" wereldwijd bekend is geworden op YouTube en daar meer dan 700.000 abonnees heeft.

- Nicole Boumaâza, **De stille wereld van Yamina**
Antwerpen: Standaard. 1996. 3^e herziene druk. 160 blz.

Wanneer een Marokkaanse gastarbeider zijn gezin naar België kan laten overkomen, verandert er veel voor het hele gezin en zeker voor de, in een isolement levende, 13-jarige doofstomme dochter.

- Nicole Boumaâza, **De dove van Bouassam**
Antwerpen: Standaard. 1996. 157 blz.

Yamina leeft bij haar grootouders in Marokko, om zich daar voor te bereiden op een door haar vader gearrangeerd huwelijk. Na de dood van haar oma keert ze terug naar België. Ze komt in opstand tegen haar vader.

- Jamila Channouf, **Sandwichkinderen**
Berchem: EPO. 2018. 158 blz.

Autobiografisch relaas door de Belgische schrijfster van Marokkaanse afkomst over haar jeugd tussen twee culturen.

- Abkader Chrifi, **Strijd van een vreemde**
Van drugsverslaafde tot succesvol trendsetter.
Utrecht: Kosmos Uitgevers. Maart 2008. 238 blz.

Chrifi kwam als elfjarige jongen naar Nederland.

- Sihame El Kaouakibi, **Coming in**
Gent: Borgerhoff & Lamberigts. 2020. 189 blz.

Sihame El Kaouakibi is een ravissante Vlaamse vrouw van amper 34 jaar. Ze maakte naam in de ondernemerswereld door het project Let's Go Urban, dat het beste in jongeren naar boven wil halen, en NextGenlty, een brug tussen young potentials en de bedrijfswereld. In 2019 werd ze volksvertegenwoordiger voor Open Vld in het Vlaams Parlement. Na betrokkenheid bij oplichting werd ze onafhankelijk volksvertegenwoordiger.

- Bali Fatima m.m.v Harry Schram, **Mijn leven in Borgerokko**
Antwerpen / Baarn: Hadewijch. 1994. 133 blz.

Autobiografie van Bali (1966), die in een Marokkaans migrantengezin in Antwerpen opgroeide. Ze was de eerste migrante die tot gemeenteraadslid werd gekozen voor de partij Agalev.

- Hayat, **Eindelijk gewoon Hayat**
Leven tussen twee werelden.
Amsterdam: Atlas Contact. Mei 2018. 158 blz.

Autobiografische columns van een Nederlandse vrouw van Marokkaanse komaf.

- Jeroen Jeroense, Trijnie Nielen-Rosier, Karn Spelt, **Saïda**
Van schoonmaakster tot islamitisch geestelijk verzorgster.
Kampen: Uitgeverij van Warven. 2020. 215 blz.

Biografie van een islamitische geestelijk verzorgster met Marokkaanse wortels.

- Yehya Kaddouri, **Lach met de duivel**
Autobiografie van een 'rotte-appel'-Marokkaan.
Amsterdam: Van Gennep. 2011. 227 blz.

De 17-jarige Yehya Kaddouri vertelt hoe hij vier jaar in de gevangenis zat wegens het beramen van een terroristische aanslag.

- Youssef Kobo, **Sire, er zijn geen allochtonen meer**
Antwerpen: Vrijdag. 2019. 164 blz.

Youssef Kobo Aouriaghel (1988) is bekend als opiniemaker en publiek spreker over onder meer sociaal ondernemerschap en migratie.

- Saskia Lensink, **Mohamed**
Opgebloeid in Gent op Marokkaanse wortels.
Z.pl.: StoryTerrace. September 2020. 76 blz.

- Rahma el Mouden, **Rahma**
De weg naar mijn vrijheid.
Amsterdam: Uitgeverij Luitingh-Sijthoff, 2019. 269 blz.

Rahma el Mouden (Marokko, 1959) is een Nederlandse zakenvrouw. Op haar zestiende vertrok ze zwanger naar Nederland, nadat ze in Marokko was getrouwd met een 24-jarige kennis uit Nederland. El Mouden begon in 1977 als schoon-maakster bij het Gemeentelijk energiebedrijf in Amsterdam. In 1999 koos de European Federation of Black Women Business Owners El Mouden tot Nederlandse Zakenvrouw van het Jaar.

- Khalid Mourigh, **De gast uit het Rifgebergte**
Het leven van een Marokkaanse arbeider.
Amsterdam: Cossee. 2021. 240 blz.

Mourigh (Sliedrecht, 1981) is taalkundige. Hij vertaalt verhalen en poëzie van Berberse auteurs.

- Marcel Langedijk, **Najib**
De biografie.
Amsterdam: Lebowski Publishers. 2020. 223 blz.

Beschrijving van het leven en werk van de cabaretier (1971) van Marokkaanse komaf.

- Mohamed Ouaamari, **Groetjes uit Vlaanderen**
Amsterdam: Prometheus. 2020. 228 blz.

De schrijver, een Antwerpenaar, vraagt zich af of hij met zijn Marokkaanse achtergrond wel een echte Vlaming is en houdt Vlaanderen en zichzelf een spiegel voor.

- Fayza Oum'Hamed, **De uitverkorene**
Een importbruid acht jaar lang opgesloten in Nederland
Amsterdam: Artemis. 2009. 204 blz.

Autobiografie van een Marokkaanse importbruid (1979) die zich weet te ontworstelen aan haar schoonfamilie die haar mishandelt en vernedert.

- Prof. dr. David Pinto, **Marokkaanse Jood van analfabete ouders**

Met inleidingen van prof. dr. Paul Cliteur en de Vlaamse filosoof en schrijver Wim van Rooy.

Soesterberg: Uitgeverij Aspekt. 2020. 201 blz.

Pinto (1942) migreerde in 1967 van Israel naar Nederland. Hij is een voormalig buitengewoon hoogleraar interculturele communicatie.

- Fenneke Reysoo & Karima Ouchan, **Nooit geschreven brief aan mijn vader**
Amsterdam: Bulaaq. 1999. 141 blz.

Autobiografie van een jonge Marokkaanse vrouw (1969), die in Nederland opgroeide, door haar vader werd mishandeld en ontvoerd. Na twaalf jaar gevangenschap in Marokko herwon ze haar vrijheid.

- Greta Riemersma, **Het land van zijn vader**

Een Marokkaanse familiegeschiedenis.

Amsterdam: Podium. 2011. 334 blz.

Autobiografisch relaas van een Nederlandse journaliste die met haar Marokkaanse man emigreert naar Marokko om daar te ontdekken dat haar echtgenoot geheel is vervreemd van zijn Marokkaanse achtergrond.

- Mohamed Sahli, **Dagboek van een illegaal**

Amsterdam: Prometheus. 2001. 144 blz.

Persoonlijk relaas van een (witte) illegaal van Marokkaanse afkomst, die in een Haagse kerk in hongerstaking ging om een verblijfsvergunning te bemachtigen.

- Mounhin Tahtahi, **Amarok**

Z.pl. 3Rocks Publishing. 2021. 185 blz.

Tahtahi (1974) groeide in Rotterdam op als kind van Marokkaanse migranten.

- Mounir Tallou, **De illegaal**

Badhoevedorp: Kaft Media. 2015. 109 blz.

Persoonlijk relaas van een man uit Marokko die in Nederland terechtkwam en hier aanvankelijk illegaal en later legaal verbleef.

- Renate van der Zee, **Een meisje voor dag en nacht**

Waargebeurd verhaal over een Marokkaanse vrouw die afrekent met haar jeugd.

Breda: De Geus. 2010. 254 blz.

Levensgeschiedenis van een uit een traditioneel gezin afkomstig Nederlands-Marokkaans meisje dat jarenlang werd misbruikt door een van haar broers.

Mozambique

- Lara de Brito, **Koorddansen**
Wageningen, 2018. 96 blz.

De Brito (Maputo, 1976) werd in 2014 wethouder voor GroenLinks in Wageningen.

Nigeria

- Bruce Cerew, **De lange weg**
Het verhaal van een oorlogskind.
Maarsse: Amara Books. Juli 2009. 356 blz.

Roman waarin Ray op 12 jarige leeftijd besluit te vluchten voor zijn gewelddadige vader, familie en geboorteland.

- Godian Ejiogu, **Mijn droom**
Op zoek naar een vreedzame samenleving.
Utrecht: Kok. 2018. 208 blz.

Persoonlijke getuigenis van de Rotterdamse pastor van Nigeriaanse afkomst, over zijn geloof, zijn integratie in Nederland, de Nederlandse samenleving en de verschillen met Nigeria.

- Chika Unigwe, **De smaak van sneeuw**
Antwerpen: Manteau. 2012. 84 blz.

Vier verhalen over Nigerianen die vanwege discriminatie of geweld hun land ontvluchten en naar België (zijn ge-)komen. In korte zinnen en gemakkelijke woorden.

- Chika Unigwe, **Beter nooit dan laat**
Oorspr. titel: Better Never than Late. (2019)
Vert. Theo Veenhof.
Kalmthout: Polis (Pelckman Uitgevers). 2020. 184 blz.

In het huis van Nigeriaanse immigranten in België vertellen verschillende mensen - veelal andere migranten - over problemen in hun leven die samenhangen met hun migrantenbestaan, maar ook met liefde, verdriet en dood.

Oeganda

- Moses Isegawa, **Twee chimpansees, gevolgd door Prinses Europa**
Amsterdam: De Bezige Bij. 2001. 135 blz.

Twee essays van de Oegandeese-Nederlandse schrijver (1963) over zijn schrijverschap en over de verhouding tussen het Westen en Afrika.

- Laurence Bollen & Mugisha, **Maisha Safari**
De natuur van de mens geeft licht.
Breda: Droomvallei Uitgeverij. 2021. 208 blz.

De Oegandese Mukisa (1998) werd geronseld door moslimrebellens. Hij wist te ontkomen naar Italië, waar hij onvrijwillig in de drugshandel en prostitutie belandde. Tenslotte kwam hij als asielzoeker in Nederland terecht. Waargebeurd verhaal.

- Steve Mwase, **Life after a dictator**

Amsterdam: On File in corporation with Ex Ponto Magazine Sillat Media. 2010. 57 p.
Zaandijk: Sillat. 2011. 383 p.

*Een zeer jonge soldaat uit Oeganda vecht tegen de rebellen die zijn land willen bevrijden van zijn dictator, maar vecht hij wel voor de juiste partij?
Mwase kwam na 15 jaar strijd in 1995 naar Nederland.*

Rwanda

- Marie Bamutese & Peter Verlinden, **Marie**

Overleven met de dood.

Leuven: Davidsfonds Uitgeverij. 2015. 183 blz.

Persoonlijk verslag van een Rwandese vrouw die de genocide in Congo in 1996 overleefde door te vluchten.

- Amina Ingabire & Saskia Smith, **Achter de bergen**

De overlevingstocht van een Afrikaanse vluchteling.

Vianen: The House of Books. 2011. 303 blz.

Levensverhaal van een Afrikaanse vrouw, die tijdens de genocide in Rwanda het slachtoffer wordt van verkrachting, daardoor zwanger raakt en tenslotte als vluchteling in Nederland een nieuw bestaan opbouwt.

- Georges Kamanayo Kazungu, **Tussen twee werelden**

Een leven in Europa en Afrika.

Antwerpen: Polis. 2020. 270 blz.

Als kind van een blanke Belgische koloniaal en een zwarte Rwandese moeder komt Kamanayo net voor de onafhankelijkheid van Rwanda in België terecht.

- Marguerita Singe, **Ik zocht de dood, maar vond het leven**

Het verhaal van een Rwandese vrouw die alles verloor, maar bij ons een nieuw leven opbouwde.

Tielt: Lannoo. 2010. 173 blz.

Autobiografie van een vrouw uit Rwanda die als politiek vluchteling in 1996 in Nederland kwam.

Sierra Leone

- Solomon Bockarie & Hugo Verkley, **Solo**

Van oorlogskind tot Olympiër.

Amsterdam: Ambo / Anthos. September 2020. 192 blz.

Levensverhaal van de in Sierra Leone geboren Nederlandse profatleet Solomon Bockarie (1987).

- Babah Tarawally, **De god met de blauwe ogen**

Amsterdam: KIT Publishers. 2010. 175 blz.

Op zoek naar zijn verdwenen moeder komt een 16-jarige asielzoeker uit Sierra Leone in een asielzoekerscentrum in Den Haag terecht.

- Babah Tarawally, **Gevangen in zwart wit denken**
en hoe we kunnen ontsnappen.
Utrecht: Ten Have. 2018. 127 blz.

Persoonlijke ervaringen van een vluchteling uit Sierra Leone omtrent zijn opvang en integratie in Nederland.

Soedan

- Ra'oef Moes 'ad Basta, **Het struisvogelei**
Tussen Caïro en Amsterdam.
Oorspr. titel: Baidat an-na 'ana. (1994)
Vert. uit Arabisch: Richard van Leeuwen & Djûke Poppinga.
Breda: De Geus. 2001. 253 blz.

Autobiografische roman gesitueerd in Soedan, Libanon, Bagdad, Cairo, Rome, Londen en Amsterdam.

- Ahmad Al Malik, **De lange reis naar Nederland**
Verhalen van vluchtelingen.
Soest: Boekscout. 2016. 69 blz.

Ahmad Al Malik (1967) vluchtte aan het einde van de jaren negentig naar Nederland.

- Irma Tomey, **Laylah, van paleis naar AZC**
Een waargebeurd verhaal.
Enschede: Boekengilde. 2021. 213 blz.

Het levensverhaal van een Soedanese vrouw die in Nederland asiel aanvraag en in een AZC belandde.

Somalië

- Yusuf Abdi Mohamed, **Asielzoeker in Nederland**
Rijswijk: guns@home. 2015. 290 blz.
Tweede, herziene druk 2017.

Wanneer de Somalische academicus Yusuf Abdi door gewapende religieuze extremisten ernstig wordt bedreigd, moet hij vluchten van huis en haard. Met achterlating van vrouw en kind zoekt hij asiel in Nederland.

- Yasmine Allas, **Ontheemd en toch thuis**
Amsterdam: De Bezige Bij. 2006. 53 blz.

Allas (1967) is een actrice en schrijfster van Somalische afkomst. Haar vader werd vermoord in 1977 en acht jaar later vluchtte ze naar het buitenland. Via Saoedi-Arabië en België kwam ze in 1987 in Nederland terecht.

- Ayaan Hirsi Ali, **De maagdenkooi**
Amsterdam: Augustus. 2004. 78 blz.

Ervaringen van de schrijfster als tolk voor gevluchte Somalische vrouwen, afgewisseld met essays en lezingen over de onderdrukking van de vrouw door de islam.

- Ayaan Hirsi Ali, **Mijn vrijheid**

De autobiografie.

Geautoriseerde vert. uit het Engels door Carla Benink.

Amsterdam: Augustus. 2006. 447 blz.

- Ayaan Hirsi Ali, **Nomade**

Amsterdam: Augustus. 2010. 318 blz.

Ayaan Hirsi Ali geboren als Ayaan Hirsi Magan Isse Guleid Ali Wai'ays Muhammad Ali Umar Osman Mahamud, kortweg Aya(a)n Hirsi Magan, (Somalië, 1969) is een Nederlands Amerikaans feministe, publiciste, auteur en voormalig politica van Somalische afkomst.. Hirsi Ali was tussen 2003 en 2006 lid van de Tweede Kamer voor de VVD. Zij emigreerde naar de Verenigde Staten.

- Dominique Prins, **De onzichtbare dochter**

Gebaseerd op het leven van Zahra Abdi Hersi.

Delft: Elmar. 2011. 183 blz.

Levensverhaal van een Somalische vrouw die in Nederland een nieuw bestaan heeft opgebouwd, maar een bezoek brengt aan Somalië om achter de reden van de afstandelijke relatie met haar moeder te komen.

- Sayadin Hersi, **Verloren vader**

Amsterdam: Nieuw Amsterdam. 2010. 284 blz.

Een Somalische jongeman ontvlucht de burgeroorlog in zijn land eind jaren zeventig om in Nederland asiel aan te vragen.

Hersi (1972) werd geboren in Ogaden, het betwiste grensgebied tussen Somalië en Ethiopië. In 1992 bereikte hij Nederland, waar hij medicijnen studeerde.

- Omar Munie, **Leef je droom**

Van dromende vluchteling in de klaslokalen, tot living the american dream.

Voorwoord van minister Marja van Bijsterveldt-Vliegenhart.

Den Haag Omar Munie Clothing. 2015. 113 blz.

Omar Munie Mohamed (Mogadishu, 1985) is een Somalisch-Nederlands mode-ontwerper.

- André van Kats, **Abdi Nageeye**

Atleet zonder grenzen.

Amsterdam: Uitgeverij Lucht BV. 2019. 227 blz.

Nageeye (Mogadishu, 1989) is een Nederlandse atleet van Somalische afkomst, die sinds 1996 in Nederland woont.

- Ayan Mohamud Yusuf, **Op zoek naar vaste grond**

Van Somalische vluchteling tot Vlaams kabinetsmedewerker.

Antwerpen: Manteau. Maart 2020. 192 blz.

Tunesië

- Laïla Koubaa, **Hoger dan de bergen en dieper dan de zee**

Kroniek van een migrant.

Illustrator Laura Janssens.

Antwerpen: Vrijdag. 2016. 80 blz.

Stripverhaal.

Zuid-Afrika

A. Sport

- Ben Siemerink & Wim Coster, **Darius Dhlomo**

Voetballer, bokser, muzikant, activist.

Amsterdam / Antwerpen: De Arbeiderspers/Het Sporthuis. 2010. 198 blz.

Biografie van de Zuid-Afrikaanse voetballer, bokser, blueszanger en anti-apartheidsactivist Darius Dhlomo (1931-2015) die in 1958 in Almelo kwam voetballen.

- Tom Egbers, **De zwarte meteor, of De zoektocht naar een geliefde voetbalheld**

Amsterdam: Thomas Rap. 2000. 126 blz.

Herinneringen aan de Zuid-Afrikaanse zwarte voetballer Steve Mokone die eind jaren vijftig bij Heracles speelde.

B. Overigen

Daan Cloete

- Daan Cloete, **Vrede vloeit soos 'n rivier**

Oor die strome van my lewe.

Wellington (ZA): Bybelkor/ Bybelmedia. 2018. 267 p.

Levensverhaal van Zuid-Afrikaanse theoloog die in Nederland studeerde.

Marlene Dumas

- Marlene Dumas & Peter Cox, **Intimate relations**

Johannesburg / Amsterdam: Jacana Media / ROMA Publications. 2007. 139 p.

[Catalogus bij de gelijknamige tentoonstelling in de Iziko South African National Gallery, Kaapstad, 7 november 2007 t/m 13 januari 2008 en in The Standard Bank Gallery, Johannesburg, 5 februari t/m 20 maart 2008.]

- Marlene Dumas & Mariska van den Berg, **Sweet Nothings**

Notes and Texts 1982-2014.

D. A. P./ Distributed Art Publishers. 2015. 255 p.

[A coproduction of Marlene Dumas and Galerie Paul Andriessse, Uitgeverij De Balie]

- Paul Andriessse, **Marlene Dumas: man kind**
Amsterdam: Galerie Paul Andriessse. 2006. 34 p.
Uitgave naar aanleiding van de gelijknamige tentoonstelling van het recente werk van Marlene Dumas in Galerie Paul Andriessse te Amsterdam t/m 25 november 2006.
Tekst in het Nederlands & Engels.

- Dominic van den Boogerd, **Marlene Dumas**
London: Phaidon. 2009. 2nd ed., rev. and expanded. 238 p.

- Leintine Coelewijn, Helen Sainsbury, Theodora Vischer, **Marlene Dumas**
The image as burden.
Amsterdam: Stedelijk Museum. 2014. 191 p.
Uitgave ter gelegenheid van de gelijknamige tentoonstelling in het Stedelijk Museum Amsterdam, 6 september 2014 - 4 januari 2015, Tate Modern, London 5 februari - 10 mei 2015, Fondation Beyeler, Bazel 30 mei - 13 september 2015.

Marlene Dumas (Kaapstad, 1953) woont en werkt sinds 1976 in Amsterdam.

Elisabeth Eybers

- Hans Ester & Ernst Lindenberg (Red.), **Uit liefde en ironie**
Liber amicorum Elisabeth Eybers.
Amsterdam / Kaapstad: Em. Querido's Uitgeverij / Human & Rousseau & Tafelberg-Uitgewers. 1990. 168 blz.

- Ena Jansen, **Afstand en verbintenis**
Elisabeth Eybers in Amsterdam.
Amsterdam: Amsterdam University Press. 1998. 366 blz.

Studie over Eybers (1915-2007) en haar poezie. Vertaling van proefschrift Johannesburg 1992.

- **Elisabeth Eybers 1915-2007**
Themanummer Tirade.
Amsterdam: Uitgeverij Van Oorschot. 2008. 119 blz.

Vernon Alexander February

- Ena Jansen, **Vernon Alexander February**
Somerset-Wes, Zuid-Afrika, 15 juni 1938 - Amsterdam 24 november 2002.
In: Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde. 2002-2003.
Leiden: Maatschappij der Nederlandse Letterkunde. 2004. blz. 123-131.

- Erik van den Bergh & Tiny Kraan (Red.), **Koekemakranke**
Die pad van Vernie February (1938-2002).
Leiden: African Studies Centre. 2004. VIII, 188 p.

- Hein Willemse, **Apartheid, Afrikaans en ballingskap in die biografie van Vernon February**
in: Stilet: Tydskrif van die Afrikaanse Letterkundevereniging. (17)1. 2005. p.37-59.

Gerald Kraak

- Gerald Kraak, **Shadow Play**
Posthumously completed by Alison Lowry.
Auckland Park: Jacana Media Ltd. 2017. 249 p.

Karel Schoeman

- Karel Schoeman, **Merksteen**
Een dubbelbiografie.
Oorspr. titel: Merksteen, 'n Dubbelbiografie.
Kaapstad / Pretoria / Johannesburg: Human & Rousseau. 1998. 432 p.
Vert. uit Afrikaans: Riet de Jong-Goossens.
Amsterdam: Uitgeverij De Arbeiderspers. Mei 2004. 366 blz.

3. AZIË

Afghanistan

- Ahmad Ahmadyar, **Ik ben Ahmad**
Zoersel: Herkes, 2021. 148 blz.

De negenjarige Ahmad (2000) ontvlucht met zijn vader Afghanistan en komt twee jaar later in België aan.

- A. Zaher Banai, **Het maankasteel**
Een Afghaanse arts tussen oorlog en asiel.
Aalsmeer / Amsterdam: Dabar-Luyten / Vereniging VluchtelingenWerk Nederland.
1997. 126 blz.

Het relaas van de jonge chirurg Banai (1959) over zijn werk in Afghanistan voor en tijdens de oorlog en van zijn uiteindelijke vlucht naar Nederland.

- Palwasha Banai, **Demonen overwonnen**
Eindhoven: Palwasha Banai. 2019. 208 blz.

Autobiografie van een Afghaanse vluchteling die de burgeroorlog in haar land ontvluchtte en op twintigjarige leeftijd in Nederland belandde.

- Marian den Boer-Walhout, **De maan gaat met je mee**
Een Afghaanse jeugd.
Soesterberg: Aspekt. 2007. 213 blz.

Levensverhaal van een vijftienjarige Afghaanse jongen, die zijn land vanwege het geweld van de Taliban ontvluchtte en in Nederland belandde.

- Evy Danckers, **Mijn negen levens**
III. Tamara Lodewijckx.
Antwerpen: Uitgeverij C. De Vries-Brouwers. 2019. 125 blz.

De twaalfjarige Hijran wordt weggestuurd uit Afghanistan. Hij vertrekt in zijn eentje naar Europa en komt terecht in België.

- Kristien Dieltiens & Meysam Noori, **Meysam**
Dansen voor je leven.
Antwerpen: Edge. 2012. 293 blz.

Noori vertelt hoe hij op 9-jarige leeftijd, samen met o.a. zijn moeder, Afghanistan ontvluchtte. Als puber besluit hij danser te worden.

- Madina Hamidi, **Van hel tot hemel**
Antwerpen: Manteau / WPG. 2013. 261 blz.

Autobiografie van een jonge Afghaanse vrouw die naar België vluchtte en een carrière begon als fotomodel en actrice.

- Daud Mir, **Vluchteling**

Het verhaal van mijn leven: hoe ik de oorlog overleefde.
Biografie van een Afghaanse vluchteling.
Voorwoord door de Dordtse Wethouder Piet Sleeking.
Dordrecht: Asaprint Uitgeverij. 2019. 76 blz.

- Shakib Sana, **Zij, mijn moeder mijn land**

Amsterdam: Wereldbibliotheek. 2000. 96 blz.

Sana (1979) kwam met zijn familie in 1996 naar Nederland. Hij studeerde geneeskunde aan de Erasmus Universiteit.

- Qader Shafiq, **Weg naar je eigen land**

Columns en verhalen.
Oosterbeek: Uitgeverij Kontrast. 2019. 156 blz.

Columns van de dichter Shafiq waarin hij zijn kijk op Nederland beschrijft, met name op zijn woonplaats Nijmegen.

Armenië

- Gor Khatchikyan, **Gelukzoeker**

Van generaal pardon tot Premier Gezocht.
Met een voorwoord van Joël Voordewind.
Hoornaar: De Barbaar uitgeverij. 2015. 115 blz.

Autobiografisch relaas van een asielzoeker (1987) die als tiener met zijn familie vanuit Armenië naar Nederland vluchtte, na lange onzekerheid via het generaal pardon een verblijfstatus kreeg en nu werkzaam is als arts.

- Gor Khatchikyan, **Gastarbeider**

Verhalen van hoop op de spoed.
Uitgave in eigen beheer. 2019. 112 blz.

- Ada Papazian, **Welkom thuis, mevrouw**

Oorspr. titel: Dobro pozjalovatj domoj, gospozja. (1999).
Vert. Koosje van Landeghem.
Amsterdam: Contact. 1999. 189 blz.

Het relaas van een hoger opgeleide vrouw (1948) uit Armenië die met haar man en twee kinderen naar Nederland vlucht.

China

- On-Chiu Cheung, Ping Fai Philippe Ng & Erik Wellens, **Een hart van mandarijntjes**

Leuven: Van Halewyck. 2007. 247, [16] blz.

In 1965 strandde de Chinese vluchteling On-Chiu Cheung in Antwerpen. Jarenlang verzweeg ze het echte verhaal van haar jeugd. Maar als ze te horen krijgt dat ze kanker heeft besluit ze dat haar kinderen het recht hebben de waarheid te kennen.

- Lorraine Lachs, **Tulpen voor Mei-Ling**

Amsterdam: Van Ditmar. 1997. 316 blz.

Het levensverhaal van een Chinese vrouw, die na de Culturele Revolutie China ontvlucht en onder meer in Amsterdam verblijft.

- Sun Li, **De zoetzure smaak van dromen**

Het familieverhaal achter een Chinees restaurant.

Amsterdam: Ambo|Anthos. 2016. 270 blz.

Sun Li (1980) werd geboren in Hong Kong en groeide op in het noorden van Nederland.

- Nies Medema, **Chinese aarde**

Hoe Lente onze dochter werd.

Amsterdam: Mets & Schilt. 2005. 125 blz.

Persoonlijk relaas van een Nederlands echtpaar dat een meisje uit China adopteerde.

- Karina Meeuwse, **Lang leven**

Het familieverhaal achter een Chinese toko.

Amsterdam: Ambo | Anthos. Januari 2020. 256 blz.

Geschiedenis van een succesvolle Nederlands-Chinese familie.

- Zhimin Tang, **Tranen over Tian-An-Men**

Het levensverhaal van een Chinees-Nederlandse vrouw en haar strijd voor hemelse vrede.

Genoteerd door Ed van Eeden.

's Gravenhage: Uitgeverij BZZTôH. 1999. 143 blz.

- Lulu Wang, **Brief aan mijn lezers**

Amsterdam: Vassallucci. 1998. 72, 16 blz.

Ervaringen van de in China geboren (1960) en sinds 1985 in Nederland wonende schrijfster.

- Lulu Wang, **Nederland, wo ai ni**

Den Haag: Lulu Wang. 2012. 123 blz.

Autobiografische schetsen over de cultuurschok van een jonge Chinese schrijfster bij haar eerste dagen in Nederland.

- Pete Wu, **De bananengeneratie**

Over het dubbelleven van Chinese Nederlanders van nu.

Amsterdam: Das Mag Uitgevers. 2019. 286 blz.

Wu (1985) is journalist, schrijver, redacteur en documentairemaker.

- Gu Xingqing, **Mijn herinneringen als tolk voor de Chinese arbeiders in WOI**
Tielt: Lannoo. 2010. 143 blz.

Autobiografisch relaas van een Chinese tolk, die tijdens de Eerste Wereldoorlog in Vlaanderen het contact verzorgde tussen Franse en Britse officieren en de talrijke Chinese arbeiders die door de geallieerden waren ingeschakeld.

India

- Ernest van der Kwast, **Mama Tandoori**
Roman.
Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar. 2010. 214 blz.

*Een jongen groeit op in een gezin dat wordt overheerst door een excentrieke moeder van Indiase afkomst.
Van der Kwast (1981) werd geboren in Bombay.*

Indonesië

- Reggie Baay, **De ogen van Solo**
Amsterdam: 'bab' uitgeverij. 2005. 181 blz.

Baay (Leiden, 1955) studeerde aan de Rijksuniversiteit Leiden, waar hij zich specialiseerde in de koloniale en postkoloniale literatuur en geschiedenis.

- Alfred Birney, **De tolk van Java**
Amsterdam: De Geus. Maar 2016. 540 blz.

De Tolk van Java won in 2017 de Henriette Roland-prijs & de Libris Literatuurprijs.

- Alfred Birney, **Niemand bleef**
Dagboek van Meneer B. 2005-2011.
Amsterdam: De Arbeiderspers. Privé-domein 303. April 2019. 448 blz.

Alfred Alexander Birney (Den Haag, 1951) is een nazaat van plantersfamilie. Zijn vader was afkomstig uit Surabaya en had Nederlandse, Oost-Javaanse, Chinese en Schotse wortels. Zijn moeder was een Nederlandse.

- Marion Bloem, **Thuis**
Baarn: De Fontein. 2003. 260 blz.

Bundel autobiografische dagboek aantekeningen, verhalen, gedichten, foto's en tekeningen.

- Marion Bloem, **In de kamer van mijn vroeger**
Krassen, vegen, streken, letters, cijfers, punten en komma's over voorbij en verder.
Amsterdam: De Arbeiderspers. 2007. 62 blz.

Autobiografische schetsen in woord en beeld van de Nederlandse schrijfster.

- Marion Bloem, **Haar goede hand**
Roman over mijn moeder.
Amsterdam: Uitgeverij De Arbeiderspers. 2016. 282 blz.

- Marion Bloem, **Indo**

Een persoonlijke geschiedenis over identiteit.
Amsterdam: De Arbeiderspers. Maart 2020. 464 blz.

Marion Bloem (1952) is schrijfster & filmmaker. Haar Nederlands-Indische ouders waren in 1950 uit Indonesië gevlucht. In 1993 ontving zij de E. du Perronprijs voor haar hele oeuvre.

- Lodewijk Anne Broekman, **Een Indo in Drenthe**

Van Tjimahi naar 1e Exloërmond.
Drachten: B. Broekman. 2013. 218 blz.

Autobiografie over de geschiedenis, de belevenissen en de gevoelens van een man die in de Jappenkampen is geboren.

- Alam Darsono, **Kinderogen**

Amsterdam: Uitgeverij Thomas Rap. 2001. 151 blz.

Schrijver en wetenschapper Alam Darsono (1926-2004) was de zoon van islamitisch-communistische ballingen uit Nederlands-Indië. Hij werd geboren in Moskou en woonde vanaf 1935 in Amsterdam. Rivierenbuurt. In zijn tienerjaren werd hij blind.

- Adriaan van Dis, **Indische duinen**

Amsterdam: Meulenhoff. 1994. 315 blz.

- Adriaan van Dis, **Familieziek**

Een roman in taferelen.
Amsterdam: Uitgeverij Augustus. 2002. 210 blz.

- Adriaan van Dis, **Ik kom terug**

Amsterdam: Augustus / Atlas Contact. 2014. 284 blz.

Van Dis (Bergen (NH), 1946) is auteur, journalist en televisiepresentator, die in 1983 als schrijver debuteerde met de novelle Nathan Sid.

- Lilian Ducelle, **Leven met Tjalie**

Oosterhesselen: De Klencke Pers. 1992. 15 blz.

Ducelle is het pseudoniem waaronder Lilly Mary Hermine van Zele (Sitoebondo, Oost-Java, 1919 - Den Haag, 2013) als journaliste en publiciste bekendstond. Zij was jarenlang hoofdredacteur van het tijdschrift Moesson maar ook zangeres, mode-ontwerpster, schrijfster van kookboeken en polemiste. Zij was de echtgenote van Tjalie Robinson.

- Denis Du Trieux, **Het Indische tussenland**

1945-2005.
Haarlem: LezersPoort. 2005. 144 blz.

Autobiografie van een Indische Nederlander.

- Ineke van Geest, **Migrant in het vaderland**
Van Nederlands-Indië via het Jappenkamp naar Holland.
Zutphen: WalburgPers. 2015. 159 blz.

- Ineke van Geest, **Vingerafdrukken van een ZZP'er**
Een onderzoek naar de gevolgen van een jeugd in Japanse concentratiekampen.
Autobiografica.
Soesterberg: Uitgeverij Aspekt. 2017. 237 blz.

- Ineke van Geest, **Berichten van een dwaalster uit Indië**
Zoelen: Uitgeverij Blooming. 2021. 233 blz.

Ineke van Geest (1936) is op het eiland Sumatra geboren. Van haar vijfde tot haar tiende levensjaar leefde ze in oorlogsgeweld. Ze moest haar geboorteland als ongewenst vreemdeling verlaten en kwam terecht in Nederland, een haar volkomen vreemd oord aan de andere kant van de wereld.

- Theodor Holman, **Het blijft toch familie**
Verhalenbundel.
Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar. 2001. 400 blz.

Bundeling van proza van de Nederlandse schrijver (1953) over zijn Indisch-Nederlandse familie.

- René B. Karels, **Mijn aardse leven vol moeite en strijd**
Raden Mas Noto Soeroto, Javaan, dichter, politicus 1888-1951.
Leiden: KITLV Press. 2010. 440 blz.
Proefschrift Universiteit van Amsterdam.

Proefschrift over Noto Soeroto (1888-1951), een Javaan van adellijke afkomst die in 1906 naar Nederland komt om te studeren, een Nederlandse vrouw ontmoet, twee zonen en een dochter krijgt en in 1932 zonder zijn gezin teleurgesteld terugkeert naar Java.

- Yvonne Keuls, **Mevrouw mijn moeder**
Amsterdam: Ambo. 1999. 264 blz.

De schrijfster geeft een portret van haar Indische moeder, een koppige maar ook fantasievolle vrouw.

- Ruud Lapré, **Terra incognita**
Indische schetsen van vader tot zoon.
Rotterdam: Douane. 2011. 143 blz.

Verhaal op de grens van memoires en literatuur. Als zijn zoon ten gevolge van een auto-ongeluk in coma ligt, vertelt hij deze zijn levensgeschiedenis.

- Ruud Lapré, **Van waar – waar heen**
Haarlem: 99 Uitgevers / Publishers. Januari 2022. 192 blz.

Deze autobiografie, die Lapré beeldend omschrijft als 'DNA op zoek naar nestgeur', is behalve een intieme familiechroniek ook een boeiende reflectie op het fenomeen (im)migratie – toen en nu.

Lapré (Batavia, 1942) is emeritus hoogleraar gezondheidszorgbeleid aan de Erasmus Universiteit.

- Lu See Lee, **Terug naar de bron**
Voorburg: Uitgeverij U2pi BV. 2014. 192 blz.

Persoonlijk verslag van de zoektocht naar haar wortels van een in Nederlands-Indië geboren vrouw, een zogenoemde peranakan Chinese, de dochter van een Chinese man en een Indische moeder. Zij kwam in 1966 naar Nederland.

- Willem Nijholt, **Een ongeduldig verlangen**
Herinneringen.
Amsterdam: Em. Querido's Uitgeverij BV. 2016. 279 , 32 blz.

In januari 1946 komt de elfjarige Willem Nijholt met zijn moeder, broer en zusje met een van de eerste repatriantenschepen vanuit Indië in het ijzige en besneeuwde Nederland aan.

- H.H. Ong, **Overpeinzingen van een asielzoeker**
Op weg naar een rechtvaardige wereld.
Almelo: Schrijverspunt. Februari 2015. 244 blz.

In 1976 werd Ong gedwongen zijn vaderland Indonesië te verlaten, na beschuldigingen van betrokkenheid bij de moordpartijen die plaatsvonden ten tijde van de coupe van generaal Soeharto. Dit autobiografisch werk behandelt zijn jeugd, studie en werken tegen de politieke achtergrond van China, Indonesië en Nederland.

- Tjalie Robinson, **Didi in Holland**
Voorwoord W. Dierick.
Arnhem: Gelderse Culturele Raad. 1992. 109 blz.

- **Schrijven met je vuisten**
Brieven van Tjalie Robinson.
Bezorgd & ingeleid door Wim Willems.
Amsterdam: Prometheus. 2009. 341 blz.

- Wim Willems, (Red. & inleiding), **Tjalie Robinson, Kind van Batavia**
Verhalen van een straatslijper.
Amsterdam: Prometheus. Mei 2011. 271 blz.

- Tjalie Robinson, **Een land met gesloten deuren.**
Verhalen en opstellen.
Bezorgd en ingeleid door Wim Willems.
Haarlem: In de Knipscheer. 2012. 224 blz.

- Wim Willems, **Tjalie Robinson**
Biografie van een Indo-schrijver.
Amsterdam: Bert Bakker. Oktober 2008. 599 blz.

Tjalie Robinson is het pseudoniem van Jan Johannes Theodorus Boon (Nijmegen, 1911 - Den Haag, 1974). Hij werd geboren in een jaar dat zijn 'totok' vader Cornelis

Boon, een beroepsmilitair bij het KNIL, en zijn moeder Fela Robinson, dochter van een Engelsman en een Javaanse, met verlof in Nederland verbleven. Hij publiceerde ook onder het pseudoniem Vincent Mahieu.

- Karina Schaapman, **Zonder moeder**
Amsterdam: Balans. 2012. 285 blz.

Autobiografie van de Nederlandse vrouw (1960) van Indische komaf, die na een ontwortelde jeugd, waarin ze werkte als prostituee, actief werd in de Amsterdamse gemeentepolitiek.

- Martje Saveur, **Het koffertje van mijn moeder**
Herinneringen aan Indië.
[Haarlem:] Uitgeverij Schaep 14. Mei 2017. 168 blz.

- Eveline Stoel, **Asta's ogen**
De levenskracht van een Indische familie.
Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar. 2010. 352 blz.

Stoel (1971) tekende de geschiedenis op van een Indische familie die na de onafhankelijkheid van Indonesië een nieuw bestaan in Nederland moet opbouwen.

- Anneloes Timmerije, **Indisch zwijgen**
Amsterdam: Prometheus. 2002. 239 blz.

Autobiografisch relaas over de Indische identiteit van een grote Indisch-Chinese familie en de invloed daarvan op de auteur, die zich hiervan na een verblijf in Indonesië sterker bewust wordt.

- A.A. Scova Righini, **Een leven in twee vaderlanden**
Een biografie van Beb Vuyjk.
Leiden: KITLV Uitgeverij. 2005. XIX, 573 blz.

Biografie van de Indisch-Nederlandse schrijfster (1905-1991).

- Max Wettstein, **Het leven van een BLANKE INDO in Nederland**
Amsterdam: Uitgeverij Novum. Juli 2017. 628 blz.

Herinneringen van een zoon van Indisch-Duitse ouders in Indië.

- Suze Zijlstra, **De voormoeders**
Een verborgen Nederlandse-Indische familiegeschiedenis.
Amsterdam: Ambo|Anthos. 2021. 311 blz.

*Een Nederlands-Indische familiegeschiedenis verteld aan de hand van de levens van de Euraziatische voormoeders van de schrijfster.
Zijlstra promoveerde op een onderzoek naar zeventiende-eeuws Suriname.*

Molukken

- Linda Huijsmans, **Zo Nederlands als wat**

Een Molukse familiegeschiedenis.
Amsterdam: Atlas Contact. 2012. 191 blz.

Geschiedenis van een Molukse familie die in 1951 naar Nederland kwam.

- Elly M. Koen, **Ogenschijnlijke verschillen**
Ruloff S.A. Manuputty, een Molukse schilder in Nederland.1926-2002.
Eindhoven: Lecturis. 2015. 155 blz.

- J.J. de Lima, m.m.v. Marlou Hutubessy-de Rouw, **De kracht van de specerij**
Een hutkoffer vol herinneringen.
's-Gravenhage: Bintang. 1998. 138 blz.

Memoires van een Molukse arts en medisch adviseur in Nederland.

- Anje Manuputty, **Van Ambon tot Caïro**
Levenservaringen door vensters met wisselend uitzicht.
Soest: Boekscout. 2021. 260 blz.

In deze autobiografie vertelt Anje Manuputty over haar ervaringen tijdens een verblijf van twintig jaar in Indonesië, India en Egypte.

- J.A. Manusama, **Eigenlijk moest ik niet veel hebben van de politiek**
Herinneringen aan mijn leven in de Oost 1919-1953.
Utrecht: Moluks Historisch Museum. 1999. 301 blz.

Herinneringen van de latere president in ballingschap van de Republiek der Zuid-Molukken.

- Dinah Marijanan, **Barak 85 kamer 10**
Enschede: Boekengilde. 2019. 164 blz.

Beschrijving van haar jeugtherinneringen door een tweede generatie Molukse vrouw in Nederland.

- Servaas Maturbongs, **Doorstart**
met daarin opgenomen Njong Gogos, lotgevallen van een in Nederland geboren Molukker.
Leeuwarden: Uitgeverij Elikser B.V. 2013. 279 blz.

- Servaas Maturbongs, **Geen tijdelijk verblijf**
Oprispingen van een in Nederland geboren Molukker.
Leeuwarden: Uitgeverij Elikser B.V. 2020. 112 blz.

Maturbongs, een Molukse man, die in de jaren vijftig in de Molukse gemeenschap geboren werd, deelt verhalen uit die gemeenschap.

- Marlies Mielekamp, **Kazernekind**
De geschiedenis van een Moluks gezin in Nederland.
Amsterdam: Artemis. 2012. 243 blz.

Het levensverhaal van een Molukse vrouw (1924) die in 1951 met haar gezin naar Nederland werd overgebracht.

- Yvon Muskita, **Snijden & stikken**
Haarlem: In de Knipscheer. 2008. 168 blz.

- Elvira Nanariain, **Mengelmoes**
De zoektocht naar mijn identiteit.
Haarlem: Elvira Nanariain. 2017. 159 blz.

Autobiografie van een Nederlands-Molukse vrouw (1972).

- Julia C. Snell, **Kracht**
Korte verhalen van een Molukse vrouw.
Nootdorp: MalukuXperience. September 2021. 176 blz.

Julia Snell (1947, Ambon) kwam in 1951 met haar familie naar Nederland omdat haar vader, een Molukse KNIL-militair, na de Indonesische onafhankelijkheid werd overgebracht naar Nederland. Zij groeide op in het woonoord Almere bij Huizen.

- Tonny van der Mee, **Simon Tahamata en de andere Molukse voetbalhelden in dienst van Oranje**
Rotterdam: Kick uitgevers. 2012. 315 blz.

- Tonny van der Mee, **Simon Tahamata**
De kleine dribbelaar.
Biografie.
Deventer: Edicola Publishing. 2018. 279 blz.

Biografie over de profvoetballer en trainer Simon Tahamata (1956).

Kazachstan

- Gorcha Davydova, **Eindelijk mezelf**
Antwerpen: Houtekiet, 2008. 126 blz.

Het verhaal van een Koerdisch-islamitisch meisje dat in 2000 vanuit Kazachstan naar België trok.

Pakistan

- Haroon Ali, **Half**
Amsterdam: De Bezige Bij. 2020. 207 blz.

Ali (1983) heeft een Pakistaanse vader & een Nederlandse moeder.

- Hameeda Lakho, **Geheim geweld**
Amsterdam: Arena. 2005. 236 blz.

Met dit boek over haar persoonlijke ervaringen met kindermishandeling vraagt de Pakistaans-Nederlandse auteur om meer aandacht voor kindermishandeling.

- Javed Masih, **No Longer Strangers?**
My Family's Experience of Seeking asylum in the West.
Instant Apostle. 21 March 2019. 144 p.

Thailand

- David Samwel, **Sterk als een leeuw**
Amsterdam: De Boekerij. 2021. 245 blz.

Autobiografie van een uit Thailand afkomstige man die als kind werd geadopteerd door een Nederlands stel en als volwassene op zoek ging naar zijn eigen identiteit.

Vietnam

- Nhung Dam, **Duizend vaders**
Roman.
Amsterdam: De Bezige Bij. 2017. 383 blz.

*De 11-jarige Vietnamese Nhung probeert zich met haar moeder staande te houden in een Gronings dorp, waar ze jaren geleden als vluchtelingen zijn gestrand.
Dam (Groningen, 1984) ging na haar studie psychologie naar de Amsterdamse Toneelschool en Kleinkunstacademie. Ze werkt als theatermaker, actrice en schrijver.*

-- Chris de Stoop, **Wanneer het water breekt**
Amsterdam: De Bezige Bij. 2018. 283 blz.

Geschiedenis van de vluchtelingen die na 1975 uit Vietnam vertrokken, aan de hand van de lotgevallen van een familie die in België belandde.

- Minh Hien Vu & Ingrid Hageman-Veraart, **Vietnam uitgevlucht**
Zoetermeer: Lectorium Uitgeverij. Maart 2017. 220 blz.

*Minh Hien Vu was nog heel jong toen zijn ouders besloten te vluchten uit Vietnam.
Dit boek is een eerbetoon aan hun beslissing.*

4. MIDDEN-OOSTEN & TURKIJE

Egypte

- Nasr H. Abu Zayd, **Mijn leven met de islam**
zoals verteld aan Navid Kermani.
Haarlem: Becht. 2002. 191 blz.

Autobiografie van de Egyptische geleerde (1943), die vanwege zijn afwijkende inzichten met betrekking tot de koran door moslims als ketter wordt beschouwd en die na zijn vlucht naar Nederland asiel kreeg en werd aangesteld aan de universiteit Leiden.

- Maria Farag, **Het huis van mijn moeder**
Een Egyptisch-Nederlandse familiegeschiedenis.
Amsterdam: Thomas Rap. 2020. 352 blz.

Farag (1981) studeerde theologie in Utrecht & Cambridge en journalistiek in Amsterdam.

Irak

- Ali Albazzaz, **Een kaars verduistert toch de zon**
Gedichten van Ali Albazzaz.
Hollandscheveld: Werkgroep PAL. 2002. 42 blz.

Gedichten van de politieke vluchteling Albazzaz (1958) over wreedheid, angst, pijn, honger en overleven.

- Rodaan Al Galidi, **Dagboek van een ezel**
Amsterdam: De Arbeiderspers. 2002. 164 blz.

- Rodaan Al Galidi, **Hoe ik talent voor het leven kreeg**
Amsterdam: Uitgeverij Jurgen Maas. 2016. 472 blz.

- Rodaan Al Galidi, **Holland**
Z.pl.: Uitgeverij De Kade. 2020. 399 blz.

Rodaan Al Galidi (Rodhan Al Khalidi) (1971) is een schrijver van Irakese afkomst die in 1998 als vluchteling in Nederland arriveerde.

- Amin Asad, **Alles voor jullie**
Z.pl.: Uitgeverij Deviant. September 2021. 148 blz.

Asad (1986) is de zoon van vluchtelingen uit Irak. Hij vertelt over zijn afkomst en zijn onderwijservaringen. In 2021 werd hij Docent van het Jaar aan de Hogeschool Utrecht.

- Arie van Driel, **Ik wil mijn kind terug**
De nachtmerrie van Miriam.
Capelle aan den IJssel: DiGi-Driel Biografie. 2012. 143 blz.

Over een Irakese vluchteling in Nederland, die werd gedwongen te trouwen met een dertien jaar oudere man die haar zoontje mee terug nam naar Irak.

- Freeyad Ibrahim, **Hallo op de fiets**
Overpeinzingen van een Friese Irakees.
Leeuwarden: Bornmeer. 2004. 253 blz.

Columns over de ervaringen van een voor Saddam Hoessein gevluchte Irakees in Nederland.

- Rebecca Joubin, **Two grandmothers from Baghdad and other memoirs of Monkith Saaid**
Varik: De Weideblik Press. 2004. 287 p.

Saaid ontvluchtte Irak in 1978 en kreeg in 1993 de Nederlandse nationaliteit. In 1992 won hij de 'Dutch prize for Art and Culture'.

- Hanna Nissel, **Verscholen achter mijn lach**
Leeuwarden: Elikser Uitgeverij. 2020. 300 blz.

Het levensverhaal van een vrouw die vanuit Irak naar Nederland vluchtte.

- Rada Sukkar, **De schatkamer van Babylonië**
De honderjarige geschiedenis van een Iraakse familie.
Breda: De Geus. 2006. 383 blz.

Iran

A. Cultuur

- Kader Abdolah, **De meisjes en de partizanen**
Verhalen.
Amsterdam: De Geus. 1995. 138 blz.

Korte verhalen over vluchten en ballingschap, geschreven uit eigen ervaring van de auteur.

- Kader Abdolah, **De reis van de lege flessen**
Breda: De Geus. 1997. 156 blz.

- Kader Abdolah, **De adelaars**
Breda: De Geus. 2000. 110 blz.

- Kader Abdolah, **In de polder**
15 jaar Mirza.
Breda: De Geus. 2011. 889 blz.

- Kader Abdolah, **Papegaai vloog over de IJssel**
Amsterdam: Prometheus. 2014. 447 blz.

- Henriëtte Louwerse, **Kader Abdolah, De reis van de lege flessen**
In: Ton Anbeek, Jaap Goedegebuure, Bart Vervaeck, Lexicon van literaire werken.
1989-2014. November 2011. 12 blz.

Hossein Sadjadi Ghaemmaghami Farahani (Arak, 1954), beter bekend onder het pseudoniem Kader Abdolah is een Perzisch-Nederlandse schrijver. In 1985 ontvluchtte hij Iran, waarna hij zich 1988 in Nederland vestigde.

- David Danish, **Een goede dag om te sterven**

Breda: De Geus. 2007. 350 blz.

Autobiografisch getint relaas van de ervaringen van een jonge Iraanse soldaat in de oorlog tussen Iran en Irak. Roman van journalist die in 1990 naar Nederland vluchtte.

- Firoozeh Farjadnia, **Postvogel**

Amsterdam: Uitgeverij Jurgen Maas. 2014. 157 blz.

Farjadnia (1970) is geboren en getogen in de Koerdische streek Kermanshah in Iran. Ze vluchtte in 1995 naar Nederland, volgde een opleiding Bouwkunde in Rotterdam, en werkt nu bij een architectenbureau. Sinds haar veertiende schrijft ze gedichten, columns en korte verhalen. Postvogel is haar debuutroman.

- Nasim Khaksar, **De kruidenier van Kharzavil**

Verhalen.

Oorspr. titel: Baqqāl-i Kārzawīl. Saarbrücken: Nawīd, 1367/1988.

Vert. uit het Farsi: Anja Beer.

Amsterdam: Van Genneep. 1991. 158 blz.

Dertien korte verhalen over het leven zowel in Iran als in Nederland.

- Nasim Khaksar, **Weerhanen en zweepslagen**

Roman.

Oorspr. titel: Badnemaha va Shallaqha.

Vert. uit Perzisch: Johan ter Haar & Mieke Stroo.

Amsterdam: Van Genneep. 1997. 150 blz.

Als een Iraanse politieke vluchteling plotseling verdwijnt, gaat zijn vriend naar hem op zoek.

- Nasim Khaksar, **Tussen twee deuren**

Verhalen.

Vert. uit Perzisch: Mieke Stroo.

Nawoord: Chris Keulemans: Autobiografie van een verdwijnende man. Over Nasim Khaksar. (blz. 161-169)

Amsterdam: Van Genneep. 2000. 174 blz.

Nasim Khaksar (1944, Abadan) is Iraans-Nederlandse schrijver. Hij werd in 1968 in Iran gearresteerd vanwege politieke activiteiten en is sinds 1983 Iraanse balling in Nederland.

- Kaweh Modiri, **Meneer Sadek en de anderen**

Roman.

Amsterdam: Rap. 2012. 186 blz.

De Iraanse jongen Sam gaat met zijn ouders, broer en zus in Nederland wonen.

- Dina Nayeri, **Schuilplaats**

Oorspr. titel: Refuge. New York: Riverside Books. 2017.

Vert. Saskia Peterzon-Kotte.

Amsterdam: Orlando. 2019. 334 blz.

Nayeri (1979) is een Iraans- Amerikaanse schrijfster.

Een jonge Iraans-Amerikaanse vrouw in Amsterdam kijkt terug op haar bestaan als vluchteling en de ontmoetingen met haar vader in Iran.

- Sholeh Rezazadeh, **De hemel is altijd paars**

Amsterdam: Ambo / Anthos. Maart 2021. 208 blz.

Rezazadeh (1989) kwam in 2015 vanuit Iran naar Nederland. Zij studeerde in Iran af in geneeskunde.

In 2018 won zij de Agora Letteren Schrijfwedstrijd voor proza. In 2019 won ze de El Hizra literatuurprijs voor haar poëzie. Haar debuutroman De hemel is altijd paars werd in 2021 bekroond met De Bronzen Uil (Publieksprijs).

B. Politiek

- Farah Karimi & Chris Keulemans, **Het geheim van het vuur**

Strijdend voor vrijheid van Teheran naar Den Haag.

Amsterdam: Arena. 2005. 208 blz.

- Sander Terphuis, **De worstelaar**

De Iraanse rebel met een oer-Hollandse naam.

Amsterdam: Prometheus · Bert Bakker. 2015. 253 blz.

Terphuis - geboren als Ahmad Queleich Khany. (1972). Levensverhaal van een slechtziende man die via deelname als worstelaar aan de olympische spelen voor gehandicapten Iran ontvlucht en politiek asiel aanvraagt in Nederland.

C. Overigen

- Lysette van Geel & Omid Aghondi, **De vlucht van Omid**

Amsterdam: Moon. 2017. 156 p.

- Carla van Dokkum, **Nahid Akhondi: Ik heb niet eens ja gezegd**

Nahid ontvluchtte Iran, waar steniging haar wachtte.

Soest: Boekscout. Augustus 2019. 242 blz.

Biografie van een Iraanse vrouw die de strenge islamitische wetten in haar geboorteland, een wrede echtgenoot en de oordelen van familie en bekenden ontvluchtte.

- Reza Asadi, **Het huis van mijn dromen**

Deventer: Het Goed Beheer. December 1999. 102 blz.

Asadi (1942) sloot zich in 1982 aan bij de Modjahedin. Na tien jaar brak hij met de beweging en belandde in Nederland.

- Bahman Bahmani, **Vluchten als keuze**
Soest: Boekscout. September 2013. 48 blz.

Bahmani (1966) werkt als studentenbegeleider bij het UAF.

- Gretel van den Broek, **Weg van Iran**
Het verhaal van Mashid, vluchten en nergens aankomen.
Antwerpen: Uitgeverij Vrijdag. Mei 2010. 159 blz.

Mashid en haar partner krijgen zeven jaar na hun aanvraag een verblijfsvergunning in België.

- M.R. Eskandar, **De herfst der idealen**
Levensverhaal van een ex-islamitische strijder.
Groningen: Gopher Publishers. 2005. 210 blz.

Autobiografie van een Iraniër die zich tegen Khomeini keerde, zich aansloot bij een verzetsbeweging en later naar Nederland vluchtte.

- Karianne Verdonk, **De Wereldveroveraar**
Illustraties Helma van Kemenade.
Ijzerlo: Uitgeverij Fagus. 2020. 208 blz.

Biografie van een Koshro Faghiri, een Iraanse vluchteling die in 1994, berooid in Nederland kwam en hier een bestaan heeft opgebouwd.

- Lili Irani, **Een ster in de spiegel**
Den Haag: Amrit. 2013. 319 blz.

Autobiografisch relaas van een Iraanse vrouw die een bestaan in Nederland probeert op te bouwen.

- Mahmoud Karamzadeh, **Een asielverhaal in Nederland**
Ervaringen van een voormalig asielzoeker uit Iran.
Barneveld: Boekenbent. 2011. 205 blz.

- Ferdows Kazemi, **De wederopbouw van mijn leven**
Amsterdam: Stichting BMP. Ongekend Bijzonder. 2016. 39 blz.

Kazemi (1966) groeide op in Iran en kwam in 1993 naar Nederland. Ze studeerde Algemene Sociale Wetenschappen aan de Universiteit Utrecht.

- Reza Keshzawarzi, **De cowboy met de kaarsen**
Verhalen uit het vluchtelingenkamp.
Kampen: Uitgeverij Van Warven. 2018. 120 blz.

- Tilleke Oomen, **Naar eer en geweten**
Groningen: Palmslag. 2020. 107 blz.

Lotgevallen van een Iraanse vluchteling in Nederland, die tevergeefs probeerde zijn zoon uit Iran te laten overkomen en daarbij aan alle kanten werd tegengewerkt.

- Katja Meertens & Zahra Pars, **De kamer van mijn zoon**
Zahra's strijd om haar ontvoerde kind.
Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar. 2015. 320 blz.

- Tina Rahimy, **Verborgene verhalen**
Over leermeesters en inspiratoren.
Utrecht: Ten Have. Januari 2019. 128 blz.

Rahimy kwam als vluchteling uit Iran naar Nederland en promoveerde als politiek filosoof op processen van in- en uitsluiting. Zij is lector Sociaal werk in de superdiverse stad aan de Hogeschool Rotterdam.

- Bahram Sadeghi, **De aanslag die onze levens veranderde**
Hoe een aanslag op Israëlische toeristen in Egypte een Iraanse bootvluchteling naar Nederland bracht.
Amsterdam: Uitgeverij Atlas Contact. 2021. 189 blz.

Autobiografie van een man die op achttienjarige leeftijd uit Iran vluchtte en nu als schrijver en journalist in Nederland werkzaam is.

- Job Hulsman & Mardjan Seighali, **Tot op de dag**
Amsterdam: Ambo|Anthos. 2021. 250 blz.

Autobiografie van een Iraans-Nederlandse vrouw (1964) die met haar twee zoontjes naar Nederland is gevlucht. Zij was directeur van het UAF van 2013-2022.

- Emanuel Too & Maryam Bahadorzadeh, **De memoires van Emanuel Too Arnhem:**
Uitgeverij Nieuwe Druk. 2017. 346 blz.

Memoires van een Assyrische zakenman (1942) die na de revolutie van 1979 Iran ontvluchtte en vertelt over zijn bewogen leven in dat land en als emigrant. 'Momenteel woon ik in Nederland. Officieel ben ik politiek vluchteling. Ik heb onder andere in Iran, Irak, Griekenland, Spanje, Zwitserland, Dubai, Panama en de Verenigde Staten gewoond. Ik heb geleefd, gevochten en gewerkt.'

- John Van Eyck, **Meisje uit Iran**
Gent: Beefcake Publishing. December 2019. 230 blz.

Yara is een vrouw uit Iran, die via een gevaarlijke smokkelroute naar België is gevlucht. Daar trouwt zij met de auteur Van Eyck. Zij bezoeken Iran.

- Marja Vuijsje, **Het rijbewijs van Nematollah**
Een migratiegeschiedenis.
Amsterdam /Antwerpen: Uitgeverij Atlas Contact. 2015. 254 blz.

Een Iraanse man vlucht na de Iraanse Revolutie naar het buitenland en komt in Nederland terecht. Hij blijft verlangen naar zijn vaderland.

- Yalda, **De langste nacht**
Geschreven in samenwerking met Annemarie Busser.

Over leven en verzet in een Iraanse gevangenis.
Amsterdam / Antwerpen: Uitgeverij Atlas. 2007. 143 blz.

Yalda is het pseudoniem van een Iraanse ex-politieke gevangene die in 2007 al meer dan 12 jaar in Nederland woonde.

- Kameran Zadhe, **Over de bergen**
Vert. uit Perzisch: Chris Kloeg.
Vlucht uit Iran.
Rotterdam: Ad. Donker. 1998. 176 blz.

Een student vertelt over zijn leven in Iran en over zijn vlucht via Turkije naar Nederland.

Koerdistan

- Celal Altuntas, **Regen zonder modder**
Het leven van een asielzoeker.
Amsterdam: Athenaeum-Polak & Van Gennep. 2016. 240 blz.

Persoonlijk verslag van een asielzoeker uit Koerdisch Turkije over zijn leven in Nederland tijdens zijn asielprocedure.

- Nechirvan Bamerny, **Verdreven!**
Mijn hart is achtergebleven in Koerdistan.
Enschede: Ipskamp Drukkers. 2016. 115 blz.

Verhaal van een vluchtelingenfamilie uit Iraaks Koerdistan, verteld door de zoon uit het gezin, die zelf in 1988 als vluchteling naar Nederland kwam.

- Annerieke Goudappel, **De gebroeders Kaygun**
Omwervingen van een Koerdische familie.
Amsterdam: Atlas. 2005. 269 blz.

Verslag van het wel en wee van drie generaties van een Turks-Koerdische familie waarvan een deel sinds 1977 in Nederland woont.

- Reber Havin, **Het dorp van de zeven broers**
Uit het leven van een Nederlandse Koerd.
Amsterdam: Athenaeum-Polak & Van Gennep. 2007. 237 blz.

Autobiografie van een Koerdische man uit het zuidoosten van Turkije, die na lid te zijn geweest van de PKK als asielzoeker in Nederland belandde.

- Taleb Ibrahim, **A Refugee**
From Erbil to Amsterdam.
Vert. uit het Arabisch: Amal Abdulmawla & Abdulla Fadel.
Independently published. September 2018. 446 p.

- Sarwar Joanroy, **Yaad**

Het meisje zonder geschiedenis.

Roman.

Groningen: Uitgeverij Nobelman. 2015. 317 blz.

De lotgevallen van enkele Iraakse Koerden onder het bewind van Saddam Hussein en hun leven als vluchteling in Nederland.

- Zaher Mahmud, **Ongemakkelijke bagage**

Soest: Boekscout. Oktober 2009. 170 blz.

Zaher Mahmud groeit op in Sulaimania waar hij op zijn elfde een kogel in zijn been krijgt. Hij sluit zich aan bij de Koerdische guerrilla. Op zijn achttiende wordt hij getroffen door een fosforbom. Dankzij opname in een Londens ziekenhuis overleeft hij zijn brandwonden. In 1976 is hij als vluchteling in Nederland terechtgekomen.

- Geertrui Marks-Van Lakerveld, **Sabri**

De vlucht van een Iraakse Koerd, die als kapper overeind bleef.

Leiden: Erato. November 2019. 124 blz.

Sabri (1973) belandde in 1998 in Nederland en verkreeg in 2007 dankzij de pardonregeling een verblijfsstatus. Sindsdien drijft hij in Leiden een goedlopende kapperszaak.

- Ibrahim Selman, **Dans van een bevroren land**

Gedichten.

Breda: De Geus. 1998. 112 blz.

- Ibrahim Selman, **En de zee spleet in tweeën**

Haarlem: In de Knipscheer. 2000. 220 blz.

- Ibrahim Selman, **Vrijheid is dood**

Gedichten.

Haarlem: In de Knipscheer. 2000. 47 blz.

- Ibrahim Selman, **Dapper hart gezocht**

Notities van een gevluchte Iraakse Koerd.

Amsterdam: Meulenhoff. 2007. 191 blz.

Literaire reportages en notities van de Koerdisch-Nederlandse schrijver, dichter en filmmaker. Selman (1952, Iraaks Koerdistan) vluchtte in 1961 naar Bagdad, waar hij van 1972 tot 1980 als programmamaker bij de staatsomroep werkte. In 1980 vluchtte hij naar de Koerdische bergen en in 1981 zocht hij in Nederland asiel.

- Ayhan Uzala, **Dagboek van een vermiste**

Breda: Papieren Tijger. 2002. 317 blz.

Persoonlijk relaas van een Turkse Koerd (1959), die na drie jaar gevangenis en vrij spraak in hoger beroep in 1985 Turkije ontvluchtte en in Nederland asiel kreeg..

Ayhan Uzala (1959), getrouwd en vader van een zoon, is geboren in het Koerdische stadje Siverek, vlakbij de Turks-Iraakse grens. Hij heeft zijn jeugd in verschillende steden van Turkije doorgebracht. Na een eerdere berechting, drie jaar gevangenis en vrij spraak

in hoger beroep nam hij in 1985 de benen. Uzala vluchtte samen met zijn vrouw met valse papieren naar Nederland en kreeg politiek asiel.

Libanon

- Dyab Abou Jahjah, **Tussen twee werelden**

De roots van een vrijheidsstrijd.

Amsterdam: Meulenhoff. 2003. 368 blz.

Politiek egodocument van Abou Jahjah, leider en oprichter van de AEL, de Arabisch-Europese Liga, die streeft naar gelijke rechten voor moslims in België en Nederland en het benadrukken van de moslim-identiteit om assimilatie tegen te gaan.

- Steven A. Fuente, **Slaaf van je eigen gedachten**

Soesterberg: Aspekt. 2011. 184 blz.

Autobiografie van een man die als baby uit Libanon werd geadopteerd, later kampte met psychische problemen en op zoek ging naar zijn herkomst in Beiroet.

- Zaynab Slim, **Vrouw op de vlucht**

Het verhaal van een vrouw gevlucht uit het zuiden van Libanon.

Voerendaal: Stichting Mondiale Verantwoordelijkheid. 1995. 24 blz.

Persoonlijk verslag over de vlucht uit Libanon met haar man en vier kinderen, de opvang in Nederland en de integratie.

Palestina

- Arjen El Fassed, **Niet iedereen kan stenen gooien**

Een Nederlandse Palestijn op zoek naar zijn wortels en identiteit.

Met een inleiding van Joris Luyendijk.

Z.pl.: Uitgeverij Nieuwland. 2008. 251 blz.

El Fassed (1973) - zoon van een Palestijnse vader & een Nederlandse moeder studeerde politieke wetenschappen. Hij was van 2010 tot 2012 Tweede Kamerlid voor GroenLinks.

- Majd Khalifeh, **Herboren**

Hier komt een nieuwe Belg.

Inleiding: Rudi Vranckx

Kalmthout: Van Halewyck. 2017. 202 blz.

Het relaas van een stateloze Palestijnse Syriër die naar België vlucht, asiel aanvraagt, na tien jaar de Belgische nationaliteit verwerft en als journalist een toekomst opbouwt in zijn nieuwe land.

- Redamar Kooistra, **Een Palestijn over de vloer**

Leven met een illegale vluchteling.

Utrecht: Kosmos-Z&K. 2002. 160 blz.

- Jeroen Terlingen & Karel Roskam, **Mahmoud Rabbani**
Palestijn in Nederland.
Amsterdam/Antwerpen: Veen. 1997. 144 blz.

Syrië

- Karen de Becker, **Nooit meer bang zijn**
Het verhaal van Yazan, een oorlogsvluchteling in België.
Gent: Borgerhoff & Lamberigts. 2016. 198 blz.

De 22-jarige student Yazan Rajab uit Aleppo, zoon van een Syrische vader en een Palestijnse moeder, vertelt het verhaal van zijn leven.

- Baba Bionda, **Slechte dag**
Delft: Inter Carotte. Maart 2019. 60 blz.

Herinneringen aan de vlucht van een 10-jarig meisje en haar familie uit Syrië.

- Bettie Elias, **De lege schommel**
Het verhaal van Azmi, een vluchtelingenkind.
Antwerpen: Davidsfonds Infodok. 2017. 174 blz.

Azmi, een elfjarige Syrische jongen moet samen met zijn zusje Rasha (4) en zijn ouders Aleppo ontvluchten. Te voet trekken ze door de bergen van Turkije naar de oever van de Middellandse Zee. Van daar brengen mensensmokkelaars hen met een gammele boot naar Italië. Uiteindelijk belanden ze in Brussel.

- Tasar Isskreeh, **De gouden littekens van mijn hart**
Autobiografisch verhaal over een Syrische vluchteling.
Soest: Boekscout. Augustus 2020. 220 blz.

- **Wael**
Het verhaal van een jongen uit Syrië.
Opgetekend door Suzanna Jansen.
Amsterdam: Uitgeverij Balans. 2019. 174 blz.

Over Wael als negentienjarige student in Homs & als zesentwintigjarige student in Amsterdam.

Turkije

- Mehmet Akbulut, **Andermans Land**
Uitgave in eigen beheer. 2016. 263 blz.

Het verhaal over de migratie van zijn vader, zijn familie en dorpsgenoten vanuit geboortedorp Elmali naar Rotterdam. Hier belandt hij als jongen van 17 jaar met zijn familie in een voor hen volledig vreemde wereld.

- Özcan Akyol, **Turis**
Amsterdam: Prometheus. 2016. 317 blz.

- Özcan Akyol, **Toerist**
Amsterdam: Prometheus. Februari 2020. 2016. 320 blz.

Akyol (Deventer, 1984) is columnist, schrijver, televisie- en radiomaker. Hij schreef autobiografische verhalen over een tweedegeneratie Turkse Nederlander die opgroeide in een gezin met een gewelddadige vader.

- Nurettin Bakaryildiz, **Succes krijg je niet cadeau**

Het levensverhaal van een eerste-generatie gastarbeider in Nederland.

Deventer: Graven 13. Februari 2014. 376 blz.

In 1965 kwam Bakaryildiz als een van de eerste Turkse gastarbeiders naar Nederland.

- Erdal Balci, **De gevangenisjaren**

Amsterdam: De Geus. 2021. 285 blz.

Erdal Balci (1969) is een Nederlands journalist en schrijver. Hij was ongeveer elf jaar oud toen hij naar Nederland kwam.

- Dilara Bilgiç, **De gelabelde**

Amsterdam: Uitgeverij Pluim. Februari 2022. 269 blz.

Voor haar Nederlandse vrienden is ze de Turk, voor haar Turkse familie de Hollander. Bilgiç beschrijft de reis die ze zelf aflegt om zich te ontworstelen aan allerlei labels en haar neiging tot labelen.

- Marjan Berk, **Zout**

Amsterdam: Atlas. 2006. 174 blz.

Verhalen over belangrijke momenten uit het leven van Sebahat, een Turkse vrouw die haar man volgde nadat hij als gastarbeider naar Nederland kwam.

- René de Bok, **Fatma Pehlivan**

Enkele reis Istanboel-Brussel Wetstraat.

Antwerpen / Amsterdam: Houtekiet. 2003. 150 blz.

Pehlivan (1957) kwam op achtjarige leeftijd naar België. Ze werd SP.A.-senator.

- Sinan Çankaya, **Mijn ontelbare identiteiten**

Amsterdam: De Bezige Bij. 2020. 239 blz.

Çankaya (1982) is cultureel antropoloog & schrijver. In 2011 promoveerde hij op een onderzoek naar diversiteit binnen de politieorganisatie. Hij werd bekroond met de Jan Hanlo Essayprijs 2020 en de Sociologische Bril 2021.

- Hülya Cigdem, **De importbruid**

Roman.

Amsterdam: De Arbeiderspers. 2008. 332 blz.

Autobiografisch getint relaas van een Turks meisje in Ankara dat op 15-jarige leeftijd trouwt met een in Tilburg wonende Turkse man en zo tussen twee culturen belandt.

- Janneke Donkerlo, **Saygili en Zn.**

Lotgevallen van een Turkse familie in Nederland.
Amsterdam / Antwerpen: Uitgeverij Atlas. 2009. 270 blz.

- Fidan Ekiz **Alles begint en eindigt met familie**
Amsterdam: Uitgeverij Podium. 2019. 190 blz.

*Ekiz (Rozenburg, 1976) is journaliste, programmamaker & presentatrice.
Alles begint en eindigt met familie bevat columns eerder verschenen in Algemeen
Dagblad tussen januari 2017 en januari 2019.*

- Lale Gül, **Ik wil leven**
Amsterdam: Prometheus. Februari 2021. 304 blz.

*Lale Gül (Amsterdam, 1997) is een Turks-Nederlandse schrijfster.
In een streng islamitisch gezin moeten meisjes veel maar mogen niets. Büsra komt in
opstand. Voor haar debuutroman ontving Gül in 2021 de NS Publieksprijs.*

- Frenk der Nederlanden, **Een Turkse kleermaker in Nederland**
De zaak Gümüs, witte illegalen en de politiek.
Amsterdam: Van Gennep. 1998. 153 blz.

- Kuban Güner, **De kleur van de liefde**
Vert. Thijs Rault.
Amsterdam: Singel Uitgevers. 1993. 270 blz.

*Levensverhaal van de Turkse, lesbische eigenaresse van de Amsterdamse
homo/lesbische bar 'Homolulu'.*

- Meltem Halaceli, **De vergeten geschiedenis van mijn grootvader Sulayman
Hadj Ali**
Memoires van een alawiet.
Amsterdam: Athenaeum- Polak & Van Gennep. December 2015. 248 blz.

- Halime, **Ongeschreven tradities**
Een Turks-Nederlandse vrouw over haar leven tussen twee culturen.
Amsterdam: Artemis. 2008. 199 blz.

*Autobiografie van een jonge vrouw (1967) met een Turkse vader en Nederlandse
moeder.*

- Murat Isik, **Verloren grond**
Amsterdam: Ambo / Anthos. 2012. 376 blz.

- Murat Isik, **Wees onzichtbaar**
Amsterdam: Ambo / Anthos. 2017. 597 blz.

- Murat Isik, **Mijn moeders strijd**
Amsterdam: Ambo / Anthos. 2020. 160 blz.

*Isik (1977) is een Nederlandse schrijver en jurist. Zijn ouders zijn geboren in een
dorp in het oosten van Turkije, in een alevitische Zaza-gemeenschap.*

- Meryem Kaçar, **Lucifers schikken**

Als gastarbeiders burgers worden.
Antwerpen: Houtekiet. 2002. 208 blz.

Levensverhaal van het Belgische parlementslid Meryem Kaçar (1969), die op haar vierde jaar vanuit Anatolië (Turkije) naar België emigreerde.

- Aziz Nesin, **Herinneringen van een balling**

Oorspr. titel: Bir surgunun anilari.
Den Haag: Lente. 1995. 127 blz.

Verhalenbundel.

- Ahmet Sefa, **Chaos**

Nijmegen: Bureau Ombudswerk Nijmegen. 1992. 152 blz.

Sefa (Adana, 1954) publiceerde een bundel korte verhalen waarin de hoofdpersoon onderwijzer, politiek activist en gevangene in Turkije was & politiek vluchteling in Nederland.

- Murat Tuncel, **Valse hoop**

Arnhem: 3C Uitgeverij. 2003. 175 blz.

Sociaal-realistische roman over het leven van een Turkse immigrant in Den Haag.

- Ebru Umar, **Geen talent voor de liefde**

Amsterdam: Archipel. 2005. 274 blz.

Autobiografisch relaas over de loopbaan van de Turks-Nederlandse columniste (1970), die doorkruist wordt door de moord op haar vriend en mentor Theo van Gogh in 2004.

- Linda de Waart, **Taboe = Tabu**

Het verhaal van verslaafde in herstel Ahmet Türkmen en waarom verslaving taboe is binnen de Turkse gemeenschap.
Amsterdam: Lucht. 2018. 314 blz.

- Ibrahim Yerden, **Ontvlucht of verbannen**

Lotgevallen van een Turkse Nederlander.
Bloemendaal: Schaep14. 2020. 127 blz.

Levensverhaal van een linkse activist en aleviet (1964) die na de militaire staatsgreep van 1980 zijn geboorteland ontvluchtte, in Nederland belandde en inmiddels cultureel antropoloog en gemeenteraadslid voor de PvdA is in Haarlem.

- Nilgün Yerli, **De garnalenpelster**

Amsterdam: De Arbeiderspers. 2001. 215 blz.

Autobiografische verhalen over het leven in twee culturen van de Turks/Nederlandse cabaretière en columniste.

- Nilgün Yerli, **Turkse troel**
Columns.
Amsterdam: Singel Pockets. 2002. 264 blz.

- Nilgün Yerli, **Mezelf geworden**
Columns.
Amsterdam: De Arbeiderspers. 2004. 238 blz.

5. LATIJNS AMERIKA & NOORD-AMERIKA

Antillen / Curaçao

- Gershwin Bonevacía, **Toen ik klein was, was ik niet bang**

Amsterdam: Das Mag Uitgevers. April 2020. 93 blz.

Bonevacía (1992) gaat in dialoog met zijn 10-jarige ik middels een reeks zelfportretten en een veelheid aan herinneringen over zijn worsteling met dyslectie, migratie, onveilig opgroeien en zijn droom om ooit astronaut te worden. Een diepgravend onderzoek naar familiebanden, onverwerkte trauma's, vergeten geschiedenis en kind-zijn.

- Jeannette van Ditzhuijzen, **Enith Brigitha**

Zwemmen in de schaduw van doping.

Amsterdam: LM Publishers. 2017. 192 blz.

Biografie van de op Curaçao geboren zwemster Enith Brigitha (1955).

- Jandino Asporaat, **Dino**

Dromen met je ogen open.

Utrecht: Kosmos Uitgevers. 2019. 255 blz.

Dino is het openhartige verhaal van stand-upcomedian, zanger, acteur en presentator Jandino Asporaat. (Willemstad (Curaçao), 1981).

- Kathleen Brandt-Carey, **Ridder zonder vrees of blaam**

Het leven van George Maduro 1916-1945.

Houten: Spectrum. Juli 2016. 424 blz.

George John Lionel Maduro (Willemstad 1916 - Dachau 1945) werd geboren als enige zoon van de Sefardisch-Joodse Joshua Maduro en Rebecca Levy. In 1926 werd hij naar Den Haag gestuurd. Hij onderscheidde zich tijdens de Meidagen van 1940 als officier der Nederlandse cavalerie. Na de capitulatie sloot hij zich aan bij het verzet. Madurodam is naar hem genoemd.

- Jules de Palm, **Lekker warm, lekker bruin**

Vallen en opstaan in twee culturen.

Verhalen.

Amsterdam: De Bezige Bij. 1990. 219 blz.

Julius Philip de Palm (1922-2013) promoveerde in 1969 in Leiden op het onderwerp: Het Nederlands op de Curaçaose school.

- Hendrik Jan Kortering, **Maffiameid Inside het Antillensyndicaat**

Meppel: Just Publishers. 2017. 256 blz.

- M.A. Visman, **Mijn jeugd op Curaçao**

Herinneringen aan de jaren twintig/dertig.

Leersum: ICS Nederland. 1996. 135 blz.

Argentinië

- Marcia Luyten, **Máxima Zorreguieta**
Moederland.

Amsterdam: De Bezige Bij. April 2021. 352 blz.

Máxima Zorreguieta (Buenos Aires, 1971) bezit de Argentijnse en de Nederlandse nationaliteit.

- Alejandra Slutzky, **De stilte**
Een Argentijnse familiegeschiedenis.
Amsterdam: Arena. 2003. 315 blz.

De geschiedenis van een Argentijnse familie met Russisch-joodse wortels, die sinds het begin van de 20e eeuw vele vormen van vervolging meemaakt. Slutzky vluchtte in 1978 als veertienjarig meisje naar Nederland. Haar moeder moest ze achterlaten, haar vader werd vermoord. Ze werkte o.a. als beleidsmedewerker voor de SP.

Chili

- Gladys Mejias & Colet van der Ven, **Morgen voor mij**
Het openhartige verhaal van een Chileense vrouw die haar land moest ontvluchten.
Amsterdam: Arena. 2004. 176 blz.

Mejias vluchtte in 1977 voor de Chileense dictatuur en kwam naar Nederland als politiek vluchteling. Zij werd lid van de gemeenteraad in Groningen voor GroenLinks.

St. Lucia

- Rudie Kagie, **De eerste neger**
Amsterdam: Mets & Schilt. 2006. 283 blz.

- Frank Krake, **Menthol**
Hengelo: Uitgeverij Achtbaan. 2016. 312 blz.

Een zwarte marktkoopman uit het Caribisch gebied komt in Hengelo terecht, trouwt daar in 1928 met een Nederlandse mannequin en maakt naam met de verkoop van Babajaba Menthol-tandpasta.

Suriname

A. Cultuur

Clark Accord

- Clark Accord, **Shirley in Allochtonië**
Amsterdam: Vassallucci, 2005. 224 blz.

Columns van Accord (1961, Paramaribo-2011) over het leven van een Surinaamse Nederlander en zijn eigenzinnige nicht.

Karin Amatmoekrim

- Karin Amatmoekrim, **Tenzij de vader**
Amsterdam: Prometheus. 2016. 270 blz.

Als de schrijfster (Paramaribo, 1976) ontdekt dat haar vader eigenlijk haar stiefvader is, gaat ze in Suriname op zoek naar biologische vader.

Rudy Bedacht

- Rudy Bedacht, **Het leven is een rekensom**
Gedichten, memoires, verhalen, essays, muziek.
Amsterdam: Litera-Musica. 2010. 1167 blz.

Herinneringen en andere teksten van de Surinaams-Nederlandse componist, schrijver en muziekpedagoog.

Ado Broodboom

- Ado Broodboom & Bert Vuijsje, **Ado Broodboom trompet**
Haarlem: In de Knipscheer. 2017. 157 blz.

Autobiografie van de Nederlands-Surinaamse jazztrompettist Ado Broodboom (1922). Hij overleed in 2019.

Cándani

- Cándani, **Oude onbekenden**
Haarlem: In de Knipscheer. 2001. 127 blz.

Een jonge Hindoestaanse schrijfster in Nederland gaat op zoek naar haar verleden in Suriname in de hoop de oorzaak van haar onvrede met het bestaan te achterhalen.

- Cándani, **Huis van as**
Haarlem: In de Knipscheer. 2002. 108 blz.

Cándani (1965) kwam in 1990 naar Nederland.

Gerda Havertong

- Gerda Havertong & Anna Bridié, **Frontaal**
Het verhaal van haar ongeluk en gevecht voor herstel.
Amsterdam: Atlas. 1997. 173 blz.

- Gerda Havertong, **Ik word oma**
Amsterdam: Thomas Rap. Oktober 2010. 173 blz.

Gerda Alexandra Havertong (Paramaribo, 1946) is actrice, zangeres, verhalen-vertelster en presentatrice.

Albert Helman

- Michiel van Kempen, **Pionier en Rebel**
Het leven van Albert Helman 1903-1996.

Biografie.

Haarlem: In de Knipscheer. December 2021. 352 blz.

Herziene en verkorte heruitgave van: Rusteloos en overal. Haarlem: In de Knipscheer. 2016. 863 blz.

Helman (Paramaribo, 1903–1996) was de schrijver van een groot en veelzijdig literair oeuvre, met o.a. de slavernijroman De stille plantage.

Raoul de Jong

- Raoul de Jong, **Jaguarman**

Mijn vader, zijn vader en andere Surinaamse helden.

Amsterdam: De Bezige Bij. 2020. 255 blz.

Een zoektocht naar de zwarte voorouders in Suriname van de auteur (1984) en de spirituele betekenis van het bestaan & een reis door de geschiedenis van Suriname.

Jit Narain

- Michiel van Kempen, **Jit Narain**

In: Kritisch Lexicon van de Moderne Nederlandstalige Literatuur. (86). Augustus 2002. 16 blz.

Ellen Ombre

- Ellen Ombre, **Maalstroom**

Verhalen.

Amsterdam: De Arbeiderspers. 1992. 166 blz.

- Michiel van Kempen, **Ellen Ombre**

In: Sander Bax, Hugo Brems, Tom van Deel, Ad Zuiderent, Kritisch lexicon van de moderne Nederlandstalige literatuur. 1980-2015. Mei 2001. 9 blz.

Bodil de la Parra

- Bodil de la Parra, **Het verbrande huis**

Een Surinaamse familiegeschiedenis.

Amsterdam: Lebowski Publishers. 2020. 236 blz.

Familiegeschiedenis van de actrice en toneelschrijfster (1963) van Surinaamse afkomst.

Hugo Pos

- Hugo Pos, **In Triplo**

Haarlem: In de Knipscheer. 1995. 256 blz.

Pos (Paramaribo, 1913- Amsterdam, 2000) kwam op 14-jarige leeftijd naar Nederland, studeerde rechten in Leiden en Parijs een debuteerde op 71-jarige leeftijd als schrijver met de verhalenbundel Het doosje van Toeti. In zijn autobiografie

beschrijft Pos zijn leven en de drie verschillende facetten van zijn persoon: Surinamer, Nederlander, jood – die soms uit elkaar liepen maar tenslotte een eenheid vormden.

- Jos de Roo, **Oost en West en Nederland**

Episodes uit het leven van Hugo Pos.

Haarlem: In de Knipscheer. 1986. 170 blz.

- Michiel van Kempen, **Hugo Pos**

Paramaribo 28 november 1913 - Amsterdam 11 november 2000.

In: Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde 2001.

Leiden: Maatschappij der Nederlandse Letterkunde. 2001. Blz.102- 114.

Anil Ramdas

- Anil Ramdas, **Badal**

Amsterdam: De Bezige Bij. 2011. 412 blz.

- Anil Ramdas, **Ik had me de wereld anders voorgesteld**

Samengesteld door Kawita Ramdas & Pieter Hilhorst.

Amsterdam / Antwerpen: Em. Querido's Uitgeverij. 2017. 319 blz.

Anil Jaiprakash Sadaphal Ramdas (1958–2012) was een Surinaams-Nederlands schrijver, journalist en programmamaker.

- Stephan Sanders, **Iets meer dan een seizoen**

Memoir.

Amsterdam: De Bezige Bij. 2013. 82 blz.

Herinneringen van de columnist en presentator aan zijn vriend, de Surinaams-Nederlandse schrijver Anil Ramdas (1958-2012).

Astrid H. Roemer

- Astrid H. Roemer, **Zolang ik leef ben ik niet dood**

Een autobiografisch proces.

Soesterberg: Aspekt. 2004. 366 blz.

Autobiografisch relaas van de Surinaams-Nederlandse schrijfster.

- Astrid H. Roemer, **Liefde in tijden van gebrek**

Memoires van een thuisloze.

Amsterdam: Prometheus. 2016. 339 blz.

Autobiografie van Astrid H. Roemer (Paramaribo, 1947) die in 2016 de P.C. Hooftprijs ontving voor haar gehele proza-oeuvre.

Diana Tjin

- Diana Tjin, **Een Bijlmerliedje**

Roman. Haarlem: In de Knipscheer. 2018. 183 blz.

Een tienermeisje groeit op in de Bijlmermeer, waar ze tot de eerste bewoners behoort.

Tjin (Amsterdam, 1961) heeft Klassieke Talen gestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam en is werkzaam als Erfgoed catalografe bij de Universiteitsbibliotheek.

Roué Verveer

- Roué Verveer, **Waarom? Daarom!**

Opvoeden op z'n Surinaams.

Amsterdam: Atlas Contact. 2015. 107 blz.

Roué Verveer (Paramaribo, 1972) is een Surinaams-Nederlandse cabaretier, presentator en acteur.

Etchica Voorn

- Etchica Voorn, **Dubbelbloed**

Haarlem: In de Knipscheer. 2017. 174 blz.

Voorn (Amsterdam, 1963) is ondernemer, schrijver en blogger.

Max Woiski

- Patrick van den Hanenberg, **Bruine bonen en kouseband**

Een biografie van Max Woiski senior en junior.

Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar. 2016. 240 blz.

Biografie van Max Woiski senior en junior, Surinaamse muzikanten.

- Ronny Woiski, **Woiski**

Mijn familie en ik.

Soest: Uitgeverij Boekscout. 2015. 378 blz.

B. Politiek

Philomena Bijlhout

- Philomena Bijlhout, **Meer dan een dag**

Soesterberg: Aspekt. 2008. 335 blz.

Autobiografie van de oud-LPF-politica van Surinaamse komaf, die vanwege een omstreden foto al na een dag moest aftreden als staatssecretaris.

Anton de Kom

- Karin Amatmoekrim, **De man van veel**

Amsterdam: Prometheus. 2013. 262 blz.

Het levensverhaal van de Surinaamse mensenrechtenactivist Anton de Kom (1898-1945).

- Alice Boots & Rob Woortman, **Anton de Kom**
Biografie.
Amsterdam / Antwerpen: Uitgeverij Contact. 2009. 546 blz.

Cornelis Gerhard Anton de Kom (Paramaribo, 1898 – 1945) was een Surinaamse anti-koloniale schrijver en nationalist. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was hij verzetsstrijder in Nederland.

Joyce Sylvester

- Joyce Sylvester, **Bent ú de burgemeester?**
Autobiografie van een pionier.
Amsterdam: Uitgeverij Atlas Contact. 2021. 172 blz.

Joyce Juanita Sylvester (Amsterdam, 1965) is politica en bestuurder van Surinaamse afkomst. Namens de Partij van de Arbeid was zij lid van de Eerste Kamer van 2003 tot 2015.

C. Sport

- Alex Blanchard, **Vechter**
Autobiografie.
Amsterdam: De Kring. 2021. 288 blz.

Over het kleurrijke leven van Alex Blanchard, "de Nederlandse Ali", zesvoudig Europees bokskampioen.

- Marcel Rözer, **Winston Bogarde**
Deze neger buigt voor niemand.
Antwerpen: Houtekiet. 2005. 175 blz.

Biografie van een Surinaamse voetballer (1970), topspeler bij internationale clubs en Oranje.

- Cyril Collot & Luca Caioli, **Virgil**
Amsterdam: Thomas Rap. 2020. 205 blz.

Over het leven en de loopbaan van de Nederlandse profvoetballer Virgil van Dijk (1991).

- Jules van der Wardt, **Uii! Uii!**
Ulrich van Gobbel zwijgt niet meer.
Deventer: Edicola Publishing. 2016. 317 blz.

Van Gobbel (Paramaribo, 1971) is een voormalig Nederlands voetballer.

Ruud Gullit

- Martin van Amerongen & Gerlof Leistra, **Gullit**
Amsterdam: De Arbeiderspers. 1990. 147 blz.

- Harry Harris & Marcel van der Kraan, **Ruud Gullit**
Portrait of a genius.
London: CollinsWillow. 1996. 224 p.

- Ruud Gullit & Harry Harris, **Ruud Gullit**
My autobiography.
London: Century. 1998. 224 p.

Autobiografie van profvoetballer Ruud Gullit (1962).

- Jimmy Floyd Hasselbaink, **Jimmy Floyd Hasselbaink**
Verguisd in Nederland, bejubeld in Engeland.
Oorspr. titel: Jimmy: the autobiography of Jimmy Floyd Hasselbaink.
London: HarperSport, 2005.
Antwerpen: Houtekiet. 2006. 217 blz.

Autobiografie van de Nederlandse voetballer (1972) die in Engeland succesvol is.

- Bert Nederlof, **Helder**
Van Arsenal tot de bajas.
Gouda: Voetbal International. 2014. 274 blz.

Biografie van ex-voetballer Glenn Helder (1968), wiens veelbelovende voetbalcarrière voortijdig ten einde kwam door een ernstige gokverslaving.

- Mike Verwey & Patrick Kluivert, **De autobiografie van Kluivert**
Schelluinen: House Of Knowledge. November 2006. 280 blz.

- Mike van Damme, **Menzo**
Het gevecht onder de lat.
Amsterdam: Nieuw Amsterdam. April 2021. 272 blz.

- Leo Verheul, **Frank Rijkaard**
De biografie.
Utrecht: VIP. 2008. 164 blz.

Franklin Edmundo Rijkaard (Amsterdam, 1962) is een voormalig Nederlands profvoetballer en voetbaltrainer.

- Simon Zwartkruis, **Clarence Seedorf**
De biografie.
Antwerpen: Houtekiet. 2003. 197 blz.

Clarence Clyde Seedorf (Paramaribo, 1976) is een Nederlands voetbaltrainer en voormalig profvoetballer.

- Regilio Tuur & Ed van Eeden, **Regilio**
Life, part one.
Waar de regen koud is.
Amsterdam: Veen. 2005. 400 blz.

Autobiografie van voormalig wereldkampioen boksen Regilio Tuur (Suriname, 1967).

D. Overigen

- Sylvia M. van Gooswit, **Asta Elstak**

S'ma oso lanteri (de lamp in andermans huis).

Amsterdam: Stichting Surinaamse Vrouwen Bijlmermeer (SVB). 1998. 66 blz.

Biografie van Asta Elstak (1917-1994), actief in de Stichting Surinaamse Vrouwen in de Bijlmer.

- Adjiedj Bakas, **Vermetel**

Leven met lef.

Schiedam: Scriptum. 2019. 401 blz.

Autobiografie van de van oorsprong Surinaamse trendwatcher, futuroloog en managementgoeroe (1963), doorspekt met zijn inzichten op managementgebied.

- Michal M. Bergen, Dick le Mair, Corine Warnink, **Tante Bettina vertelt**

Terugblik op haar traumatische jeugd en oorlogsverleden.

Hoofddorp: Uitgeverij Mi'Akeev. December 2009. 96 blz.

De ervaringen van een joods-Surinaamse vrouw in de Tweede Wereldoorlog in Amsterdam.

- Dave Ensberg-Kleijkers, **Bezielde beschaving**

Alles behalve een multicultureel drama.

Soesterberg: Aspekt. 2017. 200 blz.

Autobiografie van een jonge Surinaamse Nederlander die naar Nederland komt om te studeren, zijn weg moet vinden in de maatschappij, afstand neemt van zijn verleden en een nieuwe toekomst kiest in Nederland.

- Iwan Elstak, Astrid Elstak, Lie Pauw Sam, Frank Naarendorp, Femke Schipper, Delano Veira, **Hugo Kooks (1928-2011)**

Een progressieve leider in dienst van de Surinaamse gemeenschap in Amsterdam.

Amsterdam: Vereniging Ons Suriname & The Black Archives. 2018. 159 blz.

- Frank Ong-Alok, **Mijn God mijn God**

Waarom heb ik u verlaten?

Autobiografische levensfacetten.[Boek + cd]

Haarlem: Uitgeverij In de Knipscheer April 2017. 130 blz.

- Radjendre Ramdhani, **Zin in een treintje?**

Dagboek van een Surinaamse treinconducteur.

Den Haag: Migrantenuitgeverij Warray, 1990. 150 blz.

- **Dagboek van een Surinaamse treinconducteur**

Den Haag: Amrit. 1996. 178 blz.

Schetsen over de belevenissen van een Surinaamse treinconducteur in Nederland.

- Shardhanand Harinandan Singh, **Verlaten verleden**
Memoires.

Rotterdam: Mijnbestseller Nederland. April 2021. Herziene tweede druk. 336 blz.

Mémoires van Shardhanand Harinandan Singh (1944), wiens voorouders vanuit Calcutta in India in 1896 als contractarbeiders in Suriname gingen werken. Hij woonde en werkte afwisselend in Suriname & Nederland.

- Karin Sitalsing, **Boeroes**

Een familiegeschiedenis van witte Surinamers.

Amsterdam: Atlas Contact. 2016. 272 blz.

- Henna Spalburg, **Herinneringen aan mijn vaderland**

Paramaribo 1900-1965. Deel I

Utrecht: Spalburg. 2004. 390 blz.

Utrecht: Spalburg. 2009: 3e verbeterde druk. 392 blz.

- Henna Spalburg, **Herinneringen aan mijn vaderland**

Paramaribo 1900-1965. Deel II.

Utrecht: Spalburg. 2004. 377 blz.

- Henna Spalburg, **Herinneringen aan mijn vaderland**

Paramaribo 1900-1965. Deel III.

Utrecht: Spalburg. 2005. 380 blz.

- Henna Spalburg, **Herinneringen aan mijn vaderland**

Paramaribo 1900-1965. Dingen die voorbijgaan : beleef de sfeer van weleer voor de laatste keer. Deel IV.

Utrecht: Spalburg. 2008. 545 blz.

-- Viola Talloway, **De kracht van de stem**

Amsterdam: uitgeven in eigen beheer. 2021. 221 blz.

Autobiografie van een uit Suriname afkomstige vrouw die een succesvolle onderneming begon in Amsterdam.

- Carry-Ann Tjong-Ayong, **Woman on Wheels**

Ervaringen in een rolstoel.

Utrecht: Vice Versa. 2011. 69 blz.

Carry-Ann Tjong- Ayong emigreerde in 1955 op haar veertiende naar Nederland met haar twee broers en twee zussen

- Hugo van der Vlist & Michiel van Kessel, **Tussen twee huizen**

Het leven van de Surinaamse Nederlander Jan Veldema.

Schoorl: Conserve. 2001. 232 blz.

Biografie van de Surinaamse onderwijzer (1926-1993), die zowel in Suriname als in Nederland werkzaam was.

- Martha Wesenhagen, **Martha**

Het niet-alledaagse leven van een jonge Surinaamse vrouw.
Amsterdam: Forum. 1995. 159 blz.

Autobiografie van een jonge Nederlandse vrouw van Surinaamse afkomst.

- Annejet van der Zyl, **Sonny Boy**
Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar. 2004. 224 blz.

*Levensgeschiedenis van een 19-jarige Surinaamse student en een 40-jarige
Hollandse getrouwde vrouw, die in 1928 verliefd op elkaar worden, een zoon krijgen
(Sonny Boy), een pension in Scheveningen beginnen en in de Tweede Wereldoorlog
joodse onderduikers in huis nemen.*

Uruguay

- Luis Suárez & Peter Jenson, **Luis Suárez**
De autobiografie.
Oorspr. titel: Crossing the line: my story. Londen: Headline Publishing Group. 2014.
Vert. Edwin Krijgsman.
Amsterdam: Nieuw Amsterdam Uitgevers. 2014. 287 blz.

Verenigde Staten

- Ineke Bosman, **Chuck was Den Haag**
Den Haag: U2pi BV. 2018. 225 blz.

*Chuck Deely Chuck Deely, geboren als Charles Edward Deely III (Detroit, 1954 –
Den Haag, 2017) was een Amerikaanse zanger die als straatmuzikant actief was in
Den Haag.*

- Lorene Kwapong, **A year in the Netherlands**

A Black Family in Europe.
Port-Charlotte: Book-broker Publishers of Florida. November 2013. 207 p.
- Hella S. Haasse, Jan Willem Schulte Nordholt, Willebrord Nieuwenhuis, **John
Adams in Holland, 1780-2005**
Amsterdam: John Adams Instituut. 2005. 127 blz.

Bijdragen over de eerste Amerikaanse ambassadeur in Nederland (1735-1826).

- McCullough, David, **John Adams**
Founding father van de Verenigde Staten.
Oorspr. titel: John Adams. (2001)
Vert. uit het Engels: Bep Fontijn, Piet Verhagen, Albert Witteveen.
Amsterdam: Ambo. 2009. 680 blz.

- N.R. Sharpe, **Living with the Dutch**
An American family in The Hague.
Amsterdam: KIT Publishers. May 2005. 147 p.

6. OVERIGEN

Neske Beks

- Neske Beks, **Echo**
Essays, speeches & brieven.
Amsterdam: Querido. Januari 2022. 224blz.

Beks, die zichzelf omschrijft als 'een dubbelbloedkind van een koffie-met-veel-melk-gekleurde Vlaams-Amerikaanse moeder en een blauwzwarte Gambiaanse vader met roots in Senegal', groeide op bij witte pleegouders in een dorp bij Antwerpen.

Jan Cremer

- Jan Cremer, **Odyssee – Fernweh**
Amsterdam: De Bezige Bij. 2016. 272 blz.

Zoektocht naar voorouders in Hongarije, Pruisen & Hessen.

Cupido en Sideron

- Esther Schreuder, **Cupido en Sideron**
Twee Moren aan het hof van Oranje.
Amsterdam: Uitgeverij Balans. 2017. 288 blz.

Geschiedenis van Willem Frederik Hendrik Cupido (Guinea) & Guan Anthony Sideron (Curacou), die als zwarte bedienden in de 18e eeuw werkten aan het hof van Willem V en Wilhelmina van Pruisen.

Familie De la Parra

- Laurieke de Koning, **Lotgevallen van de Sefardisch joodse familie De la Parra 1492-1947**
Harderwijk: Mijn eigen boek. Oktober 2011. 214 blz.

Een verhaal over Eduard Peter de la Parra en zijn voorouders, over verdrijving en rijkdom, oorlog en de Japanse interneringskampen Brastagi en Si Rengo Rengo.

Cherry Duyns

- Cherry Duyns, **Achterland**
Verkenningen en herinneringen.
Amsterdam: Rap. 2010. 316 blz.

Herinneringen, persoonlijke gesprekken en andere essays van de Nederlandse film- en theatermaker, publicist, acteur en regisseur.

- Cherry Duyns, **Afscheid**
Amsterdam: Thomas Rap. 2020. 238 blz.

Duyns (Wuppertal, 1944) blikt terug op het leven van zijn moeder en tijdens haar laatste levensfase halen zij herinneringen op aan hun band en hun tragische geschiedenis.

Malika Kaddour

Malika Kaddour & Doris Elzinga, **Gestolen dochters**
Een Nederlandse moeder zoekt in Syrië naar haar ontvoerde kinderen
Arena, Amsterdam: Arena. 2008. 274 blz.

Het waargebeurde verhaal van de Algerijns-Nederlandse Malika Kaddour, waarin zij haar strijd beschrijft om haar door haar ex-man ontvoerde dochters terug te halen uit Syrië.

Viktor Kasiëpo

- Viktor Kasiëpo & Willem Campschreur, **Een Perspectief voor Papoea**
Het verhaal van mijn leven en mijn strijd.
Amsterdam: KIT-Publishers. 2011. 272 blz.

Levensgeschiedenis van Viktor Kasiëpo (1948-2010), een Papoealeider die zich onder meer inzette voor de rechten van inheemse volken bij de Verenigde Naties.

Arjeh Kalmann

- Arjeh Kalmann, **Leef gelukkig!**
Een joods familieportret in egodocumenten.
Amsterdam: Atheneum- Polak & Van Gennep. Augustus 2015. 600 blz.

Eddy Korwa

- Eddy Korwa, **De verstekeling**
Van Sorong naar Rotterdam.
Amersfoort: Boiten Boekprojecten. 2020. 252 blz.

Autobiografie van een Papoea (geboren in 1940) die in 1964 vanuit Nieuw-Guinea naar Nederland vluchtte en zich sindsdien inzet voor een vrij Papoea.

Kwasi & Kwame

- Arthur Japin, **De zwarte met het witte hart**
Amsterdam: De Arbeiderspers. 1997. 389 blz.
Op historische gegevens gebaseerd relaas van de levens van twee Afrikaanse prinsessen die in 1837 naar Nederland werden ontvoerd.

Gisella Minach

- Gisella Minach, **Een handkus van Atatürk**
Opgroeien in Istanbul, 1933-1954.
Berlicum: Tilia Levis, 2011. 197 blz.

Jeugdherinneringen van de vertaalster en docente Frans (1933), die opgroeide als Franssprekende Italiaanse staatsburger in het multiculturele Istanbul en in 1954 als bruid naar Nederland kwam.

Alfred Mozer

- Paul Weller, **Alfred Mozer**
Duitser – Nederlander – Europeaan (1905-1979).
Utrecht: Matrijs. Februari 2019. 464 blz.

Biografie van de invloedrijke PvdA-politicus die zich inzette voor Europese eenwording.

Alexander Münninghoff

- Alexander Münninghoff, **De stamhouder**
Een familiekroniek.
Amsterdam: Prometheus / Bert Bakker. 2014. 330 blz.

Beschrijving van de geschiedenis van een welgestelde Nederlands-Duits-Baltische familie in de twintigste eeuw.

Samuel Pallache

- Gerard Wiegers & Mercedes García-Arenal, **Samuel Pallache**
Koopman, kaper en diplomaat tussen Marrakesh en Amsterdam.
Oorspr. titel: L'uomo dei tre mondi. Storia di Samuel Pallache, ebreo marocchino nell'Europa dell Seicento. (2013)
Vert. Els Naaijken.
Amsterdam: Amsterdam University Press. 2014. 341 blz.

Biografie van Samuel Pallache (ca. 1550-1616), ambassadeur van de sultan van Marokko in Nederland. Pallache werd geboren in een joodse familie van Spaanse origine in de Marokkaanse stad Fez.

Ramses Shaffy

- Joop Admiraal & Ramses Shaffy, **Brieven uit Rome**
aan Shireen Stoker.
Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar. 2004. 159 blz.

- Ramses Shaffy, **Jij bent mij zo lief**
Gent: Witsand. 2009. 40 blz.

Zanger en acteur Ramses Shaffy (1933-2009) vertelt zijn levensverhaal, waarbij enkele van zijn liederen leidraad zijn.

- Sylvester Hoogmoed, **De moeder van Ramses**
Leven als een losbandige tsarendochter.
Amsterdam: Prometheus. 2017. 256 blz.

Over de Pools-Russische moeder van Ramses Shaffy.

- Sylvester Hoogmoed, **Door alles heen**
Ramses Shaffy 1933-2009.

Voorwoord Liesbeth List.
Amsterdam: Prometheus. 2011. 420 blz.

- Bas Steman, **Ramses Shaffy**
Naakt in de orkaan.
Naarden: Strengolt. 2003. 335 blz.

Biografie van de Nederlandse zanger en acteur.

Ramses Shaffy (koosnaam Didi) (1933 – 2009) werd geboren in de Parijse voorstad Neuilly-sur-Seine, als zoon van de Egyptische consul Ramsès Shaffy Bey en de Poolse gravin Alexandra de Wysocka van Russische afkomst ('comtesse Romanov').

Naema Tahir

- Naema Tahir, **Een moslima ontsluit**
Antwerpen / Amsterdam: Houtekiet. 2004. 191 blz.

Tahir beschrijft hoe ze opgroeide tussen drie culturen, de Pakistaanse, de Britse en de Nederlandse.

Zoni Weisz

- Zoni Weisz, **De vergeten Holocaust**
Mijn leven als Sinto, ondernemer en overlevende.
Amsterdam: Uitgeverij Luitingh-Sijthoff. 2016. 283 blz.

Autobiografie van een Sinto-zigeuner die als enige van zijn familie de vervolging tijdens de Tweede Wereldoorlog overleefde en zich ontpopte tot succes-volle ondernemer op het gebied van de bloemsierkunst. Weisz (1937) is de zoon van een Litouws-Duitse vader & Italiaans-Nederlandse moeder.

H. Wielek

- Frederike Zindler, **Kultur ist Politik ist Kultur**
Der Emigrant und „Holländer“ H. Wielek (1912-1988) als Mittler im deutsch-niederländischen Raum,
Wien: Praesens. 2017. 333 p.

Henk van Woerden

- Henk van Woerden, **Tikoës**
Amsterdam: Balans. 2015. 215 blz.

Een man gaat met zijn vriendin op zoek naar de sporen van zijn jeugd in Zuid-Afrika.

- Toef Jaeger, **Koning Eenoog**
Een migrantenverhaal.
Amsterdam: Uitgeverij Atlas Contact. 2015. 317 blz.

*Biografie van de Nederlandse kunstenaar en schrijver Henk van Woerden
(1947-2005).*

7. VERZAMELBUNDELS

(Selectie)

- C.J. Aarts & M.C. van Etten (Red.), **Ga met de wind, zeggen de schaduwen**
Verhalen van vluchtelingen.

's-Gravenhage: Stichting Vluchteling. 1998. 124 blz.

- Herman Aarts (Red.), **Chinezen van Zwolle**

Drie generaties aan het woord.

Zwolle: Historisch centrum Overijssel. 2013. 83 blz.

- Ido Abram, **80plus Joden**

Amsterdam: Amphora Books, 2017. 144 blz.

- Steven Adolf, **Mi casa su casa**

Aanschuiven bij Spaanse migranten.

Fotograaf Anaïs López.

Den Haag: De Nieuwe Haagsche. 2012. 223 blz.

Dit boek beschrijft in woord en beeld de migratiegeschiedenis van de Spanjaarden die vanaf 1961 naar Nederland kwamen en bevat o.a. het persoonlijke relaas van een twaalftal Spaanse migranten.

- Magreet Agterhuis, e.a., **Mirela, de vluchteling uit Baranya**

Barneveld: Stichting Hulp Oost-Europa. 2002. 95 blz.

- Hanina Ajarai & Marjolijn van Heemstra, **Land van werk en honing**

Verhalen van Marokkaanse moeders over hun migratie.

Amsterdam: Bulaaq. 2006. 175 blz.

Autobiografische verhalen van Marokkaanse vrouwen in Nederland, aangevuld met verhalen van hun dochters.

- Rodhan Al Galidi, Rachida Lamrabet, Bart Demyttenaere, Pat Van Beirs, Do Van Ranst & Michael De Cock, **Er zijn geen paarden in Brussel**

vluchtelingenverhalen: Svetlana, Teliwel, Nozizwe, Zaki, Abdulkarim, Mohamed.

Inleiding Els Keytsman.

Berchem: EPO. 2015. 75 blz.

- Stefaan Anrys, Karin Eeckhout, Hilde Pauwels, e.a., **Los niños**

Tien vluchtelingenkinderen uit de Spaanse burgeroorlog vertellen.

Berchem: EPO. 2007. 223 blz.

- Wine Baljet, **Welkom in Nederland**

Migranten vertellen over hun nieuwe leven.

Amsterdam: Eenvoudig Communiceren. 2012. 93 blz.

Acht migranten vertellen in eenvoudig Nederlands, in korte zinnen en gemakkelijke woorden, waarom en hoe ze naar Nederland zijn gekomen.

- Albert Bakker, **Marokkaanse mannen gezien**
Levensverhalen.
Heeswijk: Dabar-Luyten. 1998. 224 blz.

Autobiografisch relaas van zes mannen, die behoren tot de eerste generatie Marokkaanse immigranten in Nederland.

- Irene Bakker, Heleen van den Hove, e.a., **Schrijf dat maar niet op**
III.: Mahsjid Djalinoes Mohadjeri.
Nieuwegein: SWN. Multicultureel Vrouwenproject Nieuwegein. 2005. 127 blz.

Levensverhalen van naar Nederland gevluchte vrouwen uit Iran, Soedan, Marokko en Suriname.

- Michiel Bakker, **Achter de slagboom**
Ontmoetingen met asielzoekers.
Utrecht: De Banier. 2003. 79 blz.

Portretten van asielzoekers door een journalist van het Reformatorisch Dagblad.

- Annelies Barendrecht & Gerjan Crebolder, **Buren van ver**
Vijftien portretten van vluchtelingen.
Barneveld; Koninklijke BDU Uitgevers. 2009. 131 blz.

Vluchtelingen vertellen over de redenen waarom ze hun land van oorsprong ontvluchtten, de wijze waarop ze naar Nederland kwamen en de worsteling om een nieuw bestaan op te bouwen.

- Paul van Beckum, **Adoe Den Haag**
Getuigenissen uit Indisch Den Haag.
Research: Louise Abbas ; foto's: Walter de Maar.
Den Haag: SeaPress. 1998. 200 blz.

- Mirjam Bekker-Stoop, **50 ontmoetingen 10 jaar later**
Bekende Nederlanders in gesprek met hun asielzoeker van toen.
Amsterdam: Nieuw Amsterdam Uitgevers. 2013. 142 blz.

Verslag van de ontmoetingen van vijftig bekende Nederlanders en fotografen met vijftig asielzoekers, tien jaar nadat ze voor het eerst met elkaar kennismaakten.

- Abdelkader Benali, **Belofte aan de wereld**
Bloemlezing over het kind.
Breda: De Geus. 2001. 255 blz.

Bijdragen van o.a. Kader Abdolah, Borislav Cicovacki, Fouad Laroui, Rashid Novaire & Astrid Roemer.

- Mona van den Berg, **Wachten**
Amsterdam: Uitgeverij Jurgen Maas. 2021. 128 blz.

Fotoboek met zwart-witportretten van ruim dertig asielzoekers die al lang op de behandeling van hun aanvraag wachten en bij het portret hun verhaal vertellen.

- Anet Bleich & Geke van der Wal, **Grensgangers**

Leven tussen twee culturen.

Baarn / Den Haag: Ambo / Novib. 1990. 136 blz.

[O.a. Gülnaz Aslan]

- Robert J. Blom, **Gevlucht!**

Voorwoord Ahmed Aboutaleb.

Zoetermeer: Betelgeuze. 2009. 196 blz.

Levensverhalen van vier vluchtelingen uit Iraaks Koerdistan, Roemenië, Iran en Afghanistan die uitweken naar Nederland.

- Harry van Bommel, **Surinamers in de polder**

Vijftien Surinamers over hun komst naar Nederland.

Amsterdam: Van Genneep. 2015. 167 blz.

- Piet Boyens, **Ballingschap en nieuwe vrijheid**

Vlaamse kunstenaars in Nederland 1914-1922.

Sint-Martens-Latem: Latemse Kunstkring. 2002. 99 blz.

- Ronald Bos & Adriaan Krabbedam (Red.), **Een dansje in de regen**

14 verhalen over Nederland.

Groningen: Passage. 2009. 157 blz.

Verhalen over Nederland en de Nederlanders vanuit het perspectief van jonge immigranten uit onder andere China, Turkije, Afrika, het voormalig Joegoslavië, Iran, Irak en Albanië.

- Annemarie van den Brink & Suzanne Wouda, **Oorlog in inkt**

Dagboekverhalen.

Amsterdam: Uitgeverij Ploegsma. 2020. 207 blz.

Lees hoe George drie concentratiekampen overleefde. Kinderen van 10 tot 18 vertellen over hun oorlogservaringen in veertien op dagboeken gebaseerde verhalen.

- Griet Brosens, **Congo aan den Yser**

De 32 Congolese soldaten van het Belgisch leger in de Eerste Wereldoorlog.

Antwerpen: Manteau/WPG. 2013. 304 blz.

- Annemarie Busser, **Gevangen tussen grenzen**

Verhalen van vluchtelingen.

Amsterdam: Atlas. 2005. 253 blz.

Persoonlijke verhalen van in Nederland verblijvende vluchtelingen en asielzoekers.

- Annemarie Cottaar, **Zusters uit Suriname**

Naoorlogse belevenissen in de Nederlandse verpleging.

Amsterdam: Meulenhoff. 2003. 144 blz.

Ervaringen van Surinaamse vrouwen die in de jaren vijftig en zestig als verpleegster in Nederland gingen werken.

- Annemarie Cottaar (Red.), **Indisch leven in Nederland**
Amsterdam: Meulenhoff. 2006. 255 blz.

Impressies in woord en beeld van het leven in Nederland van Indische Nederlanders in de eerste jaren na hun repatriëring.

- Annemarie Cottaar & Nadia Bouras, **Marokkanen in Nederland**
De pioniers vertellen.
Amsterdam: Meulenhoff. 2009. 287 blz.

Geschiedenis van de komst, vestiging en inburgering van de eerste generatie Marokkanen in Nederland, eind jaren zestig, begin jaren zeventig.

- Kaatje Dalderop, **Verhalenvertellers**
Amsterdam: Boom. 2019. 79 blz.

Jonge asielzoekers (tussen de 13 en 24) vertellen over hun thuisland, de tocht naar Nederland, problemen met de taal en hun plannen. Verhalen in eenvoudige woorden en korte zinnen. Vanaf ca. 12 jaar.

- Angela Dekker, **Diplomaat van de tsaar**
De ballingen van de Russische revolutie.
Amsterdam: Atlas Contact. 2014. 191 blz.

Over Russische families die na de revolutie in 1917 strandden in Den Haag.

- Ramon Dekkers & Riëtte Mellink (Red.), **Mijn wereld**
Levensverhalen van jonge vluchtelingen en Nederlandse kinderen in foto's, schilderijen en teksten.
Amsterdam: De Verbeelding. 2004. 96 blz.

Vijf vluchtelingenkinderen en vijf Amsterdamse kinderen beschrijven hun leven in woord en beeld.

- Yves Delepeleire, **Mijn vlucht**
Een geschiedenis van de asielmigratie naar België in tien vluchtverhalen.
Averbode: Uitgeverij Altioara. 2012. 199 blz.

- Bart Demyttenaere, Nick Hannes, Dieter Telemans, **Verkeerde tijd, verkeerde plaats**
Ontmoetingen met vluchtelingen.
Roeselare: Roularta. 2005. 167 blz.

- Monika Diederichs, **Kinderen van Duitse militairen in Nederland 1941-1946**
Een verborgen leven.
Soesterberg: Aspekt. 2012. 206 blz.

Boek over kinderen van Duitse militairen tijdens de tweede wereldoorlog, die op de hoogte zijn van hun afkomst. Wat dit voor hun jeugd betekent, hun relatie met hun moeder en de vergeefse zoektochten naar een onbekende Duitse vader.

- Cecilia Dino, Claudio Pérez, Giovanni Gellona, Ina Brouwer, Kadir van Lohuizen, **40 jaar, 40 verhalen**
Chileense vluchtelingen en solidariteit.
Amsterdam: OLAA. 2013. 191 blz.

Persoonlijke verhalen van mensen die na de staatsgreep van 1973 vanuit Chili in Nederland belandden en van Nederlanders die betrokken waren bij hulpverlening en politieke acties.

- Lisa Djasmadi, Rosemarijn Hoefte, Hariëtte Mingoen, **Migratie en cultureel erfgoed**
Verhalen van Javanen in Suriname, Indonesië en Nederland = Migrasi dan warisan budaya : cerita-cerita orang Jawa di Suriname, Indonesia dan di negeri Belanda = Migration and cultural heritage : stories of Javanese in Suriname, Indonesia and the Netherlands.
Leiden: KITLV Uitgeverij. 2010. XVII, 158 p.

- Maria Douwes, **Hongaren in Nederland, Nederlanders in Hongarije**
Vijftig jaar na 1956.
Zaltbommel: Aprilis. 2006. 159 blz.

Geschiedenis van Hongarije, de betrekkingen met Nederland en van de Hongaarse opstand in 1956, gevolgd door interviews met Nederlanders van Hongaarse afkomst en in Hongarije wonende Nederlanders.

- Anki Dunnewind-Hengelaar, **On bereikbaar**
De reis naar vrijheid en veiligheid.
Utrecht: Uitgeverij Stili Novi. 2019. 178 blz.

Persoonlijke verhalen van vier vrouwen uit Irak, Afghanistan, Somalië en Angola die hun land van herkomst ontvluchtten en in Nederland asiel kregen.

- Ali Eddaoudi, **Hollandse nieuwe**
Drie generaties Marokkanen aan het woord.
Rotterdam: Ad.Donker. 2000.192 blz.

Interviews met 10 Marokkaanse mannen en vrouwen in Nederland.

- Nico Fennes, **Indische families in Voorschoten**
'...een voor een braken de serpentes...'
Leiden: Life in Letters. 2021. 333 blz.

Interviews met 18 families van wie de vorige generaties zijn opgegroeid in Nederlands Oost-Indië en die na de oorlog naar Nederland zijn gekomen.

- Fréderike Geerdink & Francois Hermans (Red.), **Nachtvlinders & astronauten**

Jeugdherinneringen uit Afrika.
Wageningen: Stichting Kapini. 2001. 125 blz.

Zeventien in Nederland woonachtige Afrikanen en een Nederlandse kijken terug op hun jeugd jaren in Afrika.

- Anoeshka Gehring & Lenie Scholten, **Mens (on)waardig**
Over de betekenis van Bed, Bad, Brood en Begeleiding voor vluchtelingen.
Eindhoven: Stichting Vluchtelingen in de Knel. November 2021. 36 blz.

- Halleh Ghorashi & Christien Brinkgreve (Red.), **Licht en schaduw**
Vijftien vrouwen over leven en overleven.
Amsterdam: VU Uitgeverij. 2010. 352 blz.

Levensverhalen van Nederlandse vrouwen van wie het merendeel van elders komt: Iran, Irak, Turkije, Marokko, Suriname.

- Nordin Ghouddani & Thomas Rijsman, **Marokkaanse trots**
Smaakmakers in de Eredivisie.
Amsterdam: Uitgeverij Atlas Contact. 2020. 270 blz.

Inzicht in de levens van een aantal Marokkaanse profvoetballers, spelend in de Nederlandse Eredivisie.

- Maria Glissenaar- Bierlaagh & Frans Glissenaar (Red.), **Gevlucht, bepakt en bezakt**
Zeist: Stichting Vluchtelingenwerk Zeist. 2001. 140 blz.

Interviews met vluchtelingen in Zeist. Uitgave ter gelegenheid van het twintigjarig bestaan van de stichting.

- Ignace Glorieux Suzana Koelet Ilse Laurijssen, **Gekleurd door het leven**
Getuigenissen van jonge Turkse en Marokkaanse vrouwen over hun schooljaren en eerste ervaringen op de arbeidsmarkt.
Antwerpen: Garant. 2011. 122 blz.

- Gart Goorden & Vida Razavi, **The history of her story**
Hoe vrouwen een nieuwe thuis bouwen.
Brussel: Vrouwenraad. 2019. 103 blz.

Vrouwelijke vluchtelingen uit vijftien verschillende landen (Afghanistan, Burundi, Chili, Congo, Djibouti, Eritrea, Irak, Iran, Rusland, Rwanda, Soedan, Syrië, Tsjetsjenië, Venezuela, Zimbabwe) vertellen hoe zij met vallen en opstaan in België een nieuwe thuis bouwen.

- Sebieren Hassenmahomed, **Levens van vreugde en verdriet**
Verhalen van Hindostaanse vrouwen.
Ede: Amrit Consultancy. 2016. 172 blz.

- Marjan van der Heide, **Altijd de gordijnen dicht**
Verhalen van vluchtelingen.
Leeuwarden: Marjan van der Heide. 2016. 132 blz.

Verhalen van vluchtelingen over hun gevaarlijke reis naar Nederland, over onderdrukking in eigen land, over verwoeste dromen en ambities en over het pijnlijk lange wachten op gezinshereniging.

- Dalilla Hermans, **AfroLit**
Moderne literatuur uit de Afrikaanse diaspora.
Amsterdam: Uitgeverij Pluim. 2020. 184 blz.

- Sarah Heynssens, **De kinderen van Save**
Een geschiedenis tussen Afrika en België.
Kalmthout: Polis. 2017. 378 blz.

Geschiedenis van kinderen van Belgische koloniale en Afrikaanse vrouwen, die na de dekolonisatie begin jaren zestig naar België werden overgebracht om daar op te groeien in pleeggezinnen.

- Marlie Hollands, e.a., **De wereld is van iedereen**
Vluchtelingen in Nederland aan het woord.
Utrecht: Van Arkel. 1994. 159 blz.

Interviews met acht in Nederland verblijvende vluchtelingen.

- Veronique Huijbregts, **Ongekend bijzonder**
Oudere vluchtelingen in beeld.
Amsterdam: BMP. 2005. 73 blz.

Portretten in woord en beeld van oudere vluchtelingen die reeds enkele tientallen jaren in Nederland verblijven.

- Prof. Dr. Adam Ilke & Corinne Torrekens, **Marokkaanse en Turkse Belgen**
Een (zelf)portret van onze medeburgers
Brussel: Koning Boudewijnstichting. 2015. 215 blz.

- Joris Iven, **Van hier en van ver**
Fotograaf: Willy Vanheers.
Leuven: Uitgeverij P. 2018. 37, 16 blz.

- Christel Jansen, **Aardappels met stokjes**
Vluchtelingkinderen vertellen.
Bloemendaal: Gottmer. 1992. 95 blz.

Twaalf kinderen uit allerlei landen vertellen waarom zij naar Nederland zijn gevlucht.

- Marianne Janssen, **De soep ruikt naar hond**
Meppel: Just Publishers, 2017. 256 blz.

Herinneringen van Indische Nederlanders, hun kinderen en kleinkinderen na de oversteek naar Holland.

- Nancy Jouwe (Red.), **Paradijsvogels in de polder**

Papoea's in Nederland.

Fotogr. Bodil Anaïs.

Amsterdam: KIT Publishers. 2012. 95 blz.

- Jawaahir Daahir Juusuf, Maryan Canshur Cumar, Murriyo Cabdi Shire, **Mijn vlucht**
Den Haag: HOF, Haagse Ondersteunings Functie. 1998. 110 blz.

Uit interviews met naar Nederland gevluchte Somalische vrouwen opgetekende verhalen over hun door de burgeroorlog in Somalië aangetaste leven.

- Anton van Kalmthout, **Ook de illegaal heeft een verhaal**
61 gesprekken met illegale vreemdelingen in vreemdelingenbewaring.
Nijmegen: Wolf Legal Publishers. 2006. XXII, 323 blz.

- Mariwan Kanie, **Tussen heimwee en toekomst**
Portretten van acht jonge vluchtelingen in Nederland.
Met voorwoord van Jan Pronk.
Afferden: De Vijver. 1998. 136 blz.

- Ruth de Kanter, **Zwemmen tegen de stroom in**
Aan wie moet ik mijn verhaal vertellen?
Met Afghaanse vrouwen in Nederland in gesprek over hun familie en onderwijs in Afghanistan en leven in Nederland.
Soesterberg: Uitgeverij Aspekt. 2020. 184 blz.

- Banoo Kiani Haftlang (Red.), **'Ik weet het nog precies'**
Levensverhalen van acht vrouwen uit Iran.
Amstelveen: Totemboek [prod.] / Stichting Cardanus en Primo. 2009. 41, 27 blz.
Tekst ook in het Farsi.

- Michiel van Kempen & Wim Rutgers (Red.), **Noordoostpassanten**
400 jaar Nederlandse verhaalkunst over Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba.
Amsterdam: Contact. 2005. 711 blz.

- Nico Keuning, **Het land van verlangen**
Levensverhalen van allochtone HBO-studenten.
Soesterberg: Aspekt. 2011. 214 blz.

Verhalen van studenten met een buitenlandse achtergrond aan de Hogeschool van Amsterdam, over het leven in twee culturen.

- Ineke van Kessel & Nina Tellegen (Red.), **Afrikanen in Nederland**
Amsterdam / Leiden: Koninklijk Instituut voor de Tropen / Afrika Studiecentrum. 2000.
223 blz.

- Noortje Kessels (Red.), **Iemand zette gewoon het licht aan**
De beste teksten uit Wintertuins Schrijfwerkplaats. De Bibliotheek Utrecht,
2020-2021. 52 blz.

- Noortje Kessels (Red.), **Zee hoor je mij?**
De beste teksten uit Wintertuins Schrijfwerkplaats. De Bibliotheek Utrecht,
2021-2022. 52 blz.

- Katrien de Klein (Red.), **Zesentwintigduizend gezichten**
Dertig fotografen, eenentwintig schrijvers.
Amsterdam: Stichting 26.000 Gezichten. 2006. 74 blz.

- Y. Kopyn & H. Mingoen, **Stille passanten**
levensverhalen van Javaanse Surinaamse ouderen in Nederland.
Amsterdam: KIT Publishers. 2008. 112 blz.

- Astrid Kroon, **Perspectief**
20 jaar opvang en begeleiding van ongedocumenteerde asielzoekers door SNDVU.
Voorwoord: Maarten van Ooijen, wethouder asiel en integratie gemeente Utrecht.
Utrecht: SNDVU. November 2021. 98 blz.

- Ernest van der Kwast, **Jouw toekomst is mijn toekomst**
Amsterdam: De Bezige Bij. 2017. 77 blz.
Uitgave in samenwerking met Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF.
Eerder verschenen in april 2017 als Paasgeschenk van de Vrije Universiteit
Amsterdam.

Heba (1996), Mohamad (1991), Omar (1992) en Pouya zijn gevlucht uit diverse landen in het Midden-Oosten. Ze vertellen waarom ze moesten vluchten en hoe het hun in Nederland is vergaan.

- Emilia Labajos-Perez & Fernando Vitoria-Garcia, **Los niños**
De kinderen van de Spaanse burgeroorlog in België 1936-1939.
Gent: AMSAB.1994. 155 blz.

Tijdens de Spaanse Burgeroorlog (1936-1939) werden 32.000 kinderen naar het buitenland geëvacueerd. Daarvan werden er 5.000 naar België gestuurd. Kleuters en lagerschoolkinderen, niños de la guerra. Een aantal ervan kwam in Gent terecht en vertellen hun verhaal.

- Sladjana Labovic, **En we gaan nog niet naar huis**
Gastarbeiderskinderen over hun jeugd.
Amsterdam: Nieuw Amsterdam. 2010. 176 blz.

- John Leerdam (Red.), **De Antillen en ik**
Amsterdam: De Volkskrant / Meulenhoff. 2008. 223 blz.

- John Leerdam & Noraly Beyer (Red.), **Suriname en ik**
Persoonlijke verhalen van bekende Surinamers over hun vaderland.
Amsterdam: Meulenhoff. 2010. 286 blz.

- A. Leerkes, **'Ik probeer alleen maar mijn leven te leven'**
Uitgeprocedeerde asielzoekers en criminaliteit.
Apeldoorn: Politie & Wetenschap. 2006. 108 blz.

Levensverhalen van zesentwintig mannelijke illegalen met een asielachtergrond die in Nederland veroordeeld zijn voor misdrijven.

- Han Le Nobel, **Betraande bevrijding**
Voor asielzoekers in Nederland.
Heerhugowaard: GigaBoek. 2012. 261 blz.

Portretten van dertig vrouwen die om uiteenlopende redenen asiel zochten in Nederland.

- Sabrina Marchetti, **Black girls**
Migrant domestic workers and colonial legacies.
Leiden: Brill. 2014. XIII, 200 p.

This book explores the stories of Afro-Surinamese and the Eritrean women who in the 1960s and 70s migrated to the former colonising country, the Netherlands and Italy respectively, and there became domestic and care workers.

- Ria Massy, **De film van Abel**
Antwerpen: Uitgeverij Vrijdag. 2018. 87 blz.

Drie verhalen in eenvoudige taal over hoe nieuwkomers uit Eritrea, Marokko & Albanië het gastland België ervaren.

- Mick Matthys, **Rennen in de buitenbocht**
Sociale stijgers uit het (gast)arbeidersmilieu aan het woord over studie, loopbaan en identiteit.
Antwerpen/ Apeldoorn: Garant. Oktober 2021. 428 blz.

- Nies Medema (Red.), **Thuis**
Verhalen over heimwee en reislust.
Amsterdam / Antwerpen: Uitgeverij Atlas. 2008. 176 blz.

Met bijdragen van o.a. Lena Sangin, Nasser Fakhteh, Raouf Mouss'ad, Saleh Hassan Faris, Antonije Zalica & Sharog Heshmat Manesh.

- F.D. von Meijenfeldt & S. Moerbeek, **Teruggaan én blijven**
Denkbeelden van oudere migranten in kaart gebracht.
Amsterdam: Stichting Bevordering Maatschappelijke Participatie. 2000. 72, 20 blz.

- F.D. von Meijenfeldt & S. Moerbeek, **Teruggaan én blijven**
Over de toekomst van oudere migranten.
Amsterdam: Stichting Bevordering Maatschappelijke Participatie. 2001. 61, 11 blz.

- Mies Mikx, e.a., **Diversiteit in talent**
Twintig portretten van studenten van de Universiteit Utrecht.
Utrecht: Universiteit Utrecht. 2013. 48 blz.

- Saskia Moerbeek, **'Avonden zonder hondengeblaf, ochtenden zonder hanengekraai'**

Oudere vluchtelingen aan het woord over hun leven in Nederland.
Amsterdam: Stichting Bevordering Maatschappelijke Participatie. 2002. 58 blz.

- Saskia Moerbeek, **Levensverhalen voor het voetlicht**
Verslag van de eerste fase van het project Levensloop Oudere Vluchtelingen.
Amsterdam: Stichting Bevordering Maatschappelijke Participatie. 2003. 70 blz.

- Griselda Molemans, **Dochters van de archipel**
Van moederland Indië naar vaderland Nederland.
Amsterdam: Balans. 2004. 221 blz.

Herinneringen van de eerste generatie vrouwen die uit voormalig Nederlands-Indië migreerden naar Nederland.

- Erwin Mortier & Lieve Blancquaert, **Niemand weet dat ik een mens ben**
Minderjarige vluchtelingen en hun verhaal.
Amsterdam: De Bezige Bij. 2010. 285 blz.

Portretten van acht jonge asielzoekers uit o.a. Angola, Burundi, Koerdistan en Brazilië.

- Hettie van Nes, **Gewoon doen!**
Aan de Sag, twee jaar na het generaal pardon.
Arnhem: Stichting VluchtelingenWerk Midden Gelderland. 2009. 32 blz.

- Babette Niemel, **Een hartstikke vrij mens**
Interviews met negen vluchtelingen in Nederland.
Utrecht: VON. 1997. 95 blz.

Interviews met onder andere: Fatma Özgümüs (Turkije), Safia Ahmed (Somalië) & Mirta Campos (Argentinië).

- Jermain Noslin, Guus Pengel, Curtis Martels, Alan Tijsseling, Guilly Koster,
Surinaamse leeuwen
De Surinaamse nalatenschap op de Nederlandse voetbalvelden.
Schiedam: 01 Group. 2018. 244 blz.

Informatie in woord en beeld over Surinaams-Nederlandse profvoetballers.

- Lara Nuberg & Lala Bohang, **In haar voetsporen**
Een reis langs de erfenis van Nederlands-Indië.
Amsterdam: Rose stories. 2020. 168 blz.

Een beeldend kunstenaar en een schrijfster-historica vertellen over de raakvlakken in de geschiedenissen van hun Indonesische en Nederlands-Indische families.

- John van Oppen, **Bestemming Nijmegen**
Levensverhalen van vluchtelingen.
Nijmegen: Gemeente Nijmegen. 2009. 55 blz.

- Ronit Palache, **Ontroerende onzin**

De joodse identiteit in het Nederland van nu.
Amsterdam: Prometheus. November 2016. 312 blz.

- Stephanie Pander (Red.), **50 ontmoetingen**
Een boek over ontmoetingen met asielzoekers.
Amsterdam: De Verbeelding. 2002. 142 blz.

Verslag van de ontmoetingen van vijftig bekende Nederlanders en fotografen met vijftig asielzoekers.

- Tan Pei, **Verre maan**
Amsterdam: Contact. 1992. 131 blz.

Verhalen over het leven van Chinezen in Nederland en over bezoeken aan familie in China.

- Saron Petronilia, **Omzien naar de toekomst**
Portretten van Molukkers in Nederland.
Utrecht: Forum, Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling. 2001. 79 blz.

- Wim Peumans, **Habibi**
Het lief en leed van lgbt-moslims.
Nawoord Sidi Larbi Cherkaoui.
Illustrator Sami Ammar.
Antwerpen: Uitgeverij Vrijdag. 2021. 158 blz.

Tien migranten/lgbt-moslims (voornamelijk in België) vertellen over hun leven als lgbt-er en de spanning die ze voelen met hun geloof, hun familie en de migranten-gemeenschap en over de steun die ze ervaren van hun omgeving en hun geloof.

- Tiffany Pham, **Aangemeerd in Utrecht**
Bijdragen van Vietnamese vluchtelingen.
Amsterdam: Stichting Bevordering Maatschappelijke Participatie (BMP). Mei 2015.
80 blz.

- Marcel Prins & Peter Henk Steenhuis, **Andere achterhuizen**
Verhalen van Joodse onderduikers.
Amsterdam: Athenaeum-Polak & Van Gennep. 2010. 280 blz.

Boek met vijftien verhalen van mensen die de onderduik overleefden, mannen en vrouwen die horen tot de laatste getuigen. Op de bijbehorende website - www.andereachterhuizen.nl - is een groot aantal herinneringen uitgewerkt tot korte animaties.

- Eveline van de Putte, **Van ver**
Levensverhalen van oudere vluchtelingen en migranten in Nederland.
Den Haag: Appelmoes. 2009. 144 blz.

- Anil Ramdas, **Het geheugen van de stad**

Verhalen.

Amsterdam: Balans. 2000. 191 blz.

Tien migrantenfamilies in Rotterdam vertellen hun geschiedenis.

- Marina de Roos (Red.), **Nederland binnenstebuiten**

Alkmaar: ProBiblio. 1997. 104 blz.

Gezamenlijke uitgave van de Vereniging NBLC, ProBiblio, een aantal Provinciale Bibliotheekcentrales en openbare bibliotheken. Met bijdragen van Leo Vroman, Lulu Wang, Marion Bloem & J. Rentes de Carvalho.

- Ebissé Rouw & Vamba Sherif, **Zwart**

Afro-Europese literatuur uit de Lage Landen.

Amsterdam: Uitgeverij Atlas Contact. 2018. 208 blz.

Verhalen, essays en herinneringen van auteurs die 'wortels' in Afrika hebben, maar nu in Nederland en België wonen.

- Diederik Samwel, **Sranan Gowtu**

Iconen uit de Surinaamse muziek.

Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar. 2015. 209 blz.

Portretten van Surinaamse muzikanten die in de afgelopen eeuw zowel in Suriname als in Nederland actief waren.

- Bas Senstius & Jurrien Dekker, **Dit is mijn huis**

Verhalen over tien jaar opvang van asielzoekers.

Amsterdam: Uitgeverij Jan Mets. 1997. 159 blz.

- Sylvia Singh, **Vrouwen in diaspora**

Paramaribo: Uitgave in eigen beheer. 1997. 34 blz.

Verhalen over het leven van Hindoestaanse vrouwen in Nederland, Suriname en het Caribisch gebied.

- F. Starik (Red.), **De eenzame uitvaart**

Hoe dichters eenzame doden op hun laatste tocht vergezellen.

Amsterdam: Nieuw Amsterdam. 2005. 224 blz.

Bespiegelende verslagen van uitvaarten van in Amsterdam overleden personen zonder kind of kraai door o.a. Eva Gerlach, Judith Herzberg, Neeltje Maria Min & Menno Wigman; met cd.

- Rosita Steenbeek, **Wie is mijn naaste?**

Mijn verhaal over de vluchtelingenopvang.

Amsterdam: Prometheus. 2018. 294 blz.

Persoonlijke verhalen van vluchtelingen en de mensen die hen helpen in Europa en Libanon.

- Willemijn Steutel, **Enkele reis Europa**

Amsterdam: Eenvoudig Communiceren. 2009. 75 blz.

Interviews in korte, toegankelijke zinnen met mensen die vanuit Irak, Senegal, Kosovo, de Filippijnen, Togo en Ecuador om uiteenlopende redenen naar België zijn verhuisd.

- François Stienen, **Het beste van twee werelden**

Ontmoetingen met nieuwe Nederlanders.

Amsterdam: Nieuw Amsterdam. 2007. 208 blz.

Gesprekken met acht nieuwkomers over de wijze waarop ze hun weg zoeken en vinden in de Nederlandse maatschappij.

- Karin Strobbe, **De gazellen**

Marokkaanse vrouwen vertellen.

Antwerpen: The House of Books, 2005. 202 blz.

Persoonlijke ervaringen van vrouwen van Marokkaanse komaf in België.

- Humberto Tan, **Het Surinaamse legioen**

Surinaamse voetballers in de eredivisie 1954-2000.

Schoorl: Conserve. 2000. 240 blz.

- Birsen Taspinar, **Moeders van de stilte**

Drie vrouwen in een ander land.

Antwerpen: De Bezige Bij Antwerpen. 2013. 255 blz.

Drie verhalen over het leven van vrouwen met een Turkse achtergrond in België.

- Carry-Ann Tjong-Ayong, **Aitkanti**

Gesprekken met acht Surinaamse stonfutu van rond de honderd jaar.

Utrecht: Stichting Vice Versa. 2009. 48 blz.

- Éva Tuboly & Gerrit Valk, **‘Een fier en frank volk!’**

65 jaar Hongaarse vluchtelingen in Nederland.

Amsterdam: Boom. Oktober 2021. 151 blz.

Bundel met 14 interviews en korte historische schetsen.

- Ayse Ustun, **Hollanda**

Persoonlijke verhalen van de eerste generatie Turken.

Fotografie: Ugur Ozdemir.

Voorburg: Uitgeverij U2pi. November 2013. 203 blz.

- Elisa Veini (Red.), **Toekomst**

Interviews met vluchtelingen.

Met Martin Simek interviewt Martin Simek.

Utrecht: Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF. 2014. 69 blz.

- Petra Veltman, **Terug naar het thuisfront?**

Vluchtelingen aan het woord over mogelijke terugkeer naar voormalig Joegoslavië.
Utrecht: Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF. 1997. 74 blz.

- Hanneke Verbeek & Wim Willems, **Hier woonden wij**

Hoe een stad zijn joodse verleden herontdekt.

Amsterdam: Prometheus. 2015. 384 blz.

Speurtocht naar het joodse leven in Scheveningen voor, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog.

- Coen Verbraak, **Oorlogskinderen**

Het verhaal van een generatie.

Amsterdam: Uitgeverij Thomas Rap. 2020. 204 blz.

- Coen Verbraak, **De Molukkers**

Een vergeten geschiedenis.

Utrecht: Alfabet Uitgevers. 2021. 220 blz.

- Ingrid Viskil, **In een stad waar niemand je kent, kun je doen wat je wilt**

Noord-Afrikaanse jongeren in een Amsterdamse coffeeshop.

Amsterdam: Het Spinhuis. 1999. 93 blz.

- Zeger Visser, **Gast-vrij**

Zeven vluchtverhalen van mensen uit Afghanistan, Irak, Iran en Syrië.

Tiel: Zeger Visser. 2019. 149 blz.

- Roanne van Voorst, **Jullie zijn anders als ons**

Jong en allochtoon in Nederland.

Amsterdam: De Bezige Bij. 2010. 302 blz.

Beschrijving van het integratieproces van negen groepen allochtone jongeren van verschillende herkomst in Nederland, aan de hand van verhalen van jongeren.

- Rudi Vranckx, **Verloren**

Illustrator: Caryl Strzelecki.

Tielt: Lannoo. 2016. 109 blz.

Graphic novel met waargebeurde vluchtelingenverhalen sterven. Strzelecki verwerkt de ontmoetingen en ervaringen van Vranckx met tekeningen tot een reeks aangrijpende stripnovelles die worden afgewisseld met persoonlijke, geïllustreerde dagboekfragmenten.

- Catherine Vuylsteke, **Vroeger is een ander land**

Acht aangespoelde jonge levens.

Antwerpen: De Bezige Bij Antwerpen. 2011. 271 blz.

Portretten van acht jonge asielzoekers, afkomstig uit Oost-Europa, Afrika en het Midden-Oosten die als kind naar België gevlucht of gestuurd zijn.

- Robert Vuijsje, **Kaaskoppen**
Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar. 2016. 263 blz.

Interviews met zestig 'gekleurde Nederlanders'.

- Robert Vuijsje, **Maar waar kom je écht vandaan?**
100 verhalen over de Nederlandse identiteit.
Amsterdam: Lebowski Publishers. 2020. 414 blz.

- Geke van der Wal (Red.), **Mijn moeder was analfabeet en andere levensverhalen van geslaagde vrouwen**
Amsterdam / 's-Gravenhage: Uitgeverij Jan Mets / Novib. 1999. 159 blz.
[O.a. Denise Jannah]

- Geesje Werkman, **Als ik de brug van Kampen zie, dan denk ik: ik ben thuis**
Verhalen van vluchtelingen die hier in eerste instantie niet mochten blijven maar die door tussenkomst van kerken of kerkelijke organisaties een bestaan hebben kunnen opbouwen in Nederland.
Utrecht: Kerk in Actie. September 2011. 22 blz.

- Wim Willems (Red.), **Het water van Nederland gedronken**
Stemmen van migranten.
Amsterdam: Meulenhoff / RVU. 1998. 143 blz.

Korte verhalen en gedichten van migranten en vluchtelingen in Nederland, zowel in heden als verleden.

- Wim Willems, **De kunst van het overleven**
Levensverhalen uit de twintigste eeuw.
Den Haag: Sdu Uitgevers. 2004. XII, 361 blz.

Portretten van immigranten in Nederland.

- Jehanne van Woerkom, **Waarheen?**
Vluchtelingen in beelden en verhalen.
Bussum: Woerkom. 2002. 64 blz.

Impressies in woord en beeld van met name kinderen in het asielzoekerscentrum Crailo.

- Sahin Yildirim, Ineke van der Valk, Hanina Ajarai, **Een halve eeuw in Nederland 1969-2019**
De Marokkaanse arbeidsmigratie in 50 verhalen van Marokkaanse gastarbeiders en Nederlanders.
Den Haag: Atlas Cultureel Centrum. 2016. 285 blz.

- Malala Yousafzai & Liz Welch, **Wij zijn gevlucht**
Mijn reis en verhalen van andere jonge vrouwen die hun land zijn ontvlucht.
Oorspr. titel: We are displaced : my journey and stories from refugee girls around the world.

Vert. Marije Kok.

Utrecht: KokBoekencentrum Uitgevers. 2019. 207 blz.

Verhalen van de Pakistaanse Malala Yousafzai, die de Nobelprijs voor de Vrede kreeg, en elf andere jonge vrouwen die hun land moesten verlaten.

- Negin Zendegani & Nies Medema, **Waarom ik van je houd**
Oosterbeek: Uitgeverij Kontrast. 2017. 56 blz.

- **Aan de Surinaamse grachten**
Zwolle: W Books. 2019. 109 blz.

- **De goede immigrant**
23 visies op Nederland.
Samengesteld door Dipsaus podcast.
Amsterdam: Uitgeverij Pluim. 2020. 199 blz.

Mensen van kleur beschrijven hoe ze zich al dan niet thuisvoelen in hun 'eigen cultuur' en in de 'Nederlandse cultuur'.

- **De kleur geel**
El Hizjra Literatuurprijs 2013-2015.
Amsterdam: El Hizjra. 2016. 100 blz.

- **De laatste slangendans**
El Hizjra literatuurprijs 2008.
Amsterdam: El Hizjra. 2008. 109 blz.

- **De zanger Bindier**
Amsterdam: El Hizjra. 2003. 56 blz.

Verhalen en gedichten die werden bekroond met de El Hizjra-Literatuurprijs 2003.

- **Dichterbij**
Nieuwe Nederlandse schrijvers van Marokkaanse en Arabische afkomst.
Amsterdam: El Hizjra. 2001. 119 blz.

- **Dubbelleven**
Amsterdam: El Hizjra. 2004. 88 blz.

Bundel verhalen, gedichten en één column die bekroond werden met de El Hizjra-Literatuurprijs 2004.

- **Een zee van verlangen**
Gedichten en verhalen van auteurs in twee culturen.
Breda: De Geus i.s.m. El Hizjra. 1997. 93 blz.

- **En de woorden stroomden**
Gedichten en verhalen van auteurs in twee culturen.
Amsterdam: El Hizjra. 1996. 53 blz.

Verhalen en gedichten van Marokkaanse immigranten in Nederland.

- Geschreven portretten

Levensverhalen van migranten in Den Haag.
Den Haag: Bibliotheek Den Haag. 2011. 75 blz.

- Gezicht gezocht

El Hizjra literatuurprijs 2012.
Amsterdam: El Hizjra. 2012. 109 blz.

- Het alfabet van de rivier

El Hizjra literatuurprijs 2007.
Amsterdam: El Hizjra. 2007. 47 blz.

Verhalen en gedichten die werden bekroond met de El Hizjra-Literatuurprijs 2007 voor Nederlands talent van Marokkaanse en Arabische afkomst.

- Het land in mij

Voorwoord van Naima El Bezaz.
Amsterdam: Uitgeverij Arena. 2001. 96 blz.

Bundel met vijf verhalen van Hafid Bouaza, Hatice Tokgöz, Abdelkader Benali, Emine Gönen & Naima El Bezaz.

- Het leed van Hedda

El Hizjra literatuurprijs 2010.
Amsterdam: El Hizjra. 2010. 132 blz.

Bundel verhalen en gedichten van winnaars van de El Hizjra Literatuurprijs 2010 voor literair talent uit verschillende culturen, vooral de Marokkaanse en Arabische.

- In de genade van de zon

De mooiste verhalen en gedichten van tien jaar El Hizjra-literatuurprijs.
Amsterdam: El Hizjra. 2002. 128 blz.

Bloemlezing van werk van de winnaars in de periode 1992-2002 van de literaire prijsvraag voor Marokkaans- en Arabisch-Nederlandse schrijvers. Bijdragen van o.a. Hassan Bahara, Abdelkader Benali, Said El Haji, Rachid Novaire & Mustapha Stitou.

- Koorddansers

Jonge Marokkaanse en Arabische auteurs in Nederland.
Amsterdam: El Hizjra. 2000. 94 blz.

- Land van reigers

El Hizjra literatuurprijs 2009.
Amsterdam: El Hizjra. 2009. 103 blz.

- Passie voor vrijheid

El Hizjra Literatuurprijs 2011.
Amsterdam: El Hizjra. 2011. 92 blz.

- Smurfen en Shahada

Gedichten en verhalen.

Amsterdam: El Hizjra. 1999. 96 blz.

- Stemmen onder water

Gedichten en verhalen van Marokkaanse en Arabische Nederlanders.

Amsterdam: El Hizjra, centrum voor Arabische kunst en cultuur. 1995. 111 blz.

- Tussen droom en overleven

Portretten van Antillianen & Arubanen in Utrecht.

Den Haag: Amrit Consultancy. 1996. 220 blz.

Uitgave in opdracht van de Stichting Bazhan Karpata.

- Verbonden verhalen

Getekende levensportretten uit Overvecht.

Met teksten van Tonnie Jobse en Femke van der Wijk.

Utrecht: Stichting Het Huis van Betekenis. 2020. 96 blz.

- Vrijpostige brieven in een dwaze tijd

Verhalen en gedichten.

El Hizjra-literatuurprijs 2005.

Amsterdam: El Hizjra. 2005. 78 blz.

- Ze vroegen arbeid, er kwamen mensen

Levensverhalen van Marokkaanse migranten in Amsterdam.

Amsterdam: Stichting de Driehoek. 2010. 147 blz.

- 5 verhalen van Poolse arbeidsmigranten

Reuver: Bibliotheek Maas en Peel. 2017. 62 blz.

Pools / Nederlands.

8. SECUNDAIRE LITERATUUR

(Selectie)

- Taybe Hassan Al Khalifa Sharif, **Resistance and remembrance**
History-telling of the Iraqi Shi'ite Arab refugee women and their families in The Netherlands.

Amsterdam: Universiteit van Amsterdam. Proefschrift. 2003. 190, 5 p.

This thesis is concerned with questions of agency and orality in the construction of the Shi'ite identity through history-telling of the Iraqi Shi'ite Arab refugee women and their families in their homeland of Iraq, in a Saudi Arabian refugee camp and in their resettlement in the Netherlands.

- M.J. van Beek, **Islamitische paden die wegvoeren van radicalisme**
Autobiografieën van ex-radicalen als bekeringsverhalen.

Amsterdam: Vrije Universiteit. Theology and Religious Studies. Masterscriptie. Juli 2021.

- **Jacqueline Bel, Rick Honings & Coen van 't Veer, De postkoloniale spiegel**
De Nederlands-Indische letteren herlezen.
Leiden: Leiden University Press. 2021. 536 blz.

- Simone Berger, **Jouw familiegeschiedenis**

Ontdek je familiegeschiedenis met je (groot)ouders, maak Indische, Molukse, Chinees-Indische en Hollandse herinneringen aan Nederlands-Indië weer levend!
Tiel: Aerial Media Company. 2016. 320 blz.

Handreiking voor gesprekken tussen verschillende generaties met een Indische en Molukse achtergrond over het leven in de kolonie Nederlands-Indië.

- Erik van den Bergh, **Grenzeloos lezen**

Vluchtelingen & migranten in enkele romans & levensverhalen.
Utrecht: Taal Doet Meer. December 2017. 20 blz.

- Elleke Boehmer & Sarah de Mul (Ed.), **The Postcolonial Low Countries**

Literature, Colonialism, and Multiculturalism.

Lanham, MD: Lexington Books. May 2012. 266 p.

Bijdragen van Frances Gouda, Theo D'Haen, Henriette Louwerse, Isabel Hoving, Ieme van der Poel, Pamela Pattynama, Liesbeth Minnaard, Mireille Rosello, Nadia Fadil, Murat Aydemir, Louise Viljoen & Sarah Bracke.

- Allison Blakely, **Blacks in the Dutch world**

The evolution of racial imagery in a modern society.

Bloomington: Indiana University Press. 1993. XIX, 327 p.

- Hans Blom, David Wertheim, Hetty Berg & Bart Wallet (Red.), **Geschiedenis van de joden in Nederland**

Amsterdam: Uitgeverij Balans. 2017. 589 blz.
[Herziene versie van eerdere uitgave in 1995]

- Jacob Boas, **Éva, Dawid, Moshe, Yitschak en Anne**
Oorlogsdagboeken van joodse kinderen.
Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar. 1994. 187 blz.

Een vergelijking van het dagboek van Anne Frank met vier andere dagboeken van joodse tieners die tijdens de Tweede Wereldoorlog werden vervolgd.

– Ulbe Bosma, **Post-colonial immigrants and identity formations in the Netherlands**

Amsterdam Amsterdam University Press / IMISCOE. 2012. 244 p.

- S.B.C. Bot, **Hoe onbezonnenheid de goede wil overschaduw**

Een biografie over een jonge crimineel.

Amsterdam: Vrije Universiteit. Masterscriptie criminologie. Januari 2021. 86 blz.

Criminologisch onderzoek naar het levensverhaal van Jean Alfred Ossotoka, roepnaam Roberto. Roberto's levensverhaal is aan de hand van acht verschillende episodes uiteengezet. Hij is een 23-jarige vluchteling van Congolese komaf.

- Babs Boter, Marleen Rensen & Giles Scott-Smith, **Unhinging the national framework**

Perspectives on transnational life writing.

Leiden: Sidestone Press. 2020. 210 p.

- Rosemarie Buikema & Maaïke Meijer (Red.), **Kunsten in beweging 1900 – 1980**

Cultuur en migratie in Nederland.

Den Haag: Sdu Uitgevers. 2003. 467 blz.

- Rosemarie Buikema & Maaïke Meijer (Red.), **Kunsten in beweging 1980 – 2000**

Cultuur en migratie in Nederland.

Den Haag: Sdu Uitgevers. 2004. 473 blz.

- Ian Buruma, **De neoromantiek van schrijvers in exil**

Amsterdam: Prometheus. 2000. 28 blz.

- Wim Coudenys, **Leven voor de tsaar**

Russische ballingen, samenzweerders en collaborateurs in België.

Leuven: Davidsfonds. April 2004. 365 blz.

- Sara Cosemans, **Meneer Singh en mevrouw Kaur in België**

Migratie, gender en integratie in de sikh-gemeenschap.

Leuven: Acco. 2012. 130 blz.

- Jeroen Dewulf, Olf Praamstra & Michiel van Kempen (Eds.), **Shifting the compass**

Pluricontinental connections in Dutch colonial and postcolonial literature.

Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars. 2013. VII, 286 p.

- Theo D'haen (Red.), **Europa buitengaats**

Koloniale en postkoloniale literaturen in Europese talen.

Amsterdam: Bert Bakker. 2002. 2 delen. 523 & 451 blz.

- S. Dresden, **Vervolging, vernietiging, literatuur**
Amsterdam: Meulenhoff. 1991. 277 blz.
 - Lise Duijghuisen, **De vluchteling**
Culturele identiteit in het Nederlandse oeuvre van Kader Abdolah 1993-2014.
Nijmegen: Radboud Universiteit. Masterscriptie actuele geschiedenis.
Augustus 2015. 57 blz.
 - Hendrik Edelman, **International publishing in the Netherlands, 1933-1945**
German exile, scholarly expansion, war-time clandestinity.
Leiden: Brill. 2010. XVIII, 221 p.
 - Rasit Elibol (Red.), **De nieuwe koloniale leeslijst**
Amsterdam: Das Mag Uitgevers / De Groene Amsterdammer. 2021. 192 blz.
 - Dick van Galen Last & Rolf Wolfswinkel, **Anne Frank and after**
Dutch Holocaust literature in historical perspective.
Amsterdam: Amsterdam University Press. 1996. 184 p.
 - Idesbald Goddeeris, **Spioneren voor het communisme**
Belgische prominenten en Poolse geheim agenten.
Leuven: LannooCampus. 2013. 304 blz.
 - Johan Goud, **Ontworteld**
De schrijver als nomade.
Zoetermeer: Klement. 2015. 194 blz.
 - Katja Grosse-Sommer, **'Almost without Hope'**
Thirteen diaries of Jews hiding in the Netherlands, 1940 – 1945.
Amsterdam: Universiteit van Amsterdam. Faculteit der Geesteswetenschappen.
History. Holocaust- and Genocide Studies. Masterscriptie.
April 2017. 109 p.
 - Gerrie ter Haar, **Afrikanen in Nederland**
Bibliografie.
Leiden: Afrika-Studiecentrum.1998. 28 blz.
 - Huub Hendrix, **Namibia and The Netherlands**
350 years of relations.
Windhoek: Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden. 2006. 156 p.
 - Barbara Henkes, **Heimat in Holland**
Duitse dienstmeisjes 1920-1950.
Amsterdam: Babylon-De Geus.1995. 352 blz.
- Proefschrift Universiteit van Amsterdam.*
- Barbara Henkes, **Negotiating Racial Politics in the Family**
Transnational Histories touched by National Socialism and Apartheid.
Leiden: Brill. Egodocuments and History Series. Vol. 11. May 2020. XIV, 274 p.

- Rosemarijn Hoefte, Peter Meel, Hans Renders (Red.), **Tropenlevens**
De (post)koloniale biografie.
Leiden: KITLV. 2008. 275 blz.

*Tien biografieën van personen die een grote invloed hebben gehad op de
(post)koloniale samenleving in Nederlands-Indië, Indonesië en Suriname.
O.a. over Tjalie Robinson & Albert Helman.*

- Liesbeth Hoeven, **Een boek om in te wonen**
De verhaalcultuur na Auschwitz.
Hilversum: Verloren. 2015. 310 blz.

*Proefschrift Tilburg University. Centraal staan de counterstories van Art Spiegelman,
Anne Frank, Charlotte Salomon en Jochen Gerz.*

- Marijke Huisman, **Verhalen van vrijheid**
Autobiografieën van slaven in transnationaal perspectief, 1789-2013.
Hilversum: Verloren. 2015. 256 blz.

- Elrud Ibsch, **Overleven in verhalen**
Van ooggetuigen naar 'jonge wilden'.
Joodse schrijvers over de Shoah.
Antwerpen / Apeldoorn: Maklu Uitgevers. Maart 2013. 242 blz.

- Elena Johannsen, Margriet Goris & Rico Lie, **Make Africa Shine**
Narratives of African Diaspora on Policy-Making Concerning Africa.
Wageningen: Published in co-operation with Africa In Motion by the Knowledge,
Technology and Innovation Research Group of Wageningen University and the
Wageningen UR Science Shop. October 2014. 32 p.

- Michiel van Kempen, **Privé-domein van de Surinaamse letteren**
Het Surinaamse literatuurbedrijf in egodocumenten en verspreide teksten.
Paramaribo: Stichting Surinaams Museum. 1993. 163 blz.

- Michiel van Kempen, **Een geschiedenis van de Surinaamse literatuur**
Breda: De Geus. 2003. Band 1. 1596-1957 & de orale literatuur. 634 blz.
Proefschrift Universiteit Amsterdam. 2002.

- Michiel van Kempen, **Een geschiedenis van de Surinaamse literatuur**
Breda: De Geus. 2003. Band 2. 1957-2000. Blz. 637-1396.
Proefschrift Universiteit Amsterdam. 2002.

- Michiel van Kempen, P.J. Verkruijsse & Adrienne Zuiderweg (Red.), **Wandelaar
onder de palmen**
Opgedragen aan Bert Paasman.
Leiden: KITLV Uitgeverij. 2004. XVII, 606 blz.

- Michiel van Kempen, **Herinneren, verbeelden, begrenzen**
150 jaar hindostanen hier en daar.
Den Haag: Curatorium Jit Narain Lezing. 2018. 58 blz.

- Michiel van Kempen (Red.), **Het andere postkoloniale oog**
Onbekende kanten van Nederlandse (post)koloniale cultuur en literatuur.
Hilversum: Verloren. 2020. 320 blz.
 - Tom Kleinepier, **Life courses of immigrants and their descendants**
Groningen: University of Groningen. PhD dissertation. 2016. 211 p.
 - David van der Linden, **Experiencing Exile**
Huguenot Refugees in the Dutch Republic, 1680–1700.
London: Routledge. 2015. 310 p.
 - Henriette Louwerse, **Homeless Entertainment**
On Hafid Bouazza's Literary Writing.
Oxford / Bern / Berlin / Bruxelles / Frankfurt am Main / New York / Wien: Peter Lang.
Cultural Identity Studies. Vol. 5. 2007. 252 p.
 - Leo Lucassen, **Huwelijken van Duitse migranten in Nederland (1860-1940)**
De rol van herkomst, religie, beroep en sekse.
In: Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis. (2)2. 2005. blz. 54-80.
 - Jan Lucassen & Leo Lucassen, **Vijf eeuwen migratie**
Een verhaal van winnaars en verliezers.
Amsterdam: Uitgeverij Atlas Contact. 2018. 367 blz.
- Overzicht van de sociaal-economische effecten van immigratie in Nederland sedert de zestiende eeuw.*
- Elisabeth Leijnse & Michiel van Kempen (Red.), **Tussenfiguren**
Schrijvers tussen de culturen.
Amsterdam: Het Spinhuis. 1998. VI, 326 blz.
 - Ingrid ter Maat, **'Ik ben een boom, met wortels in Chili, en takken en vruchten in Nederland'**
Chilenen in Nederland.
Utrecht: Vrouwen Alliantie Media Producties. 2002. 157 blz.
 - Paulien Matze, Wout Huizing & Yvonne Heygele, **Met oudere migranten in gesprek over hun levensverhaal**
Mijn leven in kleur.
Houten: Bohn Stafleu van Loghum. September 2014. 128 blz.
 - Insa Meinen & Ahlrich Meyer, **Vervolgd van land tot land**
Joodse vluchtelingen in West-Europa 1938-1944.
Antwerpen: De Bezige Bij. 2014. 411 blz.
 - Anne Morelli (Red.), **Geschiedenis van het eigen volk**
De vreemdeling in België van de prehistorie tot nu.
Oorspr.titel: Histoire des étrangers et de l'immigration en Belgique de la préhistoire a nos jours.
Leuven: Kritak. 1993. 340 blz.

- Johannes Müller, **Exile memories and the Dutch Revolt**
The narrated diaspora, 1550-1750.
Leiden: Brill. Studies in Medieval and Reformation Traditions, Vol. 199.
2016. VIII, 243 p.
- Tom Nagels, **Nieuw België**
Een migratiegeschiedenis 1944-1978.
Tielt: Lannoo. 2021. 413 blz.
- Gilbert Nyatanyi, **Symfonie van zwart in wit**
Zwarte Afrikanen in België.
Brussel: Regionaal Integratiecentrum Foyer. 2007. 218 blz.
- Jopi Nyman, **Displacement, memory, and travel in contemporary migrant writing**
Leiden / Boston: Brill / Rodopi. 2017. VIII, 251 p.
- Herman Obdeijn & Marlou Schrover, **Komen en gaan**
Immigratie en emigratie in Nederland vanaf 1550.
Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker. 2008. 412 blz.
- Menno van Oel, **De wereld in huis**
Buitenlandse theologiestudenten in Kampen. 1970-2011.
Kampen: Protestantse Theologische Universiteit. 2011. 175 blz.
- Sjaak Onderdelinden (Red.), **Interbellum und Exil**
Amsterdam / Atlanta: Rodopi. Amsterdamer Publikationen zur Sprache und Literatur.
Bd. 90. 1991. 293 p.
- Jean-Michel Palmier, **Weimar in exile**
The antifascist emigration in Europe and America.
London / New York: Verso Books. 2006. XI, 852 p.
- Timothy Pareit, **Zinnelijke lichamen**
Een lichamelijke benadering van Hafid Bouazza's 'Momo' en 'Spotvogel'.
Leuven: Katholieke Universiteit. Taal-en Letterkunde, vertaalkunde. Masterscriptie.
2017. 60 blz.
- Pamela Pattynama, **Herinnerd Indië**
Autobiografische teksten van Indische migrantenschrijvers.
In: Tydskrif vir Nederlands en Afrikaans. (10)2. 2004. p. 270-284.
- Pamela Pattynama, **'...de baai... de binnenbaai...'**
Indië herinnerd.
Amsterdam: Vossiuspers. Oratiereeks / Faculteit der Geesteswetenschappen. 2007.
30 blz.
Inaugurale rede Universiteit van Amsterdam.
- Pamela Pattynama, **Bitterzoet Indië**
Herinnering en nostalgie in literatuur, foto's en films.
Amsterdam: Prometheus / Bert Bakker. 2014. 270 blz.

- Remco Raben, Ulbe Bosma, Wim Willems, **De geschiedenis van Indische Nederlanders**
Amsterdam: Bert Bakker. 2006. 237 blz.
- Louise Rietbergen (Red.), **Migratie en vestiging in Nederland**
Bronnenoverzicht en geselecteerde bibliografie.
Amsterdam: Stichting beheer IISG. 1994. 99 blz.
- Elisabeth Nathanaël Rooijackers, **Migrant family matters**
Comparing patterns of intergenerational solidarity and partner separation in the Netherlands.
Groningen: Rijksuniversiteit Groningen. Proefschrift 2017. 183 p.
- Mark Schaevers, **Oostende, de zomer van 1936**
Irmgard Keun, Egon Erwin Kisch, Joseph Roth, Stefan Zweig aan de Belgische kust.
Amsterdam: Atlas Contact. 3de, herz. Druk. 2015. 141 blz.
- Lucie Sedláčková, **Tsjechische ballingschrijvers in Nederland**
De positie van Jana Beranová en Jan Stavinoha in het literaire veld.
In: Roczniki Humanistyczne. 2020. No. 55. p. 37-51.
- Lucie Sedláčková, **Two Enfants Terribles in Dutch Exile**
The Exilic Posture of Jaroslav Hutka and Ivan Landsmann.
In: Acta Universitatis Carolinae Philologica. 2021. No.1. p. 83-99.
- Bambang Alfred Sipayung, **Exiled Memories**
The Collective memory of Indonesian 1965 exiles.
The Hague: ISS – Erasmus University. Masterthesis. December 2011. 50 p.
- Uldrik Engbert Speerstra, **Representaties van culturele identiteit in migranten-literatuur**
De Indiase diaspora als case study.
Leiden: Universiteit Leiden. Proefschrift. 2001. XVI, 301 blz.
- Will Tinnemans, **Een gouden armband**
Een geschiedenis van mediterrane immigranten in Nederland (1945-1994).
Utrecht: Nederlands Centrum Buitenlanders. 1994. 445 blz.
- Julien Vermeulen, **Culturele diversiteit in de Nederlandse literatuur**
Aanzet tot bibliografie.
In: Vlaanderen. (58) 2009. blz. 306-310.
- Vincent Viaene, David Van Reybrouck, Bambi Ceuppens, **Congo in België**
Koloniale cultuur in de metropool.
Leuven: Universitaire Pers. 2009. 352 blz.
- Marlene de Vries, **'Indisch is een gevoel'**
Solidariteit en Identiteit.
De tweede en derde generatie Indische Nederlanders.
Amsterdam: Amsterdam University Press. Mei 2009. 413 blz.

- Emmanuel Waegemans (Red.), **Het land van de blauwe vogel**
Russen in België.
Antwerpen: Dedalus. 1991. 276 blz.

- Truus de Witte, **Stille strijders**
Tien uit het buitenland afkomstige vrouwen vertellen hoe ze in Nederland en Fryslân hun leven opnieuw opbouw(d)en.
Ill.: Selina Klarenbeek; met een voorwoord van Tineke Schokker-Strampel.
Leeuwarden: Partoer CMO Fryslân. 2010. 116 blz.

- Katja B. Zaich, **'Ich bitte dringend um ein Happyend'**
Deutsche Bühnenkünstler im niederländischen Exil 1933-1945.
Frankfurt am Main: Peter Lang. 2001. 262 p.
Dissertation Hamburg.

Führende Persönlichkeiten aus der Berliner Kleinkunstszene emigrierten in die Niederlande und traten dort auf. Chronologische beschreibung wer in die Niederlande kam, welche Ensembles auftraten und welche Wirkung sie beim Publikum erzielten. Auch geht es um die politische Situation und die Haltung der Niederländer gegenüber den deutschen Emigranten.

- **Deutsche Literatur im Exil in den Niederlanden 1933-1940**
Amsterdam: Rodopi. 1994. 247 p.

- **Diaspora and memory**
Figures of displacement in contemporary literature, arts and politics.
Amsterdam: Rodopi. 2007. 207 p.

- **Exil en migratie**
Den Haag: NBLC Uitgeverij. 1995. 176 blz.

- **Joden in Nederland in de twintigste eeuw**
Een biografisch woordenboek.
Utrecht: Winkler Prins. 2007. XVII, 380 blz.

Ruim 500 biografieën. Uitgave onder verantwoordelijkheid van het Menasseh ben Israel Instituut voor joodse sociaal-wetenschappelijke en cultuurhistorische studies en de Bibliotheca Rosenthaliana.

- **Over grenzen**
Den Haag: Centraal Bureau voor Genealogie. 2012. 238 blz.

- **Vreemd op eigen bodem**
Writers connected.
Amsterdam: El Hizra & Uitgeverij Jurgen Maas. 2016. 44, 30 blz.
Arabisch / Nederlands.

Bijdragen van Fouad Laroui, Bouthaïna Azami, Youssouf Amine Elalamy, Siham Amghar, Said El Haji & Abdelkader Benali. Vertaling van sommige essays uit het Frans door Sarah Michiel.
